

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2010

Ilona Šolcová

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 – Ekonomika a management**
Studijní obor: Podniková ekonomika

Úvěrové pojištění se státní podporou pro české exportéry

Credit insurance with subvene for czech exporters

DP – PE – KPE 2010

Ilona Šolcová

Vedoucí práce: Ing. Helena Žuková, katedra podnikové ekonomiky
Konzultant: Ing. Eva Minaříková, EGAP a.s.

Počet stran: 90

Počet příloh: 7

Datum odevzdání: 7. 5. 2010

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 7. 5. 2010

Ilona Šolcová

Anotace

Moje práce je zaměřená na exportní úvěrové pojištění poskytované v České republice se státní podporou. Zpočátku se zabývám charakteristikami, historií a vývojem tohoto typu pojištění. Dále je zde krátce připomenuta ekonomická situace naší země a s ní související podmínky pro vznik a realizaci proexportní politiky státu, která spočívá především v koncipování příslušných zákonných předpisů, tvorbě vhodných nástrojů v souladu s mezinárodními pravidly a zvyklostmi. Protože státní podpora má aktivně podporovat český export a musí neustále své nástroje inovovat a přizpůsobovat aktuální ekonomické situaci, jsou zde zachyceny i novely zákonů a nové podpůrné prostředky, nutné především v posledních letech ekonomické krize. Další část je zaměřená konkrétně na společnost EGAP a.s., která u nás jako jediná poskytuje úvěrové pojištění se státní podporou. Nastíní její vznik, vývoj, začlenění do systému mezinárodních institucí. Jmenuje jednotlivé produkty nabízené touto pojišťovnou a následně podrobně popisuje průběh uzavírání dvou z těchto produktů. Zájem českých exportérů ukazují grafická znázornění objemů pojištěných vývozů a závěrem je zhodnocena činnost společnosti EGAP.

Klíčová slova

Exportní strategie, dlouhodobý vývozní úvěr, komerční riziko, krátkodobý vývozní úvěr, nepřímý nástroj, pojistná sazba, pojistný produkt, proexportní politika, přímý nástroj, státní podpora, teritoriální riziko, úvěrové vývozní pojištění

Annotation

My thesis is focused on export credit insurance with subvene provided in Czech Republic. At the beginning of this thesis I am concerned with characteristics, history and development of this kind of insurance. Further is here shortly mentioned the economic situation of our country and with it related conditions for inception and realization of state policy for export, which mainly consists in conceiving of appropriate statutory instruments, formation of appropriate instruments in agreement with international rules and practices. Since subvene should actively support czech export and must continually innovate its instruments and adapt to up-to-date economic situation, are here also recorded amendments to the law and new supporting instruments needful especially in recent years of the economic crisis. The next part of my thesis is concretely focused on company EGAP corp, that as the only one in our country provides credit insurance with subvene. There is outlined its inception, progress and incorporation in the system of international institutions. There are enumerated single products offered by this insurance company and then closely described closing process two of this products. Interest of czech exporters is shown in graphic presentation of insured export sales' volume and at the end is analyzed activity of company EGAP.

Key Words

Export strategy, long-term export credit, commercial risk, short-term export credit, indirect instrument, insurance rate, product of insurance, policy for export, direct instrument, subvene, territorial risk, export credit insurance

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé práce Ing. Heleně Žukové za její ochotu a laskavý přístup, rady a připomínky při vypracovávání mé diplomové práce, dále mé konzultantce Ing. Evě Minaříkové a jejím kolegům ze společnosti EGAP za poskytnutí zdrojů, cenných informací a pomoc při přiblížení složité problematiky, které se moje práce týká. V neposlední řadě chci poděkovat své rodině za podporu a pomoc po celou dobu mého studia.

Obsah

Seznam zkratk	9
Seznam tabulek.....	11
Seznam obrázků	12
1. Úvod.....	14
2. Charakteristika úvěrového pojištění	17
2. 1. Historie úvěrového pojištění	17
2. 2. Význam exportního úvěrového pojištění	21
3. Poskytování úvěrového pojištění se státní podporou jako součást proexportní politiky ČR	26
3. 1. Proexportní politika státu a její zasazení do legislativního rámce	26
3. 2. Formy realizace proexportní politiky	35
4. Exportní a garanční pojišťovací společnost a.s. – poskytovatel úvěrového pojištění se státní podporou.....	45
4. 1. Vznik a začlenění společnosti do mezinárodního systému úvěrových pojišťoven... ..	45
4. 2. Oddělení komerčního pojištění od pojištění se státní podporou	47
4. 3. Působení EGAP v nedávné minulosti a její současné úkoly	49
4. 4. Struktura poskytovaných typů pojištění a jejich stručná charakteristika	50
5. Pojištění předexportního úvěru - produkt F	64
5. 1. Popis produktu a jeho všeobecné pojistné podmínky	64
5. 2. Proces uzavření pojištění.....	65
5. 3. Pojistná rizika krytá pojištěním F.....	67
5. 4. Placení pojistného, vznik a zánik pojištění, pojistné plnění.....	68
6. Pojištění bankovních záruk vystavených v souvislosti se získáním nebo plněním smlouvy o vývozu – produkt Z	70
6. 1. Popis produktu a jeho všeobecné pojistné podmínky	70

6. 2. Proces uzavření pojištění.....	72
6. 3. Pojistná rizika krytá pojištěním typu Z	73
6. 4. Pojistná smlouva a hlavní povinnosti pojištěného a příkazce	74
6. 5. Placení pojistného, vznik a zánik pojištění, pojistné plnění.....	74
6. 6. Některé společné prvky pojistných smluv typu F a Z.....	76
6. 7. Kategorie MPS – malý a střední podnik	76
7. Zhodnocení činnosti EGAP	78
8. Závěr.....	86
Seznam použité literatury.....	88
Seznam příloh:	92

Seznam zkratek

ASCM	Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních (Arrangement on Subsidies and Countervailing Measures)
BU	Bernská unie (Berne union)
CAF	Corporación Andina de Fomento
CIRR	Minimální pevná úroková sazba pro úvěr (Commercial Interest Reference Rate)
CRAM	Kvantitativní model posuzování rizika země (Country Risk Assessment Model)
ČEB	Česká exportní banka
ČNB	Česká národní banka
EDI	Elektronická výměna dat (Electronic Data Interchange)
EGAP	Exportní a garanční pojišťovací společnost
HDP	Hrubý domácí produkt
ICC	Mezinárodní obchodní komora (International Chamber of Commerce)
IMU	Systém dorovnávání úrokových rozdílů (Interest Make – Up System)
KONSENSUS	Ujednání o pravidlech pro oficiálně podporované vývozní úvěry (Arrangement on Officially Supported Export Credits)
KÚP, KUPEG	Komerční úvěrová pojišťovna
MF	Ministerstvo financí
MPB	Systém minimálních pojistných sazeb (Minimum Premium Benchmark System)
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPS	Malý a střední podnik

OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development)
PS	Pojistná smlouva
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
VPP	Všeobecné pojistné podmínky
VRCV	Vnitřní cenové vyrovnání
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organization)

Seznam tabulek

Tabulka 1: Teritoriální struktura vývozu České Republiky.....	21
Tabulka 2: Zařazení zemí do kategorií dle teritoriálního rizika.....	25
Tabulka 3: Intenzita zapojení vybraných zemí do mezinárodního obchodu.....	41
Tabulka 4: Zahraniční obchod ČR v letech 2006 – 2009.....	44
Tabulka 5: Objem uzavřených smluv typu F a Z v mil. Kč. v letech 1998 – 2009.....	77
Tabulka 6: Základní ukazatele obchodní činnosti EGAP v letech 2000 – 2008.....	80

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vývoj vývozu v mil. Kč z České republiky do zahraničí v letech 1996 – 2009...	19
Obrázek 2: Pojistná angažovanost v % dle kategorií teritoriálního úvěrového rizika v letech 2003 – 2007.....	25
Obrázek 3: Výše pojistné sazby dle typu dlužníka v rámci různé rizikovosti zemí.....	28
Obrázek 4: Cíle a projekty exportní strategie.....	40
Obrázek 5: Graf pozice konkurenceschopnosti ČR.....	42
Obrázek 6: Akcionářská práva vlastníků společnosti EGAP a.s.....	45
Obrázek 7: Schéma pojistného produktu typu B.....	53
Obrázek 8: Schéma pojistného produktu typu Bf.....	54
Obrázek 9: Schéma pojistného produktu typu C.....	55
Obrázek 10: Schéma pojistného produktu typu Cf.....	56
Obrázek 11: Schéma pojistného produktu typu D.....	58
Obrázek 12: Schéma pojistného produktu typu E.....	59
Obrázek 13: Schéma pojistného produktu typu I.....	60
Obrázek 14: Schéma pojistného produktu typu If.....	61
Obrázek 15: Schéma pojistného produktu typu P.....	62
Obrázek 16: Schéma pojistného produktu typu V.....	63

Obrázek 17: Schéma pojistného produktu typu F.....	66
Obrázek 18: Schéma pojistného produktu typu Z.....	72
Obrázek 19: Pojištěný objem v mil. Kč za období 1993 – 2008.....	81
Obrázek 20: Předepsané pojistné v mil. Kč za období 1993 – 2008.....	81
Obrázek 21: Vyplacené pojistné plnění v mil. Kč za období 1993 – 2008.....	82
Obrázek 22: Počty uzavřených smluv v letech 2000 – 2009.....	82
Obrázek 23: Pojistné smlouvy podle typu produktu.....	83
Obrázek 24: Pojistná angažovanost jednotlivých zemí.....	84

1. Úvod

Lidská společnost je neustále vystavena určitým rizikům. Výsledky jejích činností jsou ovlivněny nahodilými událostmi, které pro ně mohou mít jak kladné, tak i záporné důsledky. Mezi lidmi převažují ti, kteří mají záporný vztah k riziku. To znamená, že jistá varianta jim přináší vyšší užitek než riskantní varianta, i když ta by jim v případě úspěchu přinesla vyšší výsledek. A užitek je rozhodující veličinou pro naše rozhodování. Zájmem lidí je tudíž rizika co nejvíce eliminovat, zmírnit jejich negativní dopady. Lidský rozvoj a vývoj, který bezesporu nezadržitelným tempem neustále probíhá, nám přináší nové možnosti a zvyšuje naši životní úroveň. Tento pokrok si ale „vybírá svoji daň“ ve formě zvyšujících se nebo nově vznikajících nebezpečí, která se objevují v různých formách a ohrožují člověka, jeho věci či majetek. Zvyšují jeho nejistotu a proto se lidé snaží riziko odvrátit nebo alespoň minimalizovat. Jak toho dosáhnout? Právě snaha zvládnout rizika vedla ke vzniku speciální vědní disciplíny s názvem risk management (česky lze přeložit jako řízení rizika). Tato disciplína má za cíl zahrnout projevy rizika do rozhodování a vést k co nejvíce bezpečné činnosti při co nejnižších nákladech na zajištění. Risk management zahrnuje tři hlavní fáze. První je identifikace rizika, ve druhé se rizika oceňují a kvantifikují a třetí fáze zahrnuje kontrolu a financování rizik. A právě v této třetí fázi našel své opodstatnění vznik a vývoj pojišťoven. Ducháčková [1. s. 39] definuje ve svých skriptech pojem pojišťovna jako: „specifická finanční instituce přebírající na sebe rizika. Je to právní subjekt, který na základě oprávnění má vykonávat pojišťovací nebo zajišťovací činnost. (v našich podmínkách může pojišťovací činnost na území České republiky provozovat pojišťovna, která získala od orgánu státního dozoru – ministerstva financí povolení k provozování pojišťovací činnosti).“ Jejich činnost se řídí zákonem č. 277/2009 Sb. o pojišťovnictví, který zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje podmínky pro provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a výkon dohledu v pojišťovnictví. Krýt rizika můžeme buď z vlastních zdrojů nebo ho můžeme přenést právě na pojišťovnu. Pojištění u instituce k tomu určené tak působí jako nástroj finanční eliminace negativních důsledků nahodilosti. Úlohou pojištění je tedy poskytnout krytí náhrad za ztráty. Druhů pojištění je celá řada, ve své práci se zaměřím na pojištění úvěru a to konkrétně vývozních úvěrových rizik. Pojištění úvěru patří do skupiny pojištění podnikatelských a průmyslových rizik. Jeho obsahem je krytí ztrát v případě nesplacení poskytnutého úvěru. Pojištění vnitrostátních úvěrů není v České republice

pojistitelné se státní podporou, protože mezinárodní ujednání toto pojištění výslovně svěřují do působnosti soukromých pojišťoven. Pouze v současné době finanční krize vzniká taky účast státu v tomto pojištění s ohledem na skutečnost, že soukromý trh vzhledem ke ztrátám nemá dostatečné kapacity pro pojištění těchto pohledávek. Z pohledu významu tohoto pojištění se však jedná o velmi rozsáhlé objemy, které usnadňují financování podnikání ve vnitřní ekonomice bez nutnosti dalších nákladných bankovních úvěrů, byť i jen na podstatně kratší období ve srovnání s vývozními úvěry. Pojištění vnitrostátních pohledávek stejně jako pojištění krátkodobých vývozních pohledávek předpokládá spolehlivé informace o ekonomické situaci obchodních partnerů, kterým je poskytován odklad splátek s pojištěním toho odkladu a souvisejícího rizika neúhrady pohledávky.

Prostor pro státní podporu je mezinárodními pravidly poskytnut pro pojištění úvěrů vývozních, kde je kryto riziko platební neschopnosti zahraničního dovozce českého zboží. Jak uvádí Machková, jsou mezinárodní aktivity podniků spojeny s celou řadou rizik. V mezinárodním obchodě jsou rizika odlišná od tuzemských, jsou hůře předvídatelná a odstranitelná a jejich prevenci je třeba věnovat pozornost. Nejčastějším problémem v mezinárodním obchodě bývá úhrada kupní smlouvy. Pojištění jako jeden z nástrojů minimalizace rizik patří k nejspolehlivějším a zároveň k nejnákladnějším. Jeho cílem je chránit pojištěného před finančními důsledky vzniklých škod a přispět tak zajištění dlouhodobé finanční stability.¹ Vyžaduje odborné znalosti a dlouhodobé zkušenosti, proto bývá nabízeno ve standardním rozsahu a úzkým okruhem pojišťoven. Pokud hrozí riziko s velkými dopady pro firmu, je možné rozložit jej mezi větší počet pojišťovacích a finančních institucí. V tomto případě dle Cipry rozlišujeme soupojištění, kde se na pojištění podílí několik pojistitelů, ovšem každý ručí jen za část rizika, kterou převzal. V případě zajištění se jedná o převod části rizika, které pojistitel již jednou pojistil na jiného nositele rizik, který není s pojištěným v žádném smluvním vztahu.² Samo pojištění sice výskyt nahodilých událostí a následný vznik škod neovlivní, může však zmírnit jejich dopad na ekonomiku. Vztahy účastníků pojištění upravuje pojistná smlouva, což je dle zákona o pojistné smlouvě

¹ MACHKOVÁ, H. a ČERNOHLÁVKOVÁ, E. *Mezinárodní obchodní operace*, s. 165

² CIPRA, T. *Zajištění a přenos rizik v pojišťovnictví*, s. 9 a 11

[2, s. 22] „smlouva o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné“. Zákon dále stanoví náležitosti smlouvy, její součástí jsou i pojistné podmínky vydané pojistitelem, nejsou-li uvedeny přímo v pojistné smlouvě. Pojistník s nimi musí být seznámen před uzavřením smlouvy.

Moje práce je zaměřená na vývozní pojištění, a to konkrétně na vývozní pojištění poskytované v České republice se státní podporou. Tuto službu u nás poskytuje pojišťovna s názvem Exportní a garanční pojišťovna a.s. (EGAP). V první části práce se budu zabývat historií, okolnostmi a souvislostmi, vedoucí k tvorbě proexportní politiky státu, jejíž součástí je právě i založení společnosti EGAP. Na ní se dále konkrétně zaměřím, zmíním však i ostatní společnosti, které se exportem a jeho podporou zabývají, co a kdo činnost společnosti EGAP ovlivňuje nebo s ní spolupracuje. Druhý bod mé práce po úvodním je zaměřen na charakteristiky úvěrového pojištění. Zabrousím do historie pojištění s důrazem na odlišný vývoj v České republice a v zemích s tržní ekonomikou. Budu se zabývat významem tohoto pojištění pro podniky, které chtějí udržet svoji konkurenceschopnost, vyjmenuji nejdůležitější rizika ohrožující mezinárodní obchodní operace. Třetí bod práce se zaměřuje na proexportní politiku našeho státu, a to nejprve na nejdůležitější mezinárodními předpisy a organizace, které ovlivnily tvorbu zákona o pojišťování se státní podporou, dále jmenuje nástroje proexportní politiky státu, podává přehled o institucích v naší republice k tomu stvořených a nastiňuje koncepcie exportní strategie Ministerstva průmyslu a obchodu. Ve čtvrtém bodě představím společnost EGAP, která v České republice v souladu s mezinárodními pravidly a zkušenostmi poskytuje úvěrové pojištění se státní podporou. Začnu vznikem a vývojem společnosti v novodobé historii naší republiky, zmíním spolupráci na mezinárodní úrovni a vyjmenuji produkty, které společnost nabízí. V pátém a šestém bodě podrobně popíšu dva produkty této společnosti a to: pojištění úvěru poskytnutého na předexportní financování výroby pro export (typ F) a pojištění bankovních záruk vystavených v souvislosti s exportním kontraktem (typ Z). Šestý bod zhodnotí v grafickém a číselném vyjádření činnost a hospodaření společnosti EGAP. V závěrečném bodě shrnu účel této práce, kterým je objasnit úlohu Exportní a garanční pojišťovny v daných ekonomických podmínkách.

2. Charakteristika úvěrového pojištění

2. 1. Historie úvěrového pojištění

První úvahy o pojišťovnictví obecně jsou velice staré, objevily se již někdy kolem roku 2000 př.n.l. a jsou spojeny především se vzájemným krytím ztrát, výdajů na pohřby atd. Pozorovatelné jsou pouze určité prvky pojišťovnictví jako např. soustředění do určitých uzavřených skupin. Institucionalizace pojišťovnictví probíhala od druhé poloviny 18. století, u nás vznikla První česká vzájemná pojišťovna roku 1827. Od počátku 19. století se pojištění stává předmětem podnikání. Co se týče úvěrového pojištění, jeho původ spadá pravděpodobně do první poloviny 19. století. Existují různé teorie o jeho vzniku. Jedna např. hovoří o tom, že se vyvinulo ve Středomoří v době rozvoje námořního obchodu po napoleonských válkách. Pojišťovny ve velkých přístavech nabízely pojištění proti riziku ztrát způsobených ztroskotáním nebo třeba piráty. Podle další teorie první institucí pro poskytování úvěrového pojištění byla British Commercial Insurance Company, založena roku 1820. Prvním prokazatelně existujícím subjektem z osmdesátých let 19. století byla pojišťovna The United States Credit System of New Jersey. Ta však ukončila svoji činnost díky následkům deprese z roku 1893. První institucí sloužící ke krytí exportních rizik na podporu vývozu zřízenou státem byl britský Úřad pro záruky vývozních úvěrů, který funguje v trochu jiné podobě dodnes. Česká republika byla jedním z průkopníků úvěrového pojištění. Pro tuto činnost byl zřízen Fond pro pojišťování vývozních úvěrů, jehož činnost se řídila zákonem č. 121/1931 Sb., o podpoře zahraničního obchodu. Zahraniční obchod je jednou z historicky nejstarších a nejvýznamnějších forem vnějších hospodářských vztahů. Jeho význam se prohlubuje v poválečném období. V této době docházelo ve světě k prudkému rozvoji průmyslu a růstu konkurence. Odběratelské půjčky představují jeden z nástrojů zvýšení konkurenceschopnosti. Poskytování úvěrů je rizikovou záležitostí, takže se zvyšovalo i využití exportního pojištění. Většina zemí začala zakládat exportní úvěrové pojišťovny a exportní banky, které měly za úkol podpořit exportéry i platební bilanci země. Čas postupně ukazoval, že vytvoření specializovaných institucí je efektivnější než použití běžných bank nebo pojišťoven a to především díky lepšímu získávání zkušeností v oboru a také díky státní garanci.

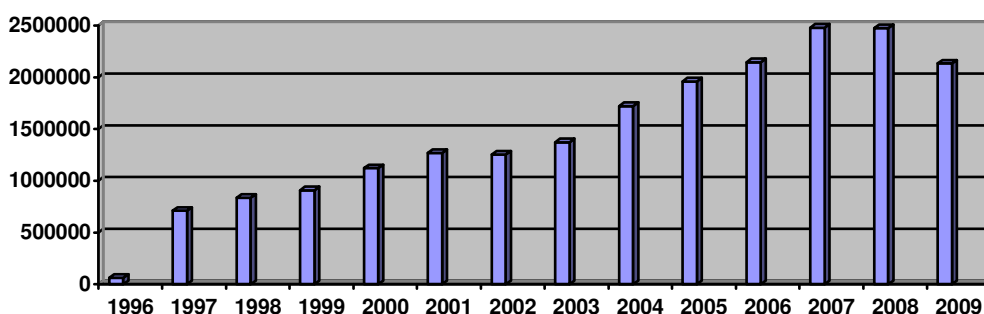
I když v předválečném období byla Česká republika jednou z nejvyspělejších zemí, ekonomika po 2. světové válce byla určena specifickým vývojem v podmínkách centrálně plánované ekonomiky. Došlo ke znárodnění pojišťoven (do roku 1945 v Československu působilo více než 700 pojišťoven a pojišťovacích spolků). V roce 1948 byla vytvořena jedna státní pojišťovna, ta byla v roce 1968 v souvislosti s federalizací rozdělena na Českou státní pojišťovnu a Slovenskou státní pojišťovnu. Tato instituce zastávala monopolní postavení, pojistné podmínky pro pojištění byla schvalována vládou, za výsledky hospodaření odpovídal stát. Pojišťovna sice určitou formu komerčního pojištění nabízela, ale s činností dnešních institucí se to nedá srovnat. Oblast zahraničního obchodu byla legalizována státním monopolem zahraničního obchodu. Centrálně plánovitě řízení všech ekonomických procesů určovalo systém regulativů pro všechny oblasti tak, aby hodnotové faktory byly v podstatě nástrojem realizace hmotných vztahů v souladu s pětiletým plánem. Mezi nástroje pro zahraniční obchod patřily tyto³:

- plán vybraných položek pro vývoz i dovoz, o nákupu rozhodovala Komise pro devizovou regulaci, v níž však nebyli zástupci z podnikové sféry,
- plošné dotace ztrát vzniklých ze zahraničně obchodní činnosti,
- vnitřní cenové vyrovnání (VRCV) hodnoty nadhodnoceného kursu koruna/dolar (7,20 Kč/USD),
- dva devizové okruhy – jeden pro tzv. socialistické země (obchod prostřednictvím převoditelného rublu) a druhý pro země s tržní ekonomikou,
- hodnocení efektivnosti prostřednictvím tzv. rozdílového ukazatele – v čitateli skutečně dosažená cena, ale ve jmenovateli stabilní cena i pro sebezbytnější výrobek, stanovená centrálně.

Prostřednictvím zahraničních tržních cen byly v centrálně plánovité ekonomice částečně korigovány výsledky realizované ve vztahu k zemím s tržní ekonomikou. Jeden z mála

³ BÖHM, A. a JANATKA, F. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*, s. 11

pokusů o změnu je spojen s tzv. Komplexní přestavbou národního hospodářství a to v podobě devizových normativů. Ty umožňovaly podnikům v omezené míře rozhodovat o užití devizových příjmů z vývozu na snížení nebo zvýšení devizových nákladů na dovoz. Situace se však zásadně změnila na konci devadesátých let v souvislosti s transformací ekonomiky. Většina do té doby používaných nástrojů byla zrušena a byla potřeba vytvořit nové tak, aby odpovídaly potřebám tržní ekonomiky. Přechod ze socialistického systému na demokratický představoval změny, které se dotkly všech lidských entit. Objevily se nové možnosti v různých oblastech, zrychlilo se spojení s vnějším světem. Přerod naší ekonomiky není však ještě zdaleka ukončen a tento proces je spojen s mnoha dílčími chybami a omyly. Změny se projeví i ve formě restrukturalizace institucí, nevyhnula se jim ani sféra bankovníctví a pojišťovnictví, v níž byla vybudována nová komerční a pojišťovací soustava. Zrušení monopolu znamenalo, že každý podnik mohl provádět zahraničně obchodní činnost. I podniky tedy v jejich zájmu musely změnit své chování, fungování managementu, bojovat o konkurenceschopnost své produkce. Čím více podniky vstupují na trh, tím vyšší míru rizika podstupují. Liberalizace obchodu se zákonitě projevila v růstu vývozů, což dokládá i následující graf na obrázku 1 zachycující objem vývozů v mil. Kč z České republiky v letech 1996 – 2009.

Obrázek 1: Vývoj vývozů v mil. Kč z České republiky do zahraničí v letech 1996 – 2009

Zdroj: Český statistický úřad, Statistika zahraničního obchodu + vlastní zpracování

Dalšími faktory spojenými s přerodem ekonomiky byly například:

- devalvace české měny ze zmiňovaných 7,20 Kč/USD na výchozí hodnotu 28 Kč/USD,
- zrušení Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) k 1. 1. 1992 v Sofii,

- rozdělení federace k 1. 1. 1993 na dva samostatné státy a tím zrušení vnitrostátního obchodu.

Výše jmenované a mnohé další změny v objemu a struktuře vývozů potřebovaly vytvořit adekvátní nástroje, které respektují volbu každého subjektu a nepůsobí plošně. Aby stát pomohl českým podnikům lépe působit na zahraničních trzích, inspiroval se vzorem vyspělých tržních ekonomik pro tvorbu těchto nástrojů. Mezi ně patří především státem podporované financování a pojišťování vývozních úvěrových rizik. Stát k těmto účelům zřídil příslušné instituce, z nichž k nejdůležitějším patří:⁴

- Exportní a garanční pojišťovací společnost, a.s. (EGAP) – poskytující pojišťování vývozu se státní podporou a Česká exportní banka, a.s. (ČEB) – poskytující financování vývozu se státní podporou,
- CzechTrade, Hospodářská komora České republiky – zpracovávající a distribuující informace teritoriálního, komoditního a konjunkturálního charakteru, dále umožňující např. účast českých podniků v zahraničních tendrech, konzultace ve svých zahraničních kancelářích apod.,
- CzechInvest – sjednávající příliv zahraničního kapitálu.

Zahraniční obchod patří k rozhodujícím faktorům ovlivňujícím ekonomický růst jednotlivých ekonomik a to především ekonomik malých – ke kterým patří i ekonomika České republiky. Dá se konstatovat, že v naší republice je zahraniční obchod jedním z dominantních faktorů dosahování vnitřní ekonomické rovnováhy. Po přechodu z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní došlo i k radikální teritoriální reorientaci. Zanikla organizace RVHP, představitel obchodu za konvertibilní měnu a za světové ceny, které se vyznačovaly výrazným zpožděním a deformacemi. Hlavní odbytový region – bývalý Sovětský svaz, začal mít velké platební problémy. Česká republika se začala orientovat na západní tržní ekonomiky

⁴ BÖHM, A. a JANATKA, F. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě s. 13 - 14*

z pochopitelných důvodů rozvoje a stability demokracie.⁵ Změny v teritoriální struktuře vývozu zachycuje Tabulka 1.

Tabulka 1: Teritoriální struktura vývozu České republiky

Vývoz v %									
	1989	1993	1997	1998	2000	2004	2006	2007	2008
Země Evropské unie	31,9	52,7	59,9	64,2	68,5	86,0	83,9	85,3	85,2
Ostatní vyspělé země	5,3	4,7	5,3	4,9	6,3	5,6	6,1	5,8	5,4
Transformující se ekonomiky	50,0	35,0	29,5	26,3	21,1	4,7	6,1	4,8	5,3
Rozvojové země	7,5	7,8	5,3	4,9	3,8	3,6	3,6	3,4	3,3

Zdroj: Plchová a kol., Zahraniční ekonomické vztahy; MPO, Ročenka zahraničního obchodu + vlastní zpracování

2. 2. Význam exportního úvěrového pojištění

Zlepšující se podmínky pro realizaci zahraničního obchodu, liberalizace, neustále se prohlubující globalizace, otevřený trh, zlepšující se technické a zrychlující se komunikační možnosti znamenají větší konkurenci podniků. Kdo si chce konkurenceschopnost udržet, musí nabízet stejné nebo ještě lépe dokonalejší služby než konkurent. Prodej na úvěr patří mezi běžně poskytovanou službu. S odloženou platbou však obchodní vztah přináší riziko nezaplacení. Pojištění vývozních úvěrů má za účel krýt riziko nezaplacení pohledávky vůči zahraničnímu kupujícímu. Pohledávka vývozce (v roli věřitele) oproti dovozci (v roli dlužníka) vzniká ihned po převzetí zboží a právě proti tomu se vývozce může pojistit. S realizací obchodních operací je spojená velká řada rizik – začínajících již výběrem obchodního partnera, písemnou dohodou podmínek dodání a zaplacení, vlastní výrobou dodávaného zboží, kontrolou a balením, dodáním zboží, kurzová, patentová, právní rizika a mnohá další.

⁵ PLCHOVÁ, B. aj. *Zahraniční ekonomické vztahy ČR*, s. 13 - 15

Pro potřeby finančního a pojistného zabezpečení vývozu rozdělujeme dvě hlavní kategorie rizik ohrožujících splacení pohledávky a to:

1) komerční rizika - vyplývají z ekonomické situace kupujícího a jsou jím ovlivnitelná (nezaplacení, pozdní platba). Jejich definice dle EU zní⁶:

- svévolné neuznání smlouvy dlužníkem, tedy jakékoliv svévolné rozhodnutí nestátního dlužníka přerušit nebo ukončit smlouvu bez legitimního důvodu,
- svévolné odmítnutí ze strany státního dlužníka převzít zboží kryté smlouvou bez legitimního důvodu,
- platební neschopnost nestátního dlužníka nebo jeho ručitele,
- nesplacení dluhu plynoucího ze smlouvy ze strany nestátního dlužníka, tedy dlouhodobé neplnění závazku.

Příklady komerčním rizik mohou být:

- doložená platební neschopnost zahraničního kupujícího,
- konkurzní řízení na jmění zahraničního kupujícího nebo odmítnutí konkurzního řízení na základě nedostatku konkurzní podstaty s tím, že pohledávky pojištěného byly do konkurzního řízení zahrnuty a pojištěný utrpěl majetkovou újmu,
- soudní vyrovnání mezi zahraničním kupujícím a jeho věřiteli s tím, že pohledávky pojištěného byly do tohoto vyrovnání zahrnuty a pojištěný utrpěl majetkovou újmu,
- mimosoudní vyrovnání mezi zahraničním kupujícím a jeho věřiteli s tím, že pojištěný utrpěl majetkovou újmu.

⁶ Sdělení komise členským státům na základě čl. 93 odst. 1 Smlouvy o ES, kterým se použijí články 92 a 93 Smlouvy na krátkodobé pojištění vývozních úvěrů, Paříž

Komerční rizika jsou pojišťována převážně komerčními pojišťovnami. Patří sem hlavně krátkodobé úvěry, což jsou úvěry se splatností kratší než 2 roky. EGAP tato krátkodobá komerční rizika může pojistit pouze za předpokladu, že nejsou komerčně pojistitelná.

2) teritoriální rizika – vyplývají z politické, finanční a makroekonomické situace země zahraničního dlužníka a jsou kupujícím neovlivnitelná. Z hlediska obchodních partnerů mají povahu vyšší moci.

Příklady teritoriálních rizik mohou být:

- nezaplacení pohledávky v důsledku politických událostí v zemi sídla dlužníka (např. válka, revoluce, povstání, stávka atd.),
- nemožnost transferu úhrad do ČR v důsledku vážných ekonomických potíží země sídla kupujícího, vyhlášení její platební neschopnosti, zavedení moratoria na platby nebo zavedení devizového režimu omezujícího transfer úhrad do zahraničí,
- administrativní rozhodnutí státu dlužníka, které bez zavinění dlužníka znemožnilo realizaci kontraktu nebo jeho zaplacení (například odebrané dovozní nebo vývozní licence, zrušení nebo odebrání jiných již vydaných povolení nezbytných k realizaci kontraktu, zmrazení vkladů atd...),
- přírodní katastrofa, v jejímž důsledku došlo k nezaplacení pohledávky bez zavinění dlužníka.

Tato rizika jsou hlavním předmětem pojištění se státní podporou, což umožňuje vývozcům uplatnit produkci v zemích s politicky, makroekonomicky a finančně menší stabilitou a nedostatečnou legislativní základnou. Funkce exportních pojišťoven nabývá neustále na významu, protože získávají stále další zkušenosti, disponují mnoha potřebnými informacemi o odběratelských zemích. Jejich služby se dále rozšiřují, nabízejí své nové produkty v souladu s mezinárodními pravidly. Firmy často nemají dostatečné informace o možnostech exportního pojištění, a proto je na místě počáteční spolupráce na přípravě exportního financování nejen s financující bankou, ale i s úvěrovou pojišťovnou, a to od počátku připravovaného obchodního vztahu se zahraničním partnerem. Tím se včas vyjasní veškeré nutné podmínky a

požadavky jak na požadované financování, tak na zajištění financování - tedy příslušného pojištění. Kontaktovat úvěrovou pojišťovnu a zjistit možnosti podpory exportu mohou zájemci o poskytnutí pojištění prakticky kdykoli.

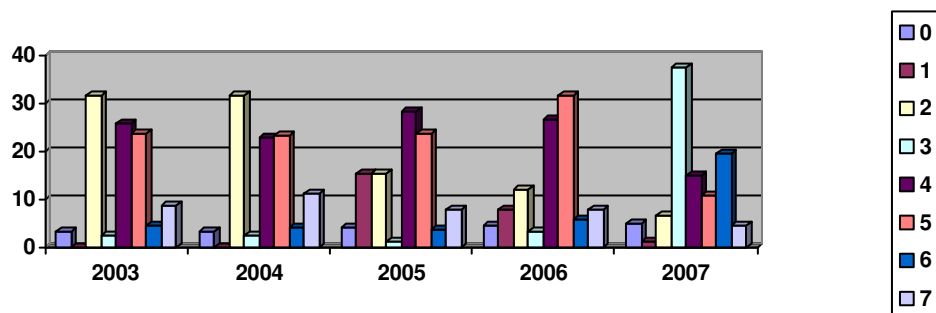
Termín teritoriální rizikovost je vymezena mimo jiných zásad u Ujednání OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj). Ujednání OECD (KONSENSUS) stanovuje pravidla pro poskytování úvěrů zúčastněných zemí. Země jsou rozděleny (klasifikovány) do rizikových skupin, klasifikace vychází ze společné metodologie a je prováděna periodicky (zpravidla jednou ročně, nedojde-li k mimořádnému vývoji) skupinou odborníků, vybraných úvěrovými pojišťovnami z jednotlivých zemí. Jejím smyslem je měřit teritoriální riziko, tzn. odhadnout, zda je určitá země schopna splácet své zahraniční dluhy. Klasifikace je založena na 4 skupinách indikátorů, kterými jsou⁷:

- platební zkušenost,
- finanční situace,
- ekonomická situace,
- politická situace.

Podle těchto ukazatelů jsou země rozděleny do 7 kategorií, jimž je přidělena procentní míra rizika. První kategorie představuje nejlepší rizikovou alternativu, sedmá je nejrizikovější. Zvláštní skupinou jsou země kategorie 0 - země s vysokými příjmy na obyvatele. Vysoké příjmy aktuálně představují částku minimálně 11.116,- USD (stanovuje Světová banka). U nich se neuvažuje o existenci teritoriálních rizik a pojištění komerčních rizik by mělo probíhat na tržním principu tj. bez státní podpory. Zvýšení ohodnocení země k dalšímu období je limitováno maximálně jednou kategorií, snížení (přesun do horší kategorie) limitováno není.

Obrázek 2 ukazuje pojistnou angažovanost firmy EGAP dle kategorií teritoriálního úvěrového rizika v letech 2003 – 2007. Dochází zde k výkyvům mezi jednotlivými kategoriemi a to především díky přepočítávání jednotlivých kategorií v různých obdobích.

⁷ BÖHM, A. a JANATKA, F. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*, s. 74

Obrázek 2: Pojistná angažovanost v % dle kategorií teritoriálního úvěrového rizika v letech 2003 – 2007

Zdroj: Výroční zprávy EGAP

V tabulce 2 nalezneme aktuální zařazení některých zemí do jednotlivých rizikových skupin. Jedná se o 40 nejvýznamnějších obchodních partnerů České republiky za rok 2008. Jen pro doplnění uvádím, že ČR patří do kategorie 0.

Tabulka 2: Zařazení zemí do kategorií dle teritoriálního rizika

Výsledné riziko	Riziková kategorie před úpravou za základě politického rizika	Země
0 %	0	Německo, Slovensko, Francie, Itálie, Rakousko, Velká Británie, Nizozemí, Maďarsko, Belgie, Španělsko, USA, Japonsko, Švédsko, Švýcarsko, Dánsko, Jižní Korea, Finsko, Slovinsko, Norsko, Irsko, Singapur, Portugalsko, Řecko
0 – 20 %	1	Tchaj-wan
20 – 35 %	2	Polsko, Čína, Malajsie, Spojené arabské emiráty
35 – 50 %	3	Thajsko, Indie, Brazílie
50 – 65 %	4	Rusko, Rumunsko, Turecko, Bulharsko
65 – 80 %	5	Ázerbajdžán, Chorvatsko, Kazachstán
80 – 90 %	6	Srbsko
90 – 100 %	7	Ukrajina

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ročenka zahraničního obchodu, Klasifikace zemí dle OECD + vlastní zpracování

3. Poskytování úvěrového pojištění se státní podporou jako součást proexportní politiky ČR

3. 1. Proexportní politika státu a její zasazení do legislativního rámce

Vývoj ekonomiky České republiky v devadesátých letech je charakterizován otevřeným trhem a stoupajícím počtem vývozů, který vedl k potřebě vytvořit jednotné podmínky, metody a nástroje pro státní podporu vývozu a legislativně je zakotvit. Vláda ČR se již v roce 1994 rozhodla připravit zákon, který by problematiku pojišťování a financování se státní podporou řešil. Po vzoru vyspělých tržních ekonomik chtěla pro české podniky vytvořit vhodné podmínky pro jejich exportní činnost. Základní formy podpory exportu tvoří:⁸

- pojištění vývozních úvěrů proti teritoriálním a dlouhodobým komerčním rizikům nezaplacení ze strany zahraničního kupujícího,
- financování vývozních úvěrů za zvýhodněných podmínek ve srovnání s podmínkami tržními zejména z hlediska délky splatnosti úvěru a úrovně úrokových sazeb.

Při tvorbě legislativního rámce pro oficiální podporu se vláda snažila zajistit kompatibilitu s mezinárodními pravidly jako: pravidla OECD, Bernská unie, právní řád Evropské unie. Právě kompatibilita českého právního řádu byla jednou z podmínek vstupu ČR do EU, takže vztah k veřejným financím je vymezen v souladu s požadavky EU. Proexportní politika sama o sobě není součástí společné obchodní politiky členských států EU, její praktiky však nesmí být v rozporu s mezinárodními pravidly obchodu a evropskými pravidly na ochranu hospodářské soutěže.

OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) vznikla v roce 1961, její sídlo je v Paříži. V současné době má 30 účastnických zemí, jejichž seznam je uveden v příloze B. Jejím posláním je spolupráce a pomoc zemím oddaným demokracii a tržní ekonomice k trvalému růstu, zvýšení zaměstnanosti, zvýšení životních standardů, zajištění finanční

⁸ BÖHM, A. a JANATKA, F. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*, s. 97

stability, vývoj jejich ekonomik, růst světového obchodu. **Ujednání o pravidlech pro oficiálně podporované vývozní úvěry (KONSUNSUS)** je předmětem rozhodnutí Rady ze 4. dubna 1978. Důležitým dokumentem, věnujícím se problematice financování je Směrnice Rady č. 98/19/EC ze 7. května 1998 o harmonizaci hlavních opatření. Hlavním účelem Ujednání o pravidlech pro oficiálně podporované vývozní úvěry je poskytnout rámec pro řádné používání oficiálně podporovaných vývozních úvěrů a povzbudit konkurenci mezi různými vývozci ze zemí OECD za základě kvality a ceny vyváženého zboží a služeb místo na základě nejpříznivějších podporovaných podmínek. Cílem jednání je dosáhnout rovnosti při nabídce podmínek financování vývozu a dalších podmínek pro sjednání vývozu. V ujednání je například stanovena povinnost úhrady 15%-ní akontace v hotovosti z hodnoty vývozní smlouvy, kterou je zahraniční kupující povinen uhradit vývozci nejpozději do „výchozího bodu úvěru“ („starting point of credit“), kterým je chápáno splnění všech podmínek pro možnost čerpání vývozního úvěru. Dalším jednotným ustanovením je „maximální lhůta splatnosti“. Její délka závisí na zařazení cílové země vývozu do příslušné kategorie především dle ekonomické síly země. V zásadě jde o rozdělení zemí do dvou kategorií dle rozdělovacího seznamu Světové banky, který je každoročně přepočítáván. Pro země z kategorie I je max. lhůta splatnosti 5 let (lze prodloužit max. na 8,5 roku), kategorie II má lhůtu splatnosti max. 10 let. Vedle toho existují závazné lhůty splatnosti dle povahy projektu (např. dodávka lodí, stavba jaderných elektráren, nebo elektráren s využitím obnovitelných zdrojů energií atd). Potřeba sjednotit postup při stanovování pojistných sazeb pro pojištění středně a dlouhodobých pojistných sazeb vedla k vytvoření harmonizovaného systému minimálních pojistných sazeb MPB (Minimum Premium Benchmark), který vstoupil v platnost 1. 4. 1999. MPB zohledňují tato základní nebezpečí vzniku úvěrových rizik:

- politické události nebo ekonomické potíže mimo území účastníků, která znemožňují nebo zdržují transfer,
- zákonná opatření přijatá v zemi kupujícího, která považují splátky učiněné v domácí měně za oprávněnou slevu z dluhu,
- jiná opatření nebo rozhodnutí vlády třetích zemí, která znemožňují splácení úvěru,

- zásahy vyšší moci, které vznikly mimo zemi účastníka Dohody (válka, revoluce, povodně..).

Pro vyhodnocení možnosti rizika vzniku uvedeného pojistného nebezpečí byl vyvinut kvantitativní model posuzování rizika země Country Risk Assessment Model (CRAM). Smyslem modelu je ohodnotit pravděpodobnost, že země bude schopna dostát svého vnějšího dluhu. Zahrnuje tři typy ukazatelů a ty jsou založeny na:

- platební zkušenosti všech zúčastněných exportních úvěrových společností (ukazatelé jsou diferencovány podle úvěrového období),
- finanční situaci země (ukazatelé likvidity),
- ekonomické situaci země (ukazatelé zachycující současný hospodářský výkon země).

Všechny tři typy ukazatelů mají přibližně stejný význam. Na „země OECD s vysokým příjmem“ („high income OECD countries“) se přírážka nevztahuje, naproti tomu v dalších kategoriích jsou při stanovení základní minimální pojistné sazby uplatňovány přírážky k sazbám MPB. Přírážku si stanovují účastníci KONSENSU s cílem, aby výše pojistného byla dostačující k pokrytí dlouhodobých provozních nákladů a ztrát pojišťovny. Obrázek 3 je ilustrativní graf, jež ukazuje řádový rozdíl mezi sazbou pojištění vývozu v % do země s malým rizikem a do nejrizikovějších zemí při respektování všech pravidel tvorby pojistných sazeb v rámci systému MPB. Sazby stoupají od suverénních dlužníků po soukromé, nejpatrnější rozdíl je znát u 7 kategorie.

Obrázek 3: Výše pojistné sazby podle typu dlužníka v rámci různé rizikivosti zemí

Zdroj: Bohm Arnošt, Pojištění pohledávek v zahraničním obchodě, s. 56

Bernská unie (The Berne Union) byla založena v roce 1934 a má sídlo v Londýně. Je to nejvýznamnější asociace úvěrových pojišťoven vlastněných nebo pracujících s mandátem státu, které poskytují se státní podporou pojištění exportních úvěrů a pojištění zahraničních investic. Účelem Bernské unie je zajistit spolupráci mezi úvěrovými pojišťovnami jednotlivých států za účelem stability a zamezení nekalé konkurence v mezinárodním obchodním styku a vytvoření podmínek pro profesionální spolupráci mezi členy BU. Těmi je 49 významných světových pojišťoven nebo bank pověřených výkonem státní podpory vývozu každé země členské pojišťovny, seznam členů předkládá příloha C. Česká republika je v BU zastoupena společností EGAP (od roku 1998). Bernská unie je významným koordinátorem v oblasti státem podporovaného pojištění, zajišťuje například, aby míra zvýhodnění z tohoto pojištění byla pro subjekty z různých zemí stejná a také, aby vycházela z následujících principů, které jsou výrazem společných názorů na způsob, jakým je prováděna obchodní činnost (nejsou právně závazné):⁹

- obchodovat způsobem, který přispívá stabilitě a rozšíření celosvětového obchodu a investování v souladu s platnými zákony a souvisejícími mezinárodními dohodami,
- přezkoumávat a korigovat rizika, která na sebou berou,
- podporovat exportní úvěrové a investiční pojistné podmínky, které jsou dány pevnými obchodními postupy,
- usilovat o vytvoření odpovídajících výnosů k udržení dlouhodobého provozu zahrnující převzatá rizika,
- řídit škody a náhrady profesionálním způsobem dle práv pojištěných a dlužníků,
- vnímat problémy životního prostředí a brát je v úvahu při provádění obchodů,
- podporovat mezinárodní úsilí při boji s korupcí a praním špinavých peněz,

⁹ *Guiding Principles*, The Berne Union

- podporovat nejlepší praxe při výměně informací o naší činnosti, politice, postupech až k vývoji souvisejících smluv a norem, které jsou považovány za nutné k vedení finančního zajištění exportního úvěrového a investičního pojištění,
- být oddaní prosazování průhlednosti mezi členy a ve zpravodajství z našich celkových obchodních činností, zohledňující mezinárodní praxe a zdvořilé utajení informací třetí strany,
- podporovat spolupráci a partnerství s obchodními a jinými organizacemi spojenými s vývozním obchodem a investiční obchodní činností.

EGAP byla jedním ze zakládajících členů **Pražského klubu** (The Prague Club), který sdružuje exportní úvěrové agentury ze zemí, kde úvěrové pojištění není natolik vyvinuté, aby mohly být členy BU. Přestože je EGAP již členem BU, zůstala členem Pražského klubu i nadále. Členské pojišťovny Pražského klubu jsou vyjmenovány v příloze D.

WTO (Světová obchodní organizace), začala fungovat v roce 1995. Je to organizace, která poskytuje rámec pro vedení obchodních operací, snaží se zjednodušit přístup na národní trhy a liberalizovat obchodní politiku. Exportní úvěrové pojištění nezahrnuje jako samostatnou kategorii své činnosti, této problematice se dotýká zprostředkovaně a to Dohodou o subvencích a vyrovnávacích opatřeních, tzv. ASCM.

V rámci EU se problematikou exportního financování členských států zabývá Pracovní skupina Rady EU pro exportní úvěry. K dané oblasti se vztahují tyto dokumenty, které byly postupně aplikovány do právního řádu ČR: Rozhodnutí Rady EU 2000 o Ujednání OECD exportní úvěry, Rozhodnutí Rady EU 2006 konsultační povinnosti exportní úvěry, Sdělení Komise 1997 pojištění exportních úvěrů, Sdělení Komise 2009 dočasný rámec státní podpory, Směrnice Rady EU 1998 o harmonizaci pojištění.¹⁰

¹⁰ *Financování a pojišťování exportu v ČR*, Ministerstvo průmyslu a obchodu

Aplikace všech mezinárodních ujednání a pravidel byla do českého legislativního rámce zajištěna zákonem č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů (a postupně pak jeho novelizací 60/1998 Sb., 188/1999 Sb., 282/2002 Sb., 23/2006 Sb., 293/2009 Sb.). Tím navázala na svoje usnesení č. 289 z května 1994, které schválilo zavedení systému financování vývozu se státní podporou a institucionální zajištění této činnosti po předchozím rozhodnutí vlády z roku 1991, kterým bylo sjednáno zřízení instituce EGAP za účelem pojištění vývozu se státní podporou. Ta byla založena v roce 1992. Na rozhodnutí navazovalo další vládní rozhodnutí o zřízení její dceřiné společnosti ČEB (Česká exportní banka) v roce 1995. V roce 1995 vydán zákon č. 58/1995 Sb, který je speciálním zákonem, upravuje specifické činnosti pojišťování a financování se státní podporou a je závazný pro tyto dvě instituce. Zákonem je vymezena státní záruka pro pojišťovnu a EGAP tedy funguje jako jediná společnost v České republice, která exportérům může pojistit jejich vývozy s poskytnutím dlouhodobého financování se státní podporou a ve vybraných případech i krátkodobé vývozní pohledávky, jak je popsáno dále. Pojem „tržně zajistitelná rizika“ („markatable risks“), byl vymezen v novele č. 60/1998 Sb. Přesně rozlišuje teritoriální tržně nezajistitelná rizika, na která se státní podpora vztahuje a tržně zajistitelná, na která se státní podpora nevztahuje, a která jsou zajišťována soukromými úvěrovými pojišťovnami. Jde především o krátkodobá úvěrová rizika zpravidla do jednoho nebo nejdéle do dvou let úvěrů zemích přijímaných soukromými úvěrovými pojišťovnami. Pokud tedy bude pojišťovna EGAP požádána pojistit tržně zajistitelné riziko, je to možné. Žadatel musí ale prokázat, že soukromé pojištění toto riziko odmítá (např. v současné době finanční krize, kdy soukromé pojišťovny nejsou ochotny globálně pojistit některé sektory např. stavebnictví). Je také v odpovědnosti pojišťovny, aby riziko splácení úvěru bylo prokazatelně pojistitelné (dlužník má dobrou finanční situaci v době rozhodování o pojištění). V tomto ohledu pro pojištění EGAP platí všechny relevantní zákony - zejména zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů (zákon o pojistné smlouvě), Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí. EGAP musí odděleně hospodařit s fondy a rezervami pro pojištění se státní podporou. EGAP tedy funguje jako jediná společnost

v České republice, která exportérům může pojistit jejich činnost související s exportem se státní podporou.

Úkolem druhé instituce – **ČEB a.s.** (České exportní banky) v systému státní proexportní politiky je financovat vývozní úvěry a poskytovat další služby spojené s vývozem. Umožňuje financovat vývozní operace vyžadující dlouhodobé zdroje za takové úrokové sazby a v takových objemech, které jsou v tržních tuzemských podmínkách nedosažitelné a to jim umožňuje účastnit se soutěže na mezinárodním trhu. Její činnost je v souladu se zákony: č. 21/1992 Sb., o bankách a dalšími předpisy o bankovníctví, podpořené financování se řídí zákonem č. 58/1995 Sb. a jeho novelami a dále zákonem č. 377/2005 Sb. zákon o doplňkovém dozoru nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech), zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti financování terorismu. Státní záruku využívá za splacení úvěrů a tyto zdroje přerozděluje zejména jako refinanční zdroje českým komerčním bankám. Svým vznikem přejala ČEB od EGAP správu rozpočtových prostředků na subvencování ztrát úrokových rozdílů. Svoji činnost vykonává s minimálními náklady na svůj provoz, což se promítá i v nižších nákladech úvěrů. Podmínkou poskytnutí finančních zdrojů je pojištění úvěru u EGAP. Jejich činnost je úzce propojena a systém vypracován tak, aby podpora českého exportu byla na co nejvyšší úrovni, což dokládají i neustálé inovace a rozšiřující se služby těchto institucí.

Zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu dle citace z tohoto zákona [3] „*upravuje v souladu s právem Evropských společenství a závazky vyplývajícími z členství České republiky ve Světové obchodní organizaci státní podporu vývozu poskytovanou formou pojištění vývozních úvěrových rizik, podpořené financování a úhrady úrokových rozdílů.*“ Vymezuje, čeho se pojištění vývozních úvěrových rizik týká, jaké finanční služby související s vývozem exportní banka poskytuje. Vymezuje pojmy, které se vyskytují ve smluvních vztazích mezinárodních obchodů. Jsou zde stanoveny podmínky pojištění vývozních úvěrových rizik, poskytnutí podpořené financování a úhrady úrokových rozdílů v případě dodavatelských úvěrů. Zákon umožňuje též dotovat rozdíly

úrokových sazeb úvěrů poskytovaných bankami při financování českého exportu a úrokovými sazbami zdrojů využitých pro toto vývozní financování. Subvencování těchto úrokových rozdílů je podmíněno pojištěním exportní pojišťovnou – Exportní garanční a pojišťovací společností. Stát je dle tohoto zákona jediným akcionářem. Svá akcionářská práva vykonává prostřednictvím ministerstev. V dozorčí radě jsou zastoupena ministerstva: průmyslu a obchodu, financí, zemědělství a zahraničních věcí a to podílem 2/3 členů.

Exportní pojišťovna nesmí přijmout k pojištění vývozní úvěrová rizika přesahující její pojistnou kapacitu, která představuje horní limit její pojistné angažovanosti z uzavřených pojistných smluv. V rozpočtu pro každý rok se stanoví limit této pojistné angažovanosti. EGAP je povinen dodržovat bezpečný poměr mezi pojistnými fondy a přijatou pojistnou angažovaností. O pojištění vývozních úvěrových rizik jednotlivých pojistných smluv mohou rozhodnout orgány pojišťovny do výše 20% limitu pojistné angažovanosti (se souhlasem MF a MPO může pojistit pojistné riziko až na 40% pojistného limitu angažovanosti, u vyšších pojistných rizik po předchozím doporučení o pojištění rozhoduje vláda). Dvakrát ročně EGAP podává zprávu Poslanecké sněmovně, která obsahuje údaje o pojišťovně, výši jejího základního jmění, obchodní bilanci, změnách ve složení ministerstev, rozbor pojištění, užití prostředků státního rozpočtu, předpokládaný vývoj atd. Zákon též stanoví náležitosti žádosti o pojištění vývozních úvěrových rizik předkládanou vývozcem, výrobcem, exportní bankou nebo bankou vývozce. Provozováním podpořeného financování je pověřena exportní banka – Česká exportní banka. U ní je opět podmínkou vlastnictví státu. Stanovy banky musí obsahovat ustanovení o přednostním použití zisku pro doplnění fondů k zabezpečení činnosti exportní banky. Zákon jmenuje náležitosti žádosti o podporované financování předkládané bankou vývozce, bankou výrobce, bankou investora, zahraniční osobou, vývozcem, investorem nebo výrobcem exportní bance. Exportní bance může vývozce předložit žádost o úhradu úrokových rozdílů, která ji pak postoupí Ministerstvu financí. MF rozdíly vývozcům uhradí.¹¹ Protože dochází k neustálému vývoji v oblasti pojišťování a financování vývozu se státní podporou, setkávaly se jak EGAP, tak ČEB s některými omezeními stávajícího zákona, znemožňujícími rozšířit státní podporu na poskytování některých nových forem pojištění a zvýhodněného financování. Z tohoto důvodu byl zákon několikrát novelizován. Novely

¹¹ Zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou

umožnily EGAP rozšířit nabídku produktů, protože státní podpora byla rozšířena na všechny fáze přípravy a uzavření smlouvy o vývozu a také zabezpečení výroby pro vývoz. Byla zmírněna omezující podmínka podílu českého zboží na zboží, které má být vyvezeno na úvěr pojištěný se státní podporou ze 60% na 50%. Pravidlo pro původ zboží je jedním ze základních pravidel pro poskytnutí pojištění se státní podporou. Z Národního protikrizového plánu vyplynula úprava zatím poslední novely, která představuje jedno z opatření k řešení dopadů krizového vývoje ekonomiky. Umožňuje poskytování státem podporovaného úvěrování vývozu i komerčním bankám prostřednictvím tzv. „systému dorovnávání úrokových rozdílů“, (Interest Make – Up systém). Tento systém (IMU) je uplatňován ve většině zemí EU. Systém IMU je založen na obousměrném dorovnávání pevných úroků stanovených na bázi CIRR (Commercial Interest Reference Rate) s náklady na pořízení zdrojů komerčních bank ze/do státního rozpočtu, přičemž sazba CIRR je minimální pevná úroková sazba, za kterou může banka poskytnout úvěr na podporu exportu, aniž by byl tento úvěr považován podle mezinárodních pravidel za nedovolenou státní podporu exportu. Komerční banky tedy nebudou muset žádat exportní banku o finanční zdroje, ale budou moci financovat export z vlastních zdrojů. Rozdíly mezi úrokovými náklady a CIRR úrokem jim budou dorovnány státním rozpočtem. Toto opatření má zvýšit objem a dostupnost českého vývozu především pro malé a střední podniky. Na toto dorovnání nevzniká právní nárok.¹² Dále se změnil přístup z podpory vývozu zboží „národního původu“ na podporu vývozu „v národním zájmu“. Hlavní změnou této úpravy je, že za český původ je považováno zboží fakturované nejen od firmy registrované v ČR, ale i její zahraniční dceřiné společnosti. Tato změna znamená rozšíření pronikání z přímého vývozu na dlouhodobé pronikání českých subjektů na zahraniční trhy a vytváření potenciálu pro další české vývozy. Rozšíří se i financování a pojištění exportních a investičních úvěrů zahraničním společnostem ovládaných českými firmami a také bude možno poskytovat předexportní úvěry na financování vývozu výsledků vědy a výzkumu.¹³

¹² *Možnosti rozšíření forem státní podpory financování českého exportu*, MPO

¹³ BŘICHÁČKOVÁ, V. *Novela zákona o pojišťování a financování vývozu se státní podporou*, MPO

3. 2. Formy realizace proexportní politiky

Jak uvádí Mráček, proexportní politika je kontroverzní a často diskutované téma¹⁴. Na jedné straně je v zájmu firem i státu proniknout na zahraniční trhy, protože to vede ke zlepšení běžného účtu platební bilance, k růstu HDP, zaměstnanosti a celkového stavu ekonomiky. Nehledě k možnosti získání konkurenceschopného postavení a povědomí o našich firmách v zahraničí. Tyto argumenty hovoří pro státní podporu našich exportérů formou vykonávání proexportní politiky. Jsou ovšem zastánci názoru tržní samoregulace a tito liberálové jsou odpůrci jakýchkoliv státních zásahů. V názorech politiků na tuto oblast se odráží jejich stranické předsvědčení. V praxi je podpora exportu výsledkem nějakého kompromisu ve snaze zasadit ji do fungování našeho ekonomického systému tak, aby pomáhala českým exportérům prorazit na zahraniční trhy a přitom neohrožovala konkurenceschopnost státních pojišťoven a bank s komerčními institucemi.

Nástroje používané pro realizaci proexportní politiky členíme na přímé a nepřímé. Mezi **přímé** nástroje řadíme zejména státní záruky a vývozní subvence. Stát může například poskytnout vládní vývozní úvěry, což jsou v podstatě státní půjčky od jedné země druhé zemi s tím, že suma bude použita k nákupům v zemi, jež úvěr poskytla. To sice představuje omezení pro dlužnickou zemi, ale na oplátku jsou tyto úvěry spojeny s příznivými podmínkami jako je delší doba splatnosti, nižší úrokové sazby atd. Státní pojišťovny poskytují při nezaplacení úvěru dovozcem obvykle 90% hodnoty poskytnutého úvěru. Státní exportní banka umožňuje získání předexportních a exportních úvěrů s nízkou úrokovou sazbou (tzv. soft loans). Mezi podporu ve formě subvencí patří např. prémie ve výši určitého procenta z objemu vývozu nebo daňová či celní restituce. Finančně jsou podporovány i účasti na mezinárodních výstavách a veletrzích, podpora se vztahuje zejména pro malé a střední podniky (MPS). Přímou formu provádějí státní instituce EGAP a ČEB.

Nepřímá forma podpory spočívá především v různých poradenských a informačních službách. Instituce k tomu zřízené informují zájemce o možnostech a podmínkách vývozu,

¹⁴ MRÁČEK, K. *Nástroje proexportní politiky státu a podnikatelská sféra*

rizicích příslušných trhů a usnadňují tak firmám vstoupit na zahraniční trh. Služby jsou poskytovány zdarma nebo za malý poplatek. Patří sem především tyto typy služeb:

- informace o legislativě a právních předpisech dané země,
- informace o technických normách,
- marketingové analýzy o příslušných trzích,
- prezentace obchodních příležitostí,
- vyhledávání obchodních partnerů,
- tvorba exportně orientovaných skupin firem,
- investiční poradenství.

Mezi další služby patří třeba technická pomoc vývozcům, pomoc se zajištěním formalit, organizování obchodních misí ve vybraných teritoriích, pomoc při zakládání vlastních poboček.

Mezi instituce provozující tuto činnost patří například **CzechTrade** (Česká agentura na podporu obchodu). Tato agentura byla založena v roce 1997 Ministerstvem průmyslu a obchodu. Jejím cílem je poskytovat služby zaměřené na zlepšování výsledků zahraničního obchodu a exportních aktivit českých subjektů. Jejím hlavním přínosem je usnadnění vstupu českých firem na mezinárodní trhy. V současnosti má 33 zahraničních kanceláří v 35 zemích, které poskytují zájemcům aktuální a ověřené informace, mapují obchodní příležitosti a nabízejí individuální asistenční služby pro úspěšný export. Její pomoc se skládá z uceleného komplexu služeb zahrnujících:

- informační, vzdělávací a asistenční služby pro první export,
- praktické informace z trhu usnadňující jeho výběr,
- pomoc při řešení technických a praktických problémů,

- rychlý a na míru šitý přístup k jednotlivým firmám.

Další státní organizací, jejímž úkolem je posílit konkurenceschopnost české ekonomiky prostřednictvím podpory malých a středních podniků, podnikatelské infrastruktury, inovací a získáváním zahraničních investic z oblasti výroby, strategických služeb a technologických center je společnost s názvem **CzechInvest** (Česká agentura pro podporu podnikání a investic), působící od roku 2004 v síti 13 regionálních kanceláří v krajských městech. Českou republiku propaguje jako vhodnou lokalitu pro umístění investic a předkládá nadřízeným orgánům žádosti o investiční pobídky. Mezi jeho služby patří: informace o možnostech podpory pro malé a střední podnikatele, implementace dotačních programů financování EU a státem, formální poradenství k projektům, správa databáze podnikatelských nemovitostí, podpora subdodavatelů (správa databáze českých dodavatelských firem), pomoc při realizaci investičních projektů, zprostředkování státní investiční podpory, After Care (služby pro zahraniční investory, kteří působí v ČR), podpora při reinvesticích a mnohé další.

Organizace **Česká rada pro obchod a investice** byla zřízena v roce 2008 v rámci plnění vize Exportní strategie pro období 2006 –2010 Ministerstvem průmyslu a obchodu ve spolupráci s Ministerstvem financí, zahraničních věcí, zemědělství, dopravy a pro místní rozvoj. Její vznik je reakcí na změny, které byly spojeny se vstupem ČR do EU a má pomoci prosadit naši zemi ve světě prostřednictvím obchodu a investic.

Efektivní formou propagace je účast na veletrzích a výstavách, kde se zvyšuje povědomí o firmách a dané zemi, může zde dojít k prvním jednáním o zakázkách a následnému uzavření kontraktů. Světovým trendem je tzv. společná účast, kdy pod hlavičkou státu prezentuje větší množství firem ve společné expozici. Dalším způsobem podpory je i lobbování, kdy vrcholní představitelé státu mohou využívat korektní formy politického a ekonomického lobbování ve prospěch vlastních vývozců a investorů. Subjektem, který naše firmy mimo jiné podporuje na zahraničních veletrzích, je **Hospodářská komora České republiky** založená v roce 1993. Komora zastupuje podnikatelskou veřejnost v ČR. Chrání zájmy svých členů, kterými jsou malé, střední a velké podniky, sdružující se v regionální síti komor. Jejím posláním je podpora podnikatelských aktivit, šíření informací a znalostí o hospodářství, podmínkách a právních předpisech, hospodářského styku se zahraničím. V oblasti podpory exportu se angažuje pořádáním podnikatelských misí na veletrhy, zveřejňováním aktualit z teritorií, nabídek a

poptávek zahraničních firem. Při Hospodářské komoře pracuje Český orgán pro usnadňování procedur v mezinárodním obchodě (FITPRO) na podporu zavádění a rozvoje efektivních metod v technologii mezinárodního obchodu, včetně elektronické výměny dat (EDI). Komora se ve spolupráci z CzechTrade a Ministerstvem průmyslu a obchodu stala realizátorem projektu „Zajištění společné účasti na specializovaných zahraničních výstavách a veletrzích v období 2010 – 2012“, jehož cílem je posílení konkurenceschopnosti českých firem na zahraničních trzích. V jeho rámci mohou firmy získat dotaci až 120 000,- Kč na přímé náklady spojené s veletržní expozicí a navíc pomoc v oblasti marketingu, komunikace, administrativy, poradenství po celou dobu realizace a závěrečné vyhodnocování efektivnosti.

Pro zajištění efektivního působení poskytovaných služeb je důležité rozdělení kompetencí zainteresovaných subjektů a koordinace mezi nimi. V obchodně-ekonomické oblasti se v ČR projevuje platný kompetenční zákon, který určuje, že zahraničně ekonomická politika, zahraniční obchod, podpora exportu a koordinace zahraničně obchodní politiky je řízena Ministerstvem průmyslu a obchodu a koordinace vnějších ekonomických vztahů, řízení zastupitelských úřadů a příprava pracovníků na výkon zahraničních služeb je v kompetenci Ministerstva zahraničních věcí. Protože tyto oblasti od sebe nelze oddělit, existuje Dohoda o spolupráci Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva průmyslu a obchodu v oblasti exportu. Jde především o spolupráci těchto subjektů: obchodně ekonomický úsek zastupitelského úřadu ČR v zahraničí, zahraniční kanceláře agentury CzechTrade a zahraniční kanceláře agentury CzechInvest.

Důležitým krokem k cílené spolupráci a koordinaci orgánů státní správy v oblasti podpory exportu bylo formulování koncepce proexportní politiky. Přijetí první podoby koncepce proběhlo již v roce 1997. Jejími hlavními principy jsou:

- dodržování mezinárodních závazků ČR,
- princip liberalizace zahraničního obchodu,
- princip respektování volné soutěže,
- princip nediskriminace, transparentnosti a právní jistoty,

- princip kontinuity proexportních aktivit vlády.

V roce 1999 byl přijat dokument Proexportní politika. Tento dokument definuje, vymezuje a zakládá hlavní principy českého modelu státní podpory exportu. Říká, že státní proexportní politika má zachovávat klima volné hospodářské soutěže, má být v souladu s mezinárodními závazky, které byly přijaty a respektovat pravidlo rovného přístupu. Vykonavatelem státní proexportní politiky jsou orgány státní správy a organizace, které stát za tímto účelem zařídil a jsou nějakým způsobem napojeny na státní rozpočet. Součástí proexportní politiky jsou takové nástroje a opatření, které mají přímý vztah k exportním procesům.

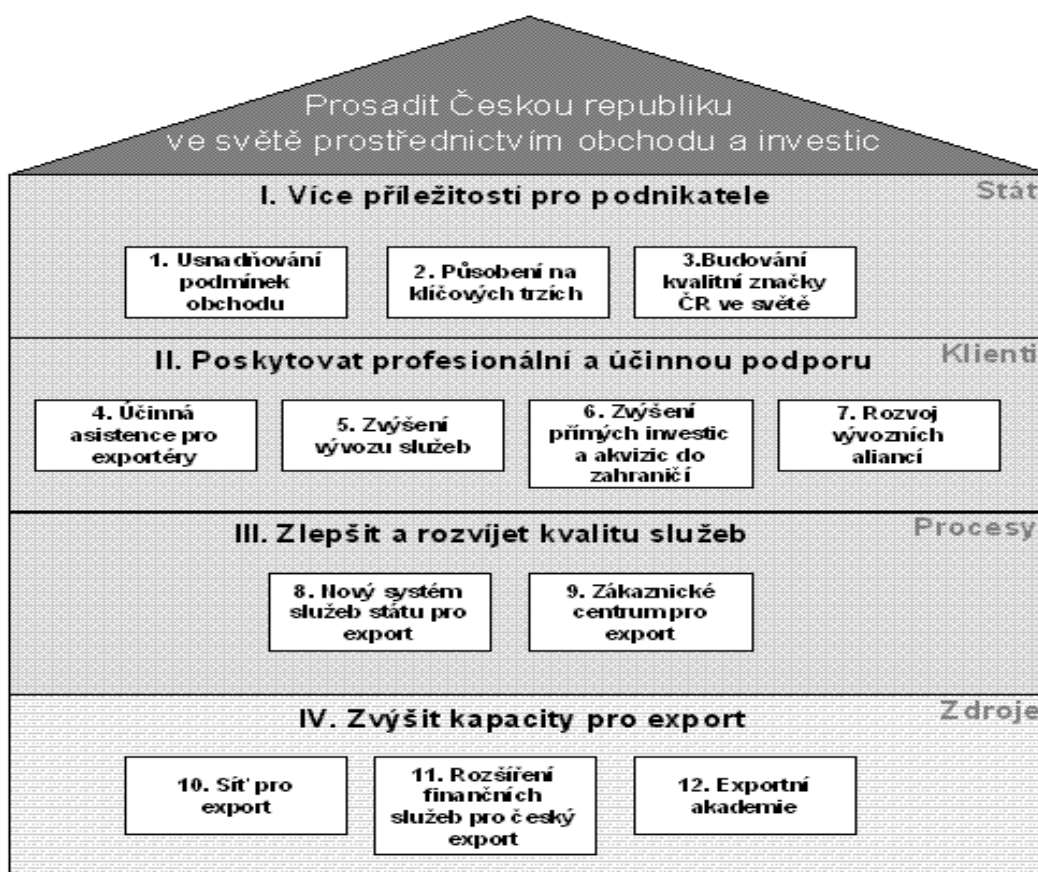
Následný dokument **Koncepce proexportní politiky pro období 2003 –2006** zachovává hlavní principy, které rozšiřuje o podporu exportu malých a středních podniků. Stanovuje 3 strategické cíle, kterých má být dosaženo pomocí šesti nástrojů. Strategickými cíli jsou:

- zvýšení hodnoty českého exportu na jednoho obyvatele a přiblížení výše tohoto ukazatele úrovni dosahované ve srovnatelně velkých zemích EU,
- podporou růstu exportu, především vývozu s vyšší přidanou hodnotou, pozitivně ovlivňovat výsledky naší obchodní bilance,
- zvýšení podílu malých a středních podniků na celkovém exportu ČR.

Nástroje k dosažení cílů jsou:

- odstraňování tarifních a netarifních bariér vývozu, zahraniční obchodní strategie, koordinace státní proexportní politiky,
- financování a pojišťování vývozu se státní podporou, adresná rozvojová pomoc,
- informatika, poradenství, asistence a odborné vzdělávání,
- propagace a prezentace českých produktů a subjektů v zahraničí,
- doplňková či časově omezená proexportní opatření,
- podpora malých a středních podniků.

Exportní strategie pro období 2006 – 2010 navazuje na předchozí Koncepti exportní strategie pro období 2003 –2006, vychází ze zásad Strategie hospodářského růstu z roku 2005, je v souladu se Strategií udržitelného rozvoje ČR z roku 2004, Konceptí jednotné prezentace ČR z roku 2005, Konceptí zahraniční rozvojové politiky ČR na období 2002 –2007 z roku 2002, Konceptí zahraniční politiky ČR z roku 2003. Reaguje především na vstup naší republiky do EU. Tato změna postavení ČR v mezinárodních ekonomických vztazích vyžadovala aktualizovat koncepci proexportní politiky a stanovit nové cíle a nástroje ke zlepšení pozice na trzích EU a zvýšení příležitostí vývozu na nové dynamicky rostoucí trhy. Novými prvky této strategie je zejména důraz na vývoz služeb (ne pouze na vývoz zboží jak tomu bylo doposud), rozvoj investičních aktivit v zahraničí a flexibilní systém výběru teritoriálních priorit. Vizí této strategie je prosadit Českou republiku ve světě prostřednictvím obchodu a investic. Strategie definuje 12 klíčových projektů, které odpovídají 4 cílům. Jejich přehled předkládá obrázek 4.

Obrázek 4: Cíle a projekty exportní strategie

Zdroj: Exportní strategie ČR pro období 2006 – 2010, Bussinesinfo

V roce 2008 došlo k formálnímu sloučení projektu č. 9 – Zákaznická linka s projektem č. 4 – Účinná asistence pro exportéry a pracovní sloučení projektů č. 4 a 8 – Nový systém řízení služeb pro export, takže pracuje 10 projektových týmů.

Přínosem této strategie by mělo být zvýšení podílu ČR na světovém exportu zboží a služeb, měřítkem úspěšnosti k tomu slouží ukazatelé hodnoty českého exportu zboží a služeb na jednoho obyvatele. Cílem je přiblížení se ostatním zemím EU - v době vypracovávání koncepce bylo zvýšení tohoto ukazatele České republiky od roku 1995 17%, kdežto u zemí tehdejší EU-15 srovnatelných velikostí (Rakousko, Nizozemí, Belgie) byl růst 20 – 50%.¹⁵ Následující tabulka 3 udává intenzitu zapojení některých vybraných zemí do mezinárodního obchodu. Ukazatelem toho je právě objem vývozu na 1 obyvatele vyjádřený v USD.

Tabulka 3: Intenzita zapojení vybraných zemí do mezinárodního obchodu

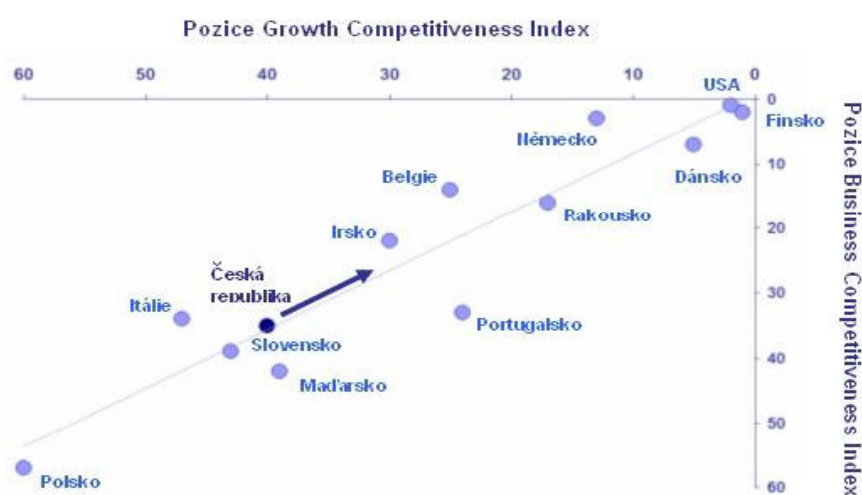
Objem vývozu na 1 obyvatele v USD									
Země	1989	1992	1994	1997	1998	1999	2000	2001	2005
USA	1473	1770	1960	2411	2523	2575	2838	2566	4963
Japonsko	2189	2740	3180	3337	3069	3311	3777	3169	5107
Německo	5233	5360	5094	6123	6625	6613	6694	6937	13757
Francie	3040	4140	4076	4841	5196	5118	5075	4981	9117
Velká Británie	2639	3310	3515	4548	4589	4507	4732	4490	9800
Itálie	2463	3060	3309	4137	4266	4079	4153	4214	7930
Nizozemí	6849	9290	9488	10345	12818	12662	13125	13473	26934
Belgie	9136	9850	11482	15724	17406	17494	18327	18550	30958
Dánsko	5589	6100	7966	9127	8958	9137	9316	9518	23311
Švédsko	6016	6500	6960	9178	9604	9572	9803	8642	19273
Finsko	4613	4900	5830	7973	8342	8093	8778	8245	15581
Rakousko	4255	5620	5590	7346	7765	7926	7920	8250	20098
Československo	990	785	-	-	-	-	-	-	-
Česká republika	-	-	1379	2024	2567	2553	2823	3246	8701

Zdroj: Plchová a kol., *Zahraniční ekonomické vztahy*, s. 14

Z tabulky 3 je patrné, že Česká ekonomika byla v minulosti nedostatečně otevřená vůči vnějšímu prostředí. I když tato situace se zlepšuje, otevřenost naší ekonomiky zdaleka nedosahuje míry otevřenosti ekonomik obdobného typu (malých, průmyslově vyspělých).

¹⁵ *Exportní strategie ČR pro období 2006 – 2010*, BusinessInfo

Podmínkami pro úspěšnou realizaci je udržení koncentrace na trzích EU (v roce 2004 byl na nich podíl exportu 85,9%) a zároveň se orientovat na rostoucí trhy mimo EU. Do skupiny prioritních zemí byly na základě obchodně politických podmínek a obchodního potenciálu teritoria a požadavků podnikatelské sféry zařazeny vybrané země. V polovině roku 2009 byl koncept aktualizován podle makroekonomických kritérií, názorů podnikatelů a vyjádření státní správy a počet snížen na následujících 12 států: Brazílie, Čína, Egypt, Indie, Kazachstán, Mexiko, Rusko, USA, Srbsko, Turecko, Ukrajina, Vietnam. Další podmínkou je nabídka špičkových služeb státu pro české vývozce, srovnatelné s nejvyspělejšími zeměmi. Jedním z předpokladů splnění této podmínky je navýšení počtu zaměstnanců státu v zahraničí a to navýšením nejen počtu ekonomických diplomatů či zástupců CzechTrade, ale i zaměstnáním místních pracovních sil. Poslední podmínkou je podpora českých investic a vývozu služeb do zahraničí, neboť v této oblasti nalezneme nevyužité příležitosti s velkým potenciálem. Tato strategie říká [4], že „společnou rolí státu a podnikatelů je zvýšit konkurenceschopnost ČR a zlepšit její hodnocení ve srovnání s dalšími zeměmi“. Obrázek 5 nabízí hodnocení konkurenceschopnosti ČR podle indexu Growth Competitiveness Index, který popisuje schopnost zemí dosáhnout růstu v dlouhodobém a střednědobém horizontu z hlediska makroprostředí a podle Business Competitiveness Index, který hodnotí vyspělost procesů, strategii firem a kvalitu národního prostředí, tzn. nahlíží na konkurenceschopnost z hlediska mikroprostředí.

Obrázek 5: Graf pozice konkurenceschopnosti ČR

Zdroj: Exportní strategie ČR pro období 2006 – 2010, Bussinesinfo

Na rozvoj konkurenceschopnosti mají velký vliv malé a střední podniky a jejich podíl na vývozu. Růstu podílu těchto firem na vývozu mají dopomoci tyto služby: profesionální asistence pro exportéry (individuální služby), podpora vývozu služeb (liberalizace obchodu se službami), rozvoj vývozních aliancí (spojování do aliancí a snížení nákladů vstupu na zahraniční trh), rozšíření finančních služeb pro český export (prostředky strukturálních fondů EU), zákaznické centrum pro export (vytvoření jednoho kontaktního místa), projekt Exportní akademie (sdílení znalostí a zkušeností).

A jak se daří cíle předsevzaté touto strategií plnit? Rok 2008 byl poznamenán turbolencemi na finančních trzích, které přerostly do ekonomické krize spojené s celosvětovým zpomalením ekonomiky. Došlo k poklesu poptávky a s tím i ke zpomalení růstu vývozu. Nutno však říci, že český vývoz zaznamenal i v této těžké době přebytek v obchodní bilanci a také díky aktivní proexportní politice nebyl pokles tak výrazný. Za tento rok proběhly více než dvě desítky zahraničních misí podniknutých Hospodářskou komorou a Svazem průmyslu a dopravy ČR. Na těchto cestách byly podepsány kontrakty v řádu desítek miliard Kč. Bylo uskutečněno 11 zasedání mezivládních či jiných smíšených komisí, využitých k prosazování konkrétních podnikatelských záměrů českých firem a odstraňování překážek vstupu na zahraniční trhy. Na podporu účasti na výstavách a veletrzích a na příspěvcích asociacím vynaložilo Ministerstvo průmyslu a obchodu přes sto miliónů Kč. V rámci jednání Světové obchodní organizace o liberalizaci světového obchodu usilovala ČR o zlepšení přístupu na zahraniční trhy a vytvoření zón volného obchodu s Indií, Koreou, Ukrajinou atd. Byla zavedena řada novinek orientovaných na konkrétní potřeby českých firem. Služby exportérům a investorům byly prezentovány v publikaci Export v kostce. Osvědčily se služby Zelené linky pro export a portálu Businessinfo, o čemž svědčí množství zodpovězených dotazů a vysoká návštěvnost stránek. Byly také vytvořeny jednotlivé strategie pro všechny prioritní země.¹⁶ Rok 2009 pokračuje ve znamení krize a dochází k prohlubování poklesu vnější koupěschopné poptávky a ekonomického výkonu na všech hlavních trzích jako důsledek změněných podmínek ekonomického útlumu a celosvětového poklesu obchodu. Došlo k poklesu HDP a potvrdilo se, že zahraniční obchod má klíčový význam pro proexportně orientovanou českou ekonomiku. Přesto však zahraniční obchod vykazuje v bilanci přebytek a podpora exportu,

¹⁶ *Plnění exportní strategie v roce 2008*, Ministerstvo průmyslu a obchodu

investic a aktivní obchodní politiky zůstává jednou z priorit hospodářské politiky. Vláda soustředila své síly na opatření pro zvýšení kapitálové síly ČEB a pojistné angažovanosti EGAP – byla vytvořena celá řada nových produktů a výsledkem této snahy byl velký nárůst zájmu o export, financování se státní podporou a nárůst objemu financování se státní podporou, nárůst objemu podepsaných smluv a poskytnutých úvěrů oproti roku 2008. Současně však došlo i k nárůstu pojistných plnění. Byl upraven koncept podpory do prioritních zemí a jak již bylo zmíněno, jejich počet zredukován na 12.¹⁷ Změněné ekonomické podmínky a z nich vycházející nové potřeby českých exportérů vyžadují, aby byla vytvořena nová exportní strategie ČR. Na její podobě se v současné době pracuje a měla by vycházet především z požadavků podnikatelské sféry a to zejména malých a středních firem. Tito již byly vyzváni, aby se vyjádřily, jaké služby u nás chybí, na co změřit, jak zlepšit výkon státní správy. Na tomto základě bude vypracována nová proexportní strategie, která stanoví vizi a cíle pro období 2011 – 2016.¹⁸ Výsledky zahraničního obchodu České republiky v letech 2006 – 2009 (v roce 2009 se jedná o předběžné údaje) ukazuje tabulka 4.

Tabulka 4: Zahraniční obchod ČR v letech 2006 – 2009

Rok	Vývoz v mil. Kč	Dovoz v mil. v Kč	Bilance v mil. Kč
2006	2 144 572	2 104 813	39 761
2007	2 479 235	2 391 319	87 915
2008	2 473 736	2 406 490	67 247
2009	2 131 339	1 979 342	151 996

Zdroj: Český statistický úřad, Statistika zahraničního obchodu + vlastní zpracování

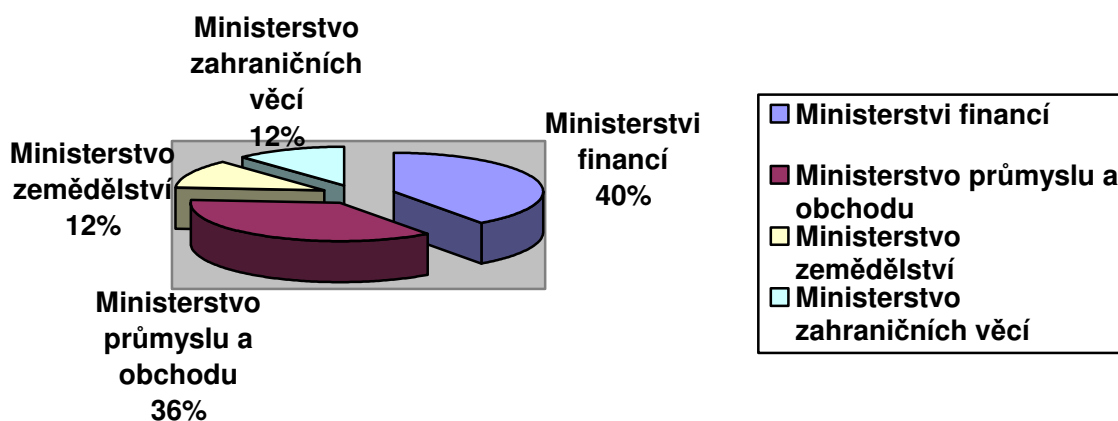
¹⁷ *Plnění exportní strategie v roce 2009*, Ministerstvo průmyslu a obchodu

¹⁸ *Projekt přípravy Nové Exportní strategie na léta 2011 – 2016*, Ministerstvo průmyslu a obchodu

4. Exportní a garanční pojišťovací společnost a.s. – poskytovatel úvěrového pojištění se státní podporou

4. 1. Vznik a začlenění společnosti do mezinárodního systému úvěrových pojišťoven

Exportní a garanční pojišťovací společnost (EGAP) a.s. byla založena v červnu 1992 jako státní úvěrová pojišťovna vývozních úvěrů proti teritoriálním rizikům a kombinaci teritoriálních a tržně nezajistitelných komerčních rizik. Tuto činnost provozuje jako součást systému státní podpory exportu a své pojišťovací služby poskytuje všem vývozcům českého zboží bez rozdílu velikosti, právní formy a objemu pojištěného vývozu v souladu se speciálním zákonem č. 58/1995 Sb. a s obecným zákonem o pojistné smlouvě č. 37/2004 Sb. Společnost je plně vlastněná státem, který svá akcionářská práva ve společnosti vykonává prostřednictvím Ministerstva financí České republiky, Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva zemědělství a Ministerstva zahraničních věcí a to v podílu, jež znázorňuje obrázek 6.

Obrázek 6: Acionářská práva vlastníků společnosti EGAP a.s.

Zdroj: Profil společnosti EGAP

EGAP nabízí produkty v podobné struktuře, kvalitě a rozsahu jako zahraniční pojišťovny vyspělých států a je schopen flexibilně reagovat na individuální požadavky vývozců a bankovních ústavů. Rozsah a spektrum služeb se neustále rozrůstá v souladu s potřebami

firem a trhu. Kromě typického produktu úvěrových pojišťoven, kterým je pojištění vývozních dodavatelských a odběratelských úvěrů proti riziku nezaplacení, nabízí dnes EGAP produkty, které souvisí nejen s vývozem, ale i s výrobou pro vývoz, investicemi českých podniků v zahraničí, záruky v souvislosti s přípravou a realizací exportních kontraktů. Tyto produkty vznikaly postupně v rámci aktivní proexportní politiky státu tak, jak se přizpůsobovala globálním ekonomickým podmínkám a specifickým potřebám podnikatelů.

EGAP spolupracuje s institucemi na mezinárodní úrovni, řídí se některými mezinárodními pravidly a díky neustálému sledování vyspělých tržních ekonomik a přizpůsobování se aktuální situaci drží krok s nejvýznamnějšími evropskými pojišťovnami. Vstup do EU podmiňuje harmonizaci činnosti tak, aby nebyla v rozporu s evropskými pravidly na ochranu hospodářské soutěže. Pro EGAP však vstup do EU nepředstavoval žádné zásadní změny, neboť svoje činnosti prováděl v souladu s většinou potřebných předpisů. V rámci členství v EU se řídí dokumenty, které byly k této problematice vystaveny Pracovní skupinou Rady EU pro exportní úvěry. Již v roce 1999 společnost zavedla pravidla platná v Ujednání pro oficiálně podporované vývozní úvěry a to především v oblasti stanovení minimálních pojistných sazeb pro jednotlivé kategorie zemí a dlužníků v závislosti na délce úvěru. S tímto bylo spojeno:

- zavedení jednotného systému zařazování zemí do 7 rizikových skupin,
- zavedení nové metodiky výpočtu pojistného pouze z jistiny úvěru,
- poskytování připojištění refinančních nákladů úvěrů již za základní pojistnou sazbu,
- možnost postupného placení pojistného u dlouhodobých úvěrů velkého rozsahu atd.

V roce 1998 se EGAP stala po dvouletém období pozorovatele členem Bernské unie jako první instituce tohoto typu ze zemí střední a východní Evropy a hlavně v počátcích využíval know how nevýznamnějších členských pojišťoven této organizace. V roce 2002 byl EGAP hostitelem výročního zasedání, které se koná dvakrát do roka v různých členských zemích.

Dále EGAP spolupracuje s mnoha zahraničními úvěrovými pojišťovnami. S některými má uzavřené smlouvy o spolupráci nebo zajištění při zabezpečení společných exportních projektů

na třetích trzích. Jedná se tyto: španělskou exportní pojišťovnu CESCE, rakouskou OEKB, německou HERMES, belgickou OND, holandskou NCM, US-Eximbank z USA, kanadskou EDC, polskou KUKE, slovenskou Exportno-importnou banku, ECGD z Velké Británie, francouzskou COFACE, švýcarskou ERG, italskou SACE, maďarskou MEHIB, TEBC z Tchaj-wanu, bulharskou BAEZ, norskou GIEK, finskou FINNVERA, dánskou EKF, švédskou ENK. V oblasti podpory malého a středního podnikání, která nabývá stále více na významu, spolupracuje EGAP s některými bankami a nabízí administrativně výrazně zjednodušený postup při pojišťování těchto produktů – úvěrů na předexportní financování a bankovních záruk. S Českou exportní bankou, Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou a komerčními bankami spolupracuje EGAP na produktu určeném speciálně pro malé a střední podniky, které jsou výrobci a dodavateli subdodávek pro větší exportéry.

4. 2. Oddělení komerčního pojištění od pojištění se státní podporou

Komerční pojištění krátkodobých úvěrových rizik se vyznačuje hromadným výskytem požadavků na pojištění. Více než 80% mezinárodního obchodu se realizuje na poli krátkodobých vývozních pohledávek, které jsou řádově méně objemné než vývozní pohledávky obchodů s rozsáhlým objemem a především vývozu investičních celků. Toto pojištění klade mnohem vyšší nároky na dostupnost informací o zahraničních dlužnících, monitorování správnosti těchto informací a jejich aktuálnosti, jde o mnohem četnější sled požadavků na pojištění. Pro řešení těchto problémů je nutné, aby pojišťovna byla vybavena dokonalým informačním systémem, navázaným na mezinárodní síť informačních kanceláří na požadavky o strukturované informace o obchodních partnerech 24 hodin denně a se strukturou umožňující jejich okamžité vyhodnocení. Pojišťovna musí mít renomovaný systém objektivního rozboru a úpisu rizik, který ji umožní získat spolehlivé zajištění pro krytí četných rizik a pro krytí rozsáhlých rizik. Není přípustné v EU, aby tato činnost byla vykonávána s podporou státu.

Toto byly důvody proč EGAP založil dceřinou společnost s názvem **Komerční a úvěrová pojišťovna a.s. (KUP)** s absolutním oddělením od hospodaření a výsledků EGAP v první fázi. Společnost KUP byla založena 1. října 2005. Nároky na výpočetní techniku a funkční informační systém byly druhým důvodem pro založení této dceřiné společnosti.

Po založení dceřiné společnosti, která vznikla vložením části podniku do této společnosti, bylo vypsáno výběrové řízení na soukromého vlastníka, který dceřinou společnost odkoupí. Po objektivním a důkladném výběrovém řízení vyhrála skupina dvou vlastníků OND a SACE, která společnost KUP odkoupila. Splnila požadavky zákona 58/95 Sb., ponechala 24% vlastnictví společnosti EGAP s uplatněním rovného podílu nabyvatelů a 33% na základní kapitál společnosti. K prodeji došlo v roce 2007. Po uplynutí dvou let došlo k odprodeji italského podílu ve prospěch společnosti OND.

Současná situace na finančních trzích potvrdila správnost tohoto kroku. Čeští exportéři potřebují podstatně pružnější přístup k současnému trhu, kde ostatní pojišťovny svou účast na trhu pojištění krátkodobých pohledávek omezují a umožňují KUP pod novým vlastníkem jeho tržní podíl zvyšovat. Situace v současné kritické době je tak obtížná, že i mezinárodní dohled EU umožňuje výjimky, aby tam, kde soukromý trh za současné finanční krize nenabízí pojištění, využilo se spolupráce se státními pojišťovnami. Rozhodování v tomto ohledu nebylo dosud prakticky využito, rozhodování případ od případu a oznámení Generálního ředitelství Evropské komise pro obchod (DG Trade EU) nemá tuto pružnost, avšak je jako skutečné řešení současné situace uplatnitelné. V tomto ohledu se rozhodování netýká pouze pojištění vývozních pohledávek, ale též pohledávek za tuzemskými subjekty, které jsou běžně soukromými pojišťovnami přijímány pro pojištění.

Všechny tyto okolnosti dávají předpoklady pro rozvoj pojištění touto zprivatizovanou dceřinou společností KUP a dle vývoje na trhu zahraniční většinový vlastník zvažuje svěřením operací krátkodobého pojištění pohledávek ve střední Evropě této dceřiné společnosti. V roce 2008 tato dceřiná společnost byla vystavena velkým ztrátám, které se podařilo pokrýt finančními rezervami společnosti a v tomto ohledu prokázal projekt privatizace svou životnost, a dosažené výsledky společnosti za rok 2009 se podařilo udržet v rozsahu ztráty zvažované obchodním záměrem pro rok 2009.

4. 3. Působení EGAP v nedávné minulosti a její současné úkoly

V současnosti a v nedávné minulosti lze podmínky, ve kterých EGAP působí, podle Böhma charakterizovat takto¹⁹:

- prohlubování globální ekonomické krize se stále zřetelnějšími projevy v postavení českých vývozců a možnostmi jejich průniku na zahraniční trhy,
- provozní uplatnění činnosti dceřiné společnosti KÚPEG,
- nové návrhy na úpravu legislativních podmínek činnosti EGAP (podrobnější řešení nároků na pojistnou kapacitu pro rozsáhlé pojistné projekty, rezervace kapacit pro rozsáhlé pojistné projekty, hodnocení rizik souběhu pojistných projektů stejného vývozce a vytváření rezervy a dalších nároků na pojistné pro případy souběžného vzniku pojistné události u více pojistných produktů pro téhož pojištěného do téže země),
- změnami ve vnitřním organizačním a personálním členění EGAP.

I když je EGAP vázána mezinárodními pravidly, která neumožňují jednotlivým pojišťovnám nesystémové změny v rozporu s mezinárodními ujednáními a zavedení jednostranného zvýšení podpory národních klientů, využil EGAP existující prostor volnosti a zavedl na přechodnou dobu určitá zvýhodnění pro české exportéry a financující banky:

- zvýšení pojistného krytí vývozních úvěrů a akreditivů až na 99% a u bankovních záruk v případě neoprávněného čerpání a investic proti teritoriálním rizikům dokonce až na 100%, což současně znamená snížení spoluúčasti pojištěného na pouhé 1% nebo jako například u zmíněného pojištění investic či záruk nulovou spoluúčast,
- výrazné a trvalé snížení pojistného u pojištění výrobního rizika,

¹⁹ BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*, s. 106

- úlevy českým investorům, kteří pro realizaci svých záměrů v zahraničí kombinují vlastní zdroje s pojištěným bankovním úvěrem,
- modifikace několika stávajících pojistných produktů, například pro potřeby tzv. projektového financování komerční aplikace a následného vývozu výsledků vědy a výzkumu v podobě patentů či licencí nebo zavedení jejich aplikace do tuzemské výroby zaměřené na export.

Z výše uvedeného popisu je zřejmé, že EGAP je schopen přizpůsobovat se schopnosti vývozců realizovat projekty zásadního významu a její činnost je konformní s mezinárodními požadavky a praxí.

4. 4. Struktura poskytovaných typů pojištění a jejich stručná charakteristika

Nabídka produktů pojišťovny EGAP je široká, rozvíjela se postupně a dle potřeb trhu a klientů tak, aby pomáhala plnit cíle proexportní politiky státu v souladu s českými a mezinárodními legislativními předpisy. Její skladba odpovídá nabídkám zahraničních pojišťoven. V současné době nabízí 12 pojistných produktů, které jsou označeny písmeny – jako produkt B, Bf, C, Cf, D, E, F, I, If, P, V a Z. Pojistné produkty umožňují krýt úvěrová rizika spojená nejen s vývozem zboží a služeb, ale i s investicemi v zahraničí, financováním výroby pro vývoz a vystavováním záruk za vývozce, s odstoupením dovozce od uzavřené smlouvy o vývozu a v neposlední řadě i s vystavením akreditivů a prospekci na zahraničních trzích. Jejich poskytování se řídí všeobecnými pojistnými podmínkami (VPP) a každému pojistnému produktu odpovídají konkrétní všeobecné pojistné podmínky. Dále budu ve své práci stručně charakterizovat jednotlivé pojistné produkty, a posléze se zaměřím a podrobněji přiblížím čtenáři pojištění typu „F“ - pojištění úvěru poskytnutého na předexportní financování výroby pro export a pojištění typu „Z“ - pojištění bankovních záruk vystavených v souvislosti s plněním smlouvy o vývozu. Tyto dva typy jsou popsány v bodě 5 a 6.

Před stručnou charakteristikou jednotlivých pojistných produktů je nutné zmínit některé obecné zásadní skutečnosti, které musí být respektovány ze strany žadatele o pojištění.

Při poskytování pojištění střednědobých a dlouhodobých vývozních úvěrů a pojištění investic v zahraničí si EGAP může vyžádat předložení posudku o vlivu vývozu na životní prostředí v zemi dovozce. Vyhodnocování vlivu vývozu a investic na životní prostředí je standardním postupem ve vyspělých zemích. Dne 1. 1. 2004 vstoupilo v platnost Doporučení OECD o společných přístupech k životnímu prostředí a ke státem podporovaným vývozním úvěrům, které obsahuje závazek členských států nepodporovat takové projekty, které poškozují životní prostředí. Dle tohoto ujednání můžeme projekty rozčlenit do 3 kategorií.²⁰

- **kategorie A:** má závažný nepříznivý vliv na životní prostředí. Tyto vlivy mohou narušit širší oblast. Kategorie zahrnuje projekty citlivých úseků nebo blízko těchto oblastí,
- **kategorie B:** jeho možné vlivy na životní prostředí jsou méně nepříznivé než z kategorie A. Tyto vlivy jsou spíše místně specifické, jen některé jsou nevratné, opatření proti nepříznivým vlivům jsou snáze k dispozici,
- **kategorie C:** v této kategorii jsou projekty s pravděpodobným žádným nebo minimálním vlivem na životní prostředí.

V červnu 2007 přijala Rada OECD revidované doporučení s platností od 1. 9. 2007. Vyhodnocení vlivu na životní prostředí je jednou ze základních podmínek při pojišťování exportních úvěrů a tam, kde lze předpokládat negativní vliv, musí být zpracován odborný posudek. V praxi to znamená, že u produktu typu C, Cf, D a I musí vývozce k žádosti o pojištění předložit vyplněný dotazník týkající se vlivu na životní prostředí v zemi dovozce. Pokud jistina pojišťovaného exportního úvěru přesáhne EUR 11 mil. nebo USD 16 mil., je vývozce povinen ve spolupráci s bankou zaslat dotazník expertům akreditovaným na zpracování posudků vlivu na životní prostředí. Expert zařadí projekt do jedné z kategorií. Zařazení do kategorie je zasláno na EGAP. Pokud je projekt zařazen do kategorie A, musí být zpracován posudek a zveřejněn na internetových stránkách vývozce nejpozději 30 dnů před uzavřením příslušné pojistné smlouvy. EGAP je povinen (se souhlasem vývozce) též posudek

²⁰ *Revised Council Recommendation on Common Approaches on the Environment and Officially Supported Export Credits*, OECD

zveřejnit na svých internetových stránkách. Pokud je projekt zařazen do kategorie B, musí vývozce předložit EGAPu méně rozsáhlý posudek. Při zařazení projektu do kategorie C není posudek vyžadován.

Produktů typů B, Bf, C, Cf, D, I, If, Z se týká Úmluva o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích, která byla přijata 17. 12. 1997 na základě Doporučení OECD ze 23. 5. 1997, v ČR vstoupila v platnost 21. 3. 2000. Účelem Úmluvy je vytvořit zákonné předpoklady pro uplatnění trestního postihu osob, které ve stanovených případech působí na zahraničního veřejného činitele, aby jednal nebo se zdržel jednání v souvislosti s výkonem veřejných povinností, za účelem získání nebo udržení podnikatelské aktivity nebo jiné výhody v podnikání v zahraničí. Zákonné předpoklady byly splněny přijetím nového znění § 162 trestního zákona, podle kterého lze trestně stíhat osoby, které při podnikatelské činnosti podplácejí zahraniční veřejné činitele. EGAP postupuje tak, aby dodržování stávajících opatření v boji proti podplácení přinášelo vývozci minimální administrativní zátěž. V praxi to pro vývozce znamená pouze podepsání prohlášení, které je součástí žádosti o pojištění výše uvedených pojistných produktů, že:

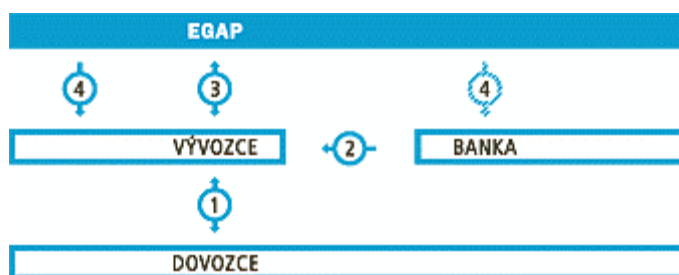
- při sjednávání smlouvy o vývozu nedošlo a nedojde k porušení předpisů proti podplácení v mezinárodním obchodě,
- osoby jednající jménem vývozce nebo jej zastupující nebyly obviněny z trestného činu podplácení ani v předchozích pěti letech nebyly pro takový trestný čin odsouzeny,
- vývozce není uveden na veřejně přístupném seznamu podplácejících osob vedeném skupinou Světové banky.

EGAP nepojistí vývoz, který byl učiněn v souvislosti se spácháním trestného činu podplácení zahraničních veřejných činitelů. Pokud bude rozsudek vyneset až po uzavření příslušné pojistné smlouvy, má EGAP právo nevyplatit pojistné plnění.²¹

²¹ *Opatření proti podplácení v mezinárodním obchodě, OECD*

Pokud jsou splněny potřebné předpoklady ze strany vývozce, lze přistoupit k uzavření pojistné smlouvy a podle typů projektu, který má EGAP pojistit, rozlišujeme následující typy pojistných produktů:

Produkt B – pojištění krátkodobého vývozního úvěru: vývozním dodavatelským úvěrem se rozumí úvěr poskytnutý vývozcem zahraničnímu dovozci formou odkladu platby za dodané zboží nebo služby. Krátkodobý úvěr umožňuje platbu odložit nejdéle 2 roky. Nemá charakter bankovního úvěru, pojištěným je přímo výrobce a to proti rizikům nezaplacení zahraničním dovozcem v řádném termínu. Pojistnou událostí je dílčí nebo úplné nezaplacení pojištěného úvěru. Výše pojistného závisí na objemu vývozu, sjednaných platebních podmínkách, způsobu zajištění plateb, charakteru a rizikovitosti dodavatele a zemí souvisejících s plněním smlouvy o vývozu a na výši spoluúčasti. Sjednaná výše již v sobě zahrnuje možné zvýšení nebo snížení pojistného rizika a je neměnná po celou dobu trvání pojištění.

Obrázek 7: Schéma pojistného produktu typu B

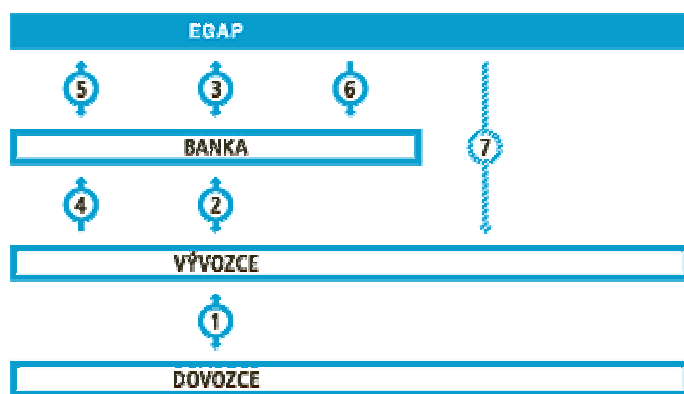
Zdroj :Pojistné produkty EGAP

Obrázek 7 popisuje průběh pojištění krátkodobého vývozního úvěru, který má tyto fáze:

1. smlouva o vývozu
2. bankovní krytí vývozní pohledávky krátkodobého úvěru
3. pojistná smlouva
4. pojištění plnění s možností vinkulace bance.

Pojistné sazby se liší dle zařazení do rizikové kategorie. Délkou rizika se pro účely výpočtu pojistného rozumí polovina doby čerpání plus celá doba splacení úvěru. Standardní spoluúčast pojištěného je 10%.

Produkt Bf – pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru: tímto úvěrem se rozumí úvěr, poskytnutý vývozcem zahraničnímu dovozci formou odkladu platby za dodané zboží nebo služby, který následně odkoupí banka bez možnosti zpětného vrácení. Odklad může činit nejdéle 2 roky. Pojištěným je banka proti riziku nezaplacení celé dlužné částky v řádném termínu. Pojistnou smlouvu podepisuje také vývozce, který zaručuje, že splní všechny své závazky a žádným způsobem neohrozí splacení úvěru. Pojistnou událostí je dílčí nebo úplné nezaplacení pojištěného úvěru. Výše pojistného závisí na sjednaných podmínkách, způsobu zajištění plateb, hodnocení charakteru a rizikovosti dodavatele nebo zemí souvisejících s plněním smlouvy a na výši spoluúčasti.

Obrázek 8: Schéma pojistného produktu typu Bf

Zdroj: Pojistné produkty EGAP

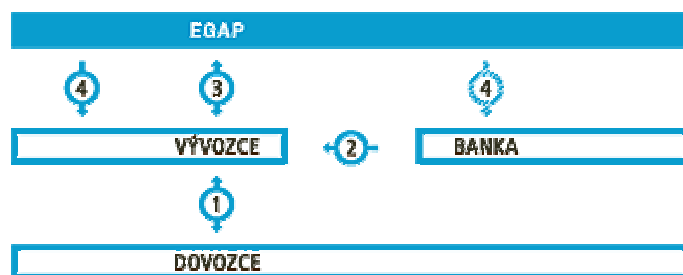
Obrázek 8 graficky znázorňuje postup při uzavírání smlouvy u produktu typu Bf, který je následující:

1. smlouva o vývozu
2. smlouva o odkupu vývozní pohledávky
3. pojistná smlouva
4. odkup pohledávky

5. účinnost pojistné smlouvy
6. pojistné plnění
7. možnost postihu vývozce v případě, že zavinil pojistnou událost.

Standardní spoluúčast je 5% u komerčních rizik a 2,5% u teritoriálních rizik. Pojistným rizikem se rozumí klasifikace zemí dle vývozního úvěrového rizika. Délkou rizika je polovina doby čerpání plus doba splácení rizika.

Produkt C – pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru: střednědobý a dlouhodobý dodavatelský úvěr představuje odklad platby delší než 2 roky. Je u něho požadováno, aby zahraniční dovozce zaplatil minimálně 15% dlužné částky předem (tato výše je dána pravidly OECD). EGAP také může vyžadovat předložení posudku o vlivu vývozu na životní prostředí. Tento úvěr nemá charakter bankovního úvěru a pojištěným je přímo vývozce proti riziku, že zahraniční dovozce nezaplatí dluh řádně v termínu.

Obrázek 9: Schéma pojistného produktu typu C

Zdroj: Pojistné produkty EGAP

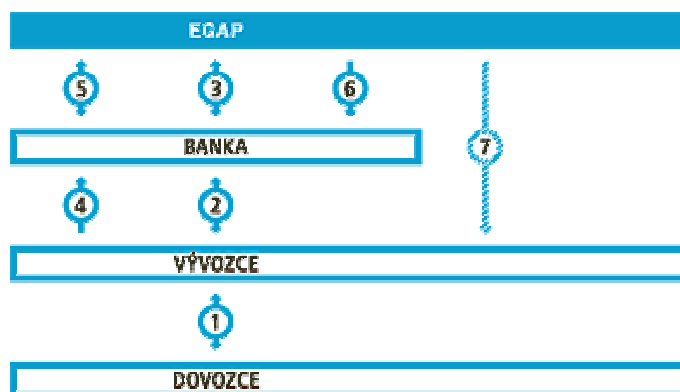
Schéma na obrázku 9 zobrazuje tento postup při sjednávání pojištění typu C:

1. smlouva o vývozu
2. bankovní krytí vývozní pohledávky střednědobým nebo dlouhodobým úvěrem
3. pojistná smlouva

4. pojistné plnění vývozci nebo na jeho žádost bance.

Sazby rozdělené dle kategorií jsou stanoveny pro standardní rozsah pojistného krytí 90% tzn., že předpokládají 10%-ní účast pojištěného. Standardním krytím se rozumí automatické připojištění dodatečných nákladů vzniklých z důvodu nutnosti refinancování po dobu čekací lhůty, která je stanovena v délce 6 měsíců. Sazby předpokládají úplné zaplacení celého pojistného předem tj. před první dodávkou či prvním čerpáním exportního odběratelského úvěru. V případě jiného rozsahu krytí či rozdílné spoluúčasti nebo jiných forem placení pojistného se sazby upravují příslušným koeficientem.

Produkt Cf – pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru: tento typ úvěru na rozdíl od předchozího odkupuje od vývozce následně banka bez možnosti zpětného vrácení. Opět je zde podmínka 15%-ní akontace, možnost vyžádání posudku o vlivu investice na životní prostředí. Pojištění se poskytuje proti riziku nezaplacení dlužné částky ve stanoveném termínu, smlouvu podepisuje také vývozce a zaručuje se, že splní všechny své závazky a neohrozí splacení úvěru.

Obrázek 10: Schéma pojistného produktu typu Cf

Zdroj: Pojistné produkty EGAP

Obrázek 10 zachycuje následující postupu při sjednávání produktu typu Cf:

1. smlouva o vývozu
2. smlouva o odkupu vývozní pohledávky
3. pojistná smlouva

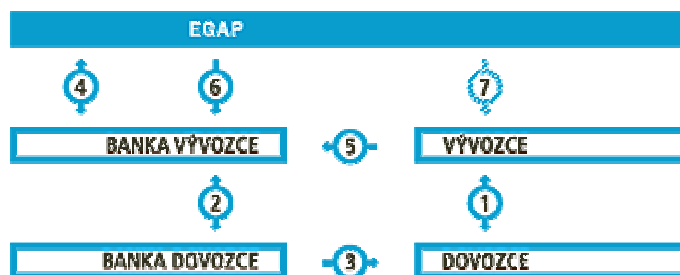
4. odkup pohledávky
5. Účinnost pojistné smlouvy
6. pojistné plnění
7. možnost postihu vývozce v případě, že zavinil pojistnou událost.

Výše pojistného je závislá na objemu vývozu, platebních podmínkách, způsobu zajištění, ohodnocení charakteru a rizikovosti dovozce. Standardní spoluúčast je 5% při komerčním riziku a 2,5% u teritoriálního rizika. Pojistným rizikem se rozumí klasifikace zemí podle míry vývozního úvěrového rizika.

Produkt D – pojištění vývozního odběratelského úvěru: tento typ pojištění je určený pro úvěr, poskytnutý bankou zahraničním dovozci na nákup zboží a služeb. Banka zaplatí vývozci a dlužná částka je pak v pravidelných intervalech daných úvěrovou smlouvou splácena zahraničním dovozcem. Někdy může být příjemcem úvěru a následně dlužníkem banka zahraničního dovozce. Všeobecnými podmínkami typu D se řídí i **pojištění projektového financování**. Specifické podmínky vymezuje pojistná smlouva, podmínky vycházejí z výjimek stanovených Konsensem. Ty umožňují například:

- prodloužit splatnost až na 14 let,
- nerovnoměrně splácet úvěr,
- první splátku do 24 měsíců od počátku úvěru,
- termíny dalších splátek delší než 6 měsíců.

Pojištění projektového financování je vhodné zejména pro velké, investiční projekty. Investor musí být kreditbilní, do projektu vkládá obvykle 20 – 40% svých prostředků z celkové hodnoty. Pro vyhodnocení ekonomických parametrů projektu a jeho reálnosti předkládá podrobný popis projektu, přehled zdrojů financování, business plán a cash flow, finanční výkazy za poslední 3 roky a další dokumenty.

Obrázek 11: Schéma pojistného produktu typu D

Zdroj: Pojistné produkty EGAP

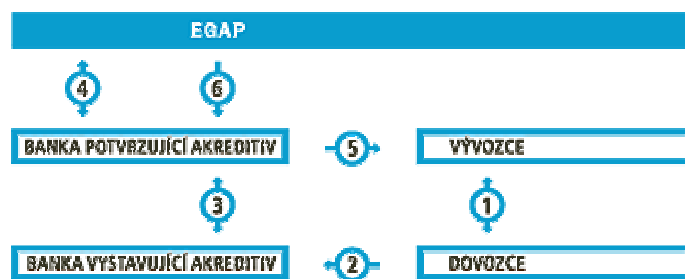
Schéma na obrázku 11 lze popsat tímto postupem:

1. smlouva o vývozu
2. smlouva o úvěru a financování vývozu
3. závazek poskytnout úvěr kupujícímu
4. pojistná smlouva
5. závazky vývozce bance
6. pojistné plnění
7. možnost postihu vývozce v případě, že zavinil pojistnou událost.

Sazby pojistného jsou stanoveny pro standardní rozsah krytí 97,5% u teritoriálních rizik a 95% u komerčních rizik.

Produkt E – pojištění potvrzeného akreditivu: dokumentární akreditiv představuje písemný závazek banky zahraničního dovozce zaplatit vývozci po předložení předepsaných dokumentů za dodané zboží a služby. Potvrzuje ho banka vývozce a ručí tak za závazek banky dovozce. Pojištěným je potvrzující banka proti riziku majetkové újmy v důsledku nezaplacení akreditivu. Pojištění se vztahuje i na tzv. tiché potvrzení dokumentárního akreditivu. Vystavující i potvrzující banka kontrolují pouze to, zda jsou předloženy všechny

akreditivem předepsané dokumenty, nekontrolují zboží a služby, akreditivní platby jsou oddělené od kupních smluv.

Obrázek 12: Schéma pojistného produktu E

Zdroj: Pojistné produkty EGAP

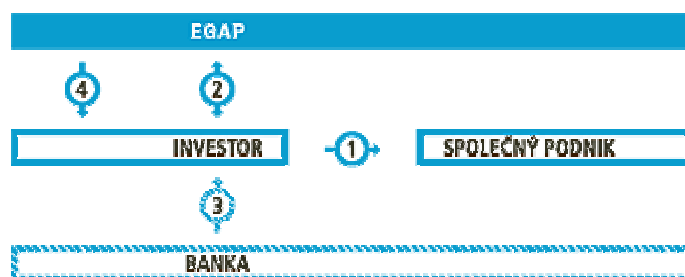
Postup u pojištění potvrzeného akreditivu dle obrázku 12 je následující:

1. smlouva o vývozu
2. žádost dovozce o otevření dokumentárního akreditivu
3. potvrzení dokumentárního akreditivu
4. pojistná smlouva
5. oznámení vývozci o otevření akreditivu
6. pojistné plnění.

Výše pojistné sazby závisí mimo jiné na době splatnosti akreditivu, stanoví se ve výši standardní pojistné sazby pro pojištění úvěrového rizika pro typ dlužníka „soukromá banka“ dle délky splatnosti a rizikovosti země.

Produkt I – pojištění investic českých právnických osob v zahraničí: investicí v zahraničí je každá majetková hodnota poukázaná do zahraničí dceřiné společnosti v souvislosti s hospodářskými aktivitami českého investora. Těmi může být třeba: výstavba nové výrobní kapacity na „zelené louce“ nebo koupě již zavedené výroby, získání majetkového podílu v zahraniční společnosti, dodatečný kapitál na podporu obchodní expanze. Investice musí být

dlouhodobá nejméně na 3 roky. Investorem může být jakákoliv česká právnická osoba. Pojištění chrání investora před rizikem zamezení převodu výnosů z investice, vyvlastnění nebo politicky motivovaného násilného poškození. Pojistnou událostí je úplné nebo částečné znehodnocení investice, neprovedení transferu dividend, výnosů, zisků po zaplacení daní a poplatků. Nekomerčními příčinami může být nemožnost konverze výnosů, vyvlastnění, politické násilné činy atd. Výše pojistného závisí mimo jiné na hodnocení rizikovosti hostitelského státu a na tom, jestli má ČR s hostitelským státem uzavřenou mezistátní dohodu o ochraně investic.

Obrázek 13: Schéma pojistného produktu I

Zdroj: Pojistné produkty EGAP

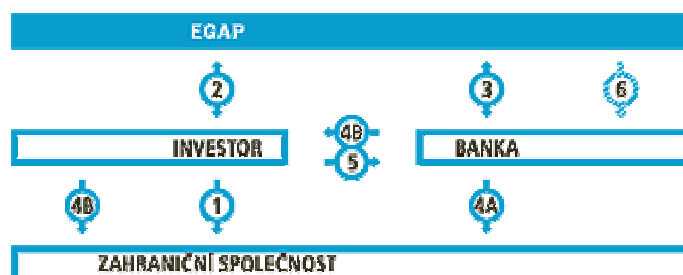
Sjednání pojistky typu I z obrázku 13 probíhá takto:

1. založení společného podniku
2. pojistná smlouva
3. úvěr na financování investice
4. pojistné plnění.

Pojistné sazby jsou stanoveny na roční bázi a závisí na rizikové kategorii. Standardní spoluúčast pojištěného je 2,5%. Pro porušení smluvních závazků hostitelskou zemí (Breach of Contract) je stanovena sazba 0,20%. Podmínkou pro pojištění tohoto typu rizika je řádná právní úprava vztahů mezi investorem a partnerem z hostitelské země.

Produkt If – pojištění úvěru na financování investic českých právnických osob v zahraničí: tento úvěr se poskytuje na pořízení dlouhodobého hmotného, nehmotného či

finančního majetku do zahraniční společnosti, ovládané českým investorem nebo na akvizici zahraniční společnosti, případně na provozní financování zahraniční společnosti. Doba splatnosti musí být delší než 3 roky. Podmínkou je částečné financování investice z vlastních zdrojů investora, jejíž výše se stanoví dohodou EGAP, banky a investora (standardně je 25%). Pojištěným je banka proti riziku nesplacení úvěru poskytnutého investorovi nebo jeho zahraniční dceřiné společnosti. Specifickou úpravou ve smlouvě pro stavební a developerské projekty lze sjednat **pojištění úvěru na stavební a developerské projekty**. Předpokladem je splnění určitých principů.

Obrázek 14: Schéma pojistného produktu typu If

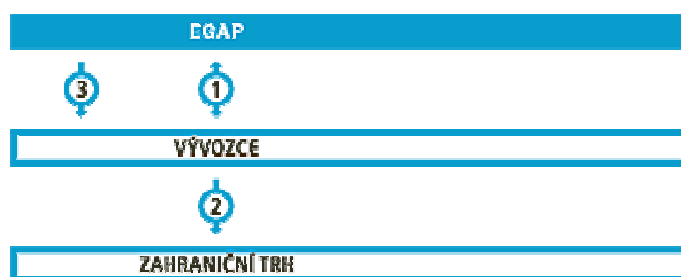
Zdroj: Pojistné produkty EGAP

Postup schématu na obrázku 14 je tento:

1. založení zahraniční společnosti
2. pojistná smlouva typu I
3. pojistná smlouva typu If
4. úvěr na financování investice (4A) přímo zahraniční společnosti nebo (4B) přes investora
5. ručení za splacení úvěru v případě komerčních rizik
6. případné odškodnění banky při nesplacení úvěru.

Sazby jsou dány rizikovostí země. V případě, že investor poskytne dodatečná zajištění komerčních rizik, např. majetkem mateřské společnosti nebo se jedná o pojištění úvěru poskytnutého investicí do stávající fungující výrobní kapacity, investor může získat slevu.

Produkt P – pojištění prospekce zahraničních trhů: prospekce představuje činnost exportéra, která vede k proniknutí na jeden nebo více nových trhů např. ve formě využití reklamy, inzerce, propagačních materiálů, účast na obchodních akcích v zahraničí, exportní nebo marketingové poradenství včetně analýz, právní služby, skladování zboží atd. Pojištěným je vývozce proti finančním ztrátám na základě neúspěchu prospekce bez ohledu na to, zda je na prospekci použito vlastních prostředků či úvěru. Pojištění se týká pouze vývozce se zavedenou výrobou, který vyrábí zboží či poskytuje služby, pro něž bude prospekci vyrábět po dobu nejméně 24 měsíců. Tento typ pojištění je určen především pro malé a střední podniky. Vývozce předloží EGAP spolu s žádostí o pojištění prospekční záměr a rozpočet prospekce s předpokládanými náklady a výnosy. Pojistná doba je 5 let, první 2 roky provádí vývozce prospekci dle prospekčního závěru. V dalších letech by se měly náklady na prospekci uhradit z rozdílu mezi výnosy a náklady na vývoz. Pojistná událost vznikne finanční ztrátou vývozce, jestliže náklady na prospekci stanovené rozpočtem převyšují rozdíl mezi náklady a výnosy za pojistnou dobu. Pojištění nekryje zisk vývozce.

Obrázek 15: Schéma pojistného produktu typu P

Zdroj: Pojistné produkty EGAP

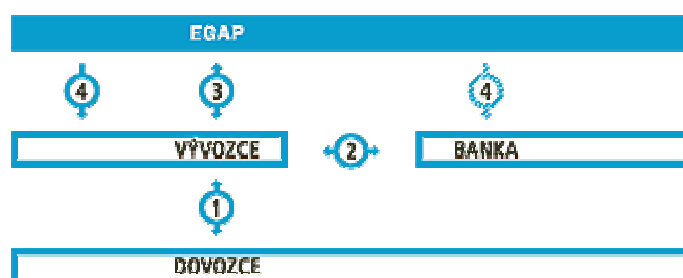
Na obrázku 15 vidíme grafické znázornění tohoto postupu:

1. pojistná smlouva
2. prospekční činnost

3. pojistné plnění.

Výše pojistné sazby závisí na rozsahu a rizikovosti prospekčního záměru.

Produkt V – pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu: toto riziko spočívá v možnosti zrušení nebo přerušení smlouvy o vývozu ze strany zahraničního dovozce nebo odmítnutí převzít dodané zboží, ale může být spojeno také s politickou, finanční nebo makroekonomickou situací v zemi dovozce. Pojištění kryje riziko utrpění finanční ztráty v důsledku nemožnosti plnit smlouvu. Může být sjednáno samostatně nebo v návaznosti na pojištění vývozního či předexportního úvěru.

Obrázek 16: Schéma pojistného produktu typu V

Zdroj: Pojistné produkty EGAP

Při sjednávání produktu typu V zobrazeného na obrázku 16 se postupuje takto:

1. smlouva o vývozu
2. krátkodobá smlouva o úvěru
3. pojistná smlouva
4. pojistné plnění s možností vinkulace bance.

Při samostatném pojištění se uplatňuje sazba 35% standardní pojistné sazby pro pojištění typu D dle délky úvěru a rizikové kategorie. Při souběžném uzavření odběratelského úvěru D se užije sazba 25% standardní pojistné sazby.

5. Pojištění předexportního úvěru - produkt F

5. 1. Popis produktu a jeho všeobecné pojistné podmínky

Popisem pojistného produktu typu F chci podat základní informace o pojištění předexportního úvěru tak, jak je běžně poskytován českým exportérům nebo výrobcům pro export. Jsou zde popsány nejdůležitější informace o produktu pro praktické využití. Komplexní informace o produktu F získá čtenatel ve všeobecných pojišťovacích podmínkách typu F (VPP F), které nabyly účinnosti dne 4. září 2009 a které jsou přílohou E této mé práce. Pojištěním předexportního úvěru je pojištěn úvěr, který je bankou poskytnut vývozci na financování výroby pro export, tedy předexportní úvěr. Protože příjemcem pojištění je banka a toto pojištění je forma zajištění splacení úvěru, nepožaduje banka na vývozci (svém dlužníkovi ze smlouvy o úvěru) další zajištění. V tomto je možné spatřovat největší výhodu poskytnutí pojištění se státní podporou.

VPP F přesně upravují pojištění předexportního úvěru jako pojištění pohledávek z úvěru na financování vývoje nebo výroby pro vývoz nebo z úvěru na financování investic do výroby pro vývoz proti riziku nezaplacení v důsledku neschopnosti vývozce splnit smlouvu o vývozu. Pojištění předexportního úvěru lze sjednat pouze v souvislosti s pojištěním pohledávek z vývozního odběratelského nebo dodavatelského úvěru nebo v případě dostatečného zajištění úhrad pohledávek ze smlouvy o vývozu, předem odsouhlaseného pojistitelem. V případě, že navazující vývozní úvěr má délku splatnosti do 2 let, lze předexportní úvěr poskytnout a čerpat do 85 % hodnoty vývozu uvedené ve smlouvě o vývozu. Přesahuje-li délka splatnosti navazujícího vývozního úvěru dva roky, lze předexportní úvěr poskytnout a čerpat do 75 % hodnoty vývozu uvedené ve smlouvě o vývozu. Předexportní úvěr může být poskytnut vývozci, tj. fyzická osoba s trvalým pobytem na území České republiky nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, a která uzavřela smlouvu o vývozu se zahraničním dovozcem. Nebo může být předexportní úvěr poskytnut výrobcí, který nemá uzavřenou smlouvu o vývozu, ale dodává zboží nebo služby pro vývoz prostřednictvím vývozce. V tomto případě si však musí výrobce ve smlouvě o dodání zboží či služeb uzavřené s vývozcem zajistit, aby došlo při úhradě ze zahraničí k tzv. štěpení inkasa, tj. platby od zahraničního dovozce musí směřovat přímo na

účet výrobce. K dalším důležitým ustanovením VPP F patří vymezení pojmů – pojistitelem je EGAP, pojištěným je banka poskytující předexportní úvěr, banka je zároveň oprávněnou osobou, které vznikne nárok na pojistné plnění vznikem pojistné události, smlouva o úvěru je smlouva o poskytnutí předexportního úvěru uzavřená mezi pojištěným a dlužníkem (tj. vývozcem), vývozní pohledávka je pohledávka vyplývající ze smlouvy o úvěru, smlouva o úvěru – smlouva uzavřená mezi tuzemským vývozcem a zahraničním dovozcem. Další nejvíce používané pojmy jsou průběžně vysvětlovány v dalším textu této kapitoly.

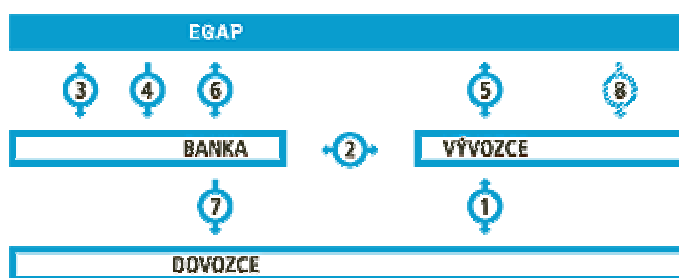
5. 2. Proces uzavření pojištění

Žadatelem o pojištění je banka poskytující předexportní úvěr. Protože poskytnutím pojištění typu F bere na sebe EGAP riziko nesplacení předexportního úvěru z titulu neschopnosti tuzemského vývozce splnit smlouvu o vývozu, provede EGAP před rozhodnutím o pojištění podrobné hodnocení bonity vývozce dle podkladů, které má za povinnost žadatel o pojištění předložit spolu s žádostí o pojištění. Seznam těchto podkladů je součástí žádosti o pojištění. V případě, že je bonita vývozce uspokojivá, připraví EGAP návrh pojistné smlouvy, který je odeslán bance i vývozcovi k připomínkám. Pojistná smlouva (PS) se uzavírá mezi EGAP (pojistitel), bankou (pojištěný) a dlužníkem ze smlouvy o předexportním úvěru (vývozcem) a obsahuje zejména tyto náležitosti:

- předmět pojištění – tj. celá pohledávka ze smlouvy o předexportním úvěru, tedy jistina, úroky i příslušenství (maximální pojistná hodnota). Pokud je úvěr čerpán v cizí měně, je maximální pojistná hodnota přepočtena příslušným kurzem ČNB platným ke dni uzavření pojistné smlouvy,
- identifikaci smlouvy o úvěru, hodnotu a datum uzavření smlouvy o vývozu, identifikaci zahraničního dovozce (dovozce), platební podmínky smlouvy o vývozu, způsob zabezpečení rizika neuhrazení vývozních pohledávek vzniklých expedicí zboží či služeb,
- zajištění rizika odstoupení zahraničního dovozce od smlouvy o vývozu, což je realizováno uzavřením pojištění typu V,

- definici vývozních pohledávek a jejich vznik v souladu se smlouvou o vývozu, výši spoluúčasti pojištěného, pojistnou sazbu a výši pojistného a v neposlední řadě i sankce za nedodržení podmínek pojistné smlouvy.

Jak je stanoveno ve VPP F má pojištěný, vývozce i pojistitel řadu práv a povinností. K těm nejdůležitějším povinnostem pojištěného před uzavřením PS patří prověřit ziskovost a reálnost nákladové kalkulace smlouvy o vývozu a cash flow obchodního případu, prověřit finanční zajištění výroby pro smlouvu o vývozu a příp. prověřit, zda je výroba zajištěna i subdodavatelsky. Předexportní úvěr může být čerpán pouze účelově, tj. na úhradu nákladů nutných pro výrobu pro vývoz podle smlouvy o vývozu. A právě kontrola účelovosti čerpání a využití předexportního úvěru patří další hlavní povinnosti pojištěného po uzavření PS. Pokud jistina předexportního úvěru překročí Kč 50 milionů, musí být kontrola účelovosti prováděna nezávislou inspekční společností, která provede odborný dohled nad účelovostí čerpání a využití předexportního úvěru. Zprávy inspekční společnosti jsou zasílány v kopii průběžně pojistiteli. Mezi další povinnosti pojištěného patří zejména zřízení zástavního práva k vývozním pohledávkám nebo práva postoupení vývozních pohledávek. Tato podmínka je nutná pro pojištěného z toho důvodu, že pojištění typu F končí pro účely pojistné smlouvy vznikem vývozní pohledávky. Vznik vývozní pohledávky je přesně nadefinován ve smlouvě o vývozu a takto je přejímán i do pojistné smlouvy jako forma zániku pojištění. Riziko pojistitele končí, avšak vznikem vývozní pohledávky nedojde k faktickému splacení úvěru bance. Po vzniku vývozní pohledávky si banka předexportní úvěr překloupí na exportní úvěr, jehož splacení musí mít nadále zajištěno. Proto je v PS uvedeno i ošetření rizika neuhrazení vývozních pohledávek ze strany dovozce, ovšem samotná PS tato rizika nekryje.

Obrázek 17: Schéma pojistného produktu typu F
Zdroj: Pojistné produkty EGAP

Obrázek 17 graficky znázorňuje tento postup při uzavírání smlouvy typu F:

1. smlouva o vývozu, na jehož realizaci poskytuje banka předexportní financování
2. úvěrová smlouva
3. pojistná smlouva
4. pojistné plnění
5. pojištění výrobního rizika
6. pojištění navazujícího vývozního úvěru
7. vývozní úvěr
8. možnost postihu vývozce v případě, že zavinil pojistnou událost.

5. 3. Pojistná rizika krytá pojištěním F

- **Riziko dílčího nebo úplného nesplacení předexportního úvěru** poskytnutého pojištěným ani v průběhu čekací doby (je vysvětlena níže), z důvodu nesplnění podmínek smlouvy o vývozu v důsledku příčin stanovených v článku VII. odst. 2 VPP F (viz příloha E - VPP F), následkem čehož nevznikly vývozci pohledávky ze smlouvy o vývozu. Splacením se pro účely pojištění podle pojistné smlouvy rozumí vznik vývozních pohledávek. Proto je v PS uvedeno přesně, kdy vývozní pohledávky vznikají. Pokud vývozní pohledávky vznikají postupně v rámci dílčích dodávek, dochází ke splacení předexportního úvěru vznikem poslední dílčí vývozní pohledávky,
- **kurzové riziko** pohybu měnového kurzu české koruny vůči měně, v níž je předexportní úvěr poskytnut, v případě pojistného plnění. Pro přepočty z cizí měny se pro účel výplaty pojistného plnění použije kurz ČNB platný ke dni rozhodnutí pojistitele o pojistném plnění,

- předmětem pojištění jsou i náklady pojištěného spojené s financováním pojištěné pohledávky v průběhu čekací doby, tzv. **náklady na refinancování**.

5. 4. Placení pojistného, vznik a zánik pojištění, pojistné plnění

Placení pojistného: po uzavření pojištění, tj. po podpisu PS všemi smluvními stranami fakturuje pojistitel pojištěnému pojistné, jehož výše je v PS uvedena. Základem pro výpočet pojistného je výše jistiny předexportního úvěru a počet měsíců, na které je předexportní úvěr poskytnut vývozci. Pojištěný je povinen uhradit fakturované pojistné do 15 kalendářních dnů ode dne vystavení faktury pojistitelem. Přehled pojistných sazeb u tohoto produktu dává příloha G.

Vznik a zánik pojištění: pojištění se sjednává v návaznosti na smlouvu o vývozu a smlouvu o úvěru. PS je účinná a pojištění vzniká dnem zaplacení pojistného, jehož výše je uvedena v PS. Pojištění zaniká vznikem poslední vývozní pohledávky v případě bezeškodního průběhu vývozu nebo splacením předexportního úvěru vývozcem z jiných finančních zdrojů před vznikem poslední vývozní pohledávky. V případě, že je nahlášena hrozba pojistné události a uplynutím čekací doby pojistná událost vznikne (viz níže), končí pojištění rozhodnutím pojistitele o pojistném plnění pro poslední pojištěnou pohledávku ze smlouvy o úvěru.

Pojistné plnění: pojistiteli vznikne povinnost poskytnout pojistné plnění vznikem pojistné události. Pojistnou událostí je dílčí nebo úplné nesplacení předexportního úvěru ve sjednané lhůtě ani v průběhu čekací (karenční) doby. V případě nesplnění podmínek smlouvy o vývozu vznikne pojistná událost po uplynutí čekací doby v trvání tří měsíců ode dne, kdy pojištěný oznámí hrozbu pojistné události pojistiteli. Pojistitel kryje u pojištění typu F 80 % hodnoty pohledávky ze smlouvy o úvěru, spoluúčast pojištěného na případném pojistném plnění je stanovena ve výši 20 %. Spoluúčastí dle VPP F se rozumí podíl oprávněné osoby na ztrátách krytých pojistnou smlouvou vyjádření v %. Pojištěný je oprávněn přednostně použít výnos z realizace zástav, či jiných zajišťovacích instrumentů zabezpečujících splacení předexportního

úvěru, až do výše své spoluúčasti. Po uspokojení spoluúčasti je pojištěný povinen postoupit pojistiteli veškeré zbývající výnosy ze zajištění předexportního úvěru.

Poslední poznámkou k PS typu F bych chtěla zdůraznit, že vývozce svým podpisem PS uznává svůj závazek vůči pojistiteli pro případ, že řádně nesplní smlouvu o vývozu (tzv. rekurz). Vývozce se zavazuje, že uhradí pojistiteli pojistné plnění vyplacené pojištěnému, pokud ke vzniku pojistné události došlo v důsledku nesplnění podmínek smlouvy o vývozu vývozcem. V případě, že vývozce povede s dovozcem soudní nebo arbitrážní spor o řádném plnění smlouvy o vývozu a pravomocné rozhodnutí bude v jeho neprospěch, je povinen v rámci rekurzu nahradit pojistiteli vyplacené pojistné plnění, a to do 15 dnů od nabytí právní moci soudního nebo arbitrážního rozhodnutí.

Toto je základní charakteristika pojištění typu F, podrobnější informace o produktu jsou k dispozici ve VPP F v příloze E.

6. Pojištění bankovních záruk vystavených v souvislosti se získáním nebo plněním smlouvy o vývozu – produkt Z

6. 1. Popis produktu a jeho všeobecné pojistné podmínky

V této kapitole podobně jako v předchozí budu prezentovat základní informace o poskytování pojištění typu Z. Pokusím se shrnout nejdůležitější zásady a podmínky tohoto pojištění. Toto pojištění typu Z poskytuje zajištění bance, která vystavila záruku na příkaz vývozce do zahraničí. Pojištění se řídí se ustanoveními Všeobecných pojistných podmínek typu Z (VPP Z), které nabyly účinnosti dne 4. září 2009 a jsou součástí této práce jako příloha F. Základní pojmy budou postupně vysvětlovány v průběhu této kapitoly. Dle VPP Z je předmětem pojištění bankovní záruka vystavená v souvislosti s podmínkami získání nebo plnění smlouvy o vývozu. Pojištění kryje riziko neoprávněného čerpání ze záruky a fakultativně též riziko oprávněného čerpání ze záruky. O pojištění oprávněného čerpání ze záruky rozhodne pojistitel na základě posouzení vývozního případu a prokázaných schopností příkazce splnit závazky vyplývající ze smlouvy o vývozu nebo z podmínek soutěže. K této podmínce VPP Z nutno podotknout, že EGAP standardně zajišťuje obě tato rizika. Základními podmínkami tohoto pojištění jsou zejména:

- jednoznačná povinnost příkazce zajistit beneficiantovi poskytnutí záruky podle podmínek smlouvy o vývozu nebo podmínek soutěže,
- hodnota vystavené záruky nepřesahuje procentní podíl z kupní ceny obvyklý pro jednotlivé druhy záruk podle mezinárodních obchodních zvyklostí,
- záruka není v rozporu s mezinárodními obchodními zvyklostmi; pokud se záruka odvolá na jednotná pravidla pro záruky vydaná Mezinárodní obchodní komorou pro jednotlivé typy záruky, nesmí s nimi být v rozporu. Zde jde přesně o „Jednotná pravidla pro záruky vyplatitelné na požádání – publikace č. 458, vydané Mezinárodní obchodní komorou Paříži (ICC). EGAP pojišťuje především záruky, které se na publikaci č. 458 odvolávají. Pokud však záruky vydané dle těchto pravidel nejsou, zejména záruky do tzv. třetího světa vydané formou protizáruk, jsou též pojistitelné

typem Z a umožňují tak obchodní vstup českým exportérům i na vzdálenější a zejména problémovější teritoria (např. Asie a Afrika).

Obecně platí (níže je přesně uvedeno u jednotlivých typů záruk), že vystavením záruky vznikne závazek tuzemské banky uhradit beneficiantovi (zahraniční dovozci) peněžní částku stanovenou v záruce v případě, že zahraniční dovozce prohlásí, že příkazce nesplnil podmínky smlouvy o vývozu a zahraniční dovozce vyzve pojištěného k plnění ze záruky v souladu s podmínkami stanovenými v záruce (záruční listině). Tuzemská banka v tomto případě uspokojí beneficianta (na první výzvu) do výše peněžní částky uvedené v záruce. Pojištění Z je používáno jak u záruk přímých, tak u záruk nepřímých. Přímá záruky je vystavena tuzemskou bankou přímo ve prospěch zahraničního dovozce, který je beneficiantem (oprávněným) záruky. To jsou záruky do zemí EU a dalších vyspělých zemí. Vystavení nepřímé záruky je nutné v případě, jestliže se sídlo zahraničního dovozce nachází v teritoriu, kde místní zákonodárství a zvyklosti vyžadují záruku pouze od banky, která má oprávnění k činnosti na tomto území. V tomto případě tuzemská banka vystaví protizáruku ve prospěch zahraniční banky, která je beneficiantem záruky a požádá ji, aby na základě této protizáruky vystavila konečnou záruku ve prospěch zahraničního dovozce.

Stejně jako u pojištění typu F, tak i pojištění typu Z nahradí tuzemským bankám ručení za vystavené záruky, které by banky požadovaly po příkazci. Ve většině případů banky za vystavení záruky požadují po příkazci složení finanční hotovosti. Českým vývozcům se poskytnutím pojištění typu Z uvolní finanční prostředky k dalšímu využití.

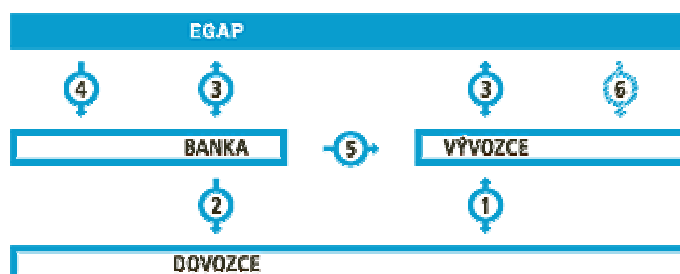
EGAP v souladu s VPP Z pojišťuje následující typy záruk:

- **záruka za nabídku** (vadium), „bid bond“, „provisional guarantee“ - závazek pojištěného uhradit za příkazce stanovenou částku v případě, že příkazce neuzavře smlouvy o vývozu, resp. nesplní podmínky nabídky, která byla v soutěži přijata,
- **záruka za akontaci**, „advance payment bond“, „advance payment guarantee“ - závazek pojištěného, že v případě, kdy příkazce nesplní podmínky smlouvy o vývozu především z hlediska objemových parametrů, vrátí beneficiantovi platbu, kterou tento poskytl příkazci jako akontaci (platbu předem),

- **záruka za řádné provedení smlouvy o vývozu**, „kauční záruka“, „performance bond“ – závazek pojištěného uhradit za příkazce stanovenou částku v případě, že příkazce nesplní podmínky smlouvy o vývozu, především z hlediska termínu dodávek, kvality a výkonových parametrů. Ručení se zpravidla vztahuje na období do kvalitativní přejímky, resp. může krýt i celou dobu platnosti technické záruky za zařízení
- **jiný druh záruky** - předmětem pojištění může být i jiný druh záruky vystavené pojištěným za závazky příkazce vůči beneficiantovi, související s plněním povinností příkazce podle smlouvy o vývozu, stanoví-li tak pojistná smlouva. Jde zejména o záruku za zádržné a záruku za záruční dobu.

6. 2. Proces uzavření pojištění

Proces uzavření pojistné smlouvy je stejný jako v předchozí kapitole. Žadatelem o pojištění typu Z je tuzemská banka (pojištěný) vystavující záruku na příkaz vývozce (příkazce). Pojistná smlouva je uzavřena mezi EGAP (pojistitel), tuzemskou bankou (pojištěný) a příkazcem záruky. Postup je znázorněn na obrázku 18.

Obrázek 18: Schéma pojistného produktu typu Z

Zdroj: Pojistné produkty EGAP

Postup dle obrázku 18 je:

1. smlouva o vývozu
2. záruka banky za závazky vývozce

3. pojistná smlouva
4. pojistné plnění
5. kontrola výkonu vývozce
6. možnost postihu vývozce v případě, že zavinil pojistnou událost.

6. 3. Pojistná rizika krytá pojištěním typu Z

Riziko neoprávněného čerpání ze záruky

Neoprávněným čerpáním se rozumí:

- čerpání ze záruky, aniž by příkazce porušil svoje povinnosti vyplývající ze smlouvy o vývozu nebo podmínek výběrového řízení,
- teritoriální (politická) nebo jiná nekomerční rizika, která vyplývají z politických a hospodářských událostí a opatření v zemi sídla beneficianta, která z hlediska příkazce a beneficianta mají povahu vyšší moci a která způsobila neoprávněné čerpání ze záruky.

Riziko oprávněného čerpání ze záruky

Oprávněným čerpáním se rozumí čerpání ze záruky z důvodů nesplnění podmínek smlouvy o vývozu resp. soutěže příkazcem. Z pojištění proti oprávněnému čerpání ze záruky je vyloučeno čerpání ze záruky v důsledku: svévolného rozhodnutí pojištěného bez objektivních ekonomických důvodů, jehož přímým důsledkem je nesplnění smlouvy o vývozu nebo soutěže příkazcem a věcných nebo právních vad pojištěných záruk, zaviněných pojištěným.

Kurzové riziko pohybu měnového kurzu české koruny vůči měně, v níž je záruka vystavena, v případě pojistného plnění. Pro přepočítání z cizí měny se pro účel výplaty pojistného plnění použije kurz ČNB platný ke dni rozhodnutí pojistitele o pojistném plnění.

Pojištění kryje i náklady pojištěného spojené s uplatněním nároku z pojištěné záruky v průběhu čekací doby, **tzv. náklady na refinancování**.

6. 4. Pojistná smlouva a hlavní povinnosti pojištěného a příkazce

V pojistné smlouvě typu Z jsou opět uvedeny všechny důležité náležitosti pojištění. Zejména jsou nadefinovány používané pojmy, kterými jsou: pojišťovaná záruka, její hodnota, datum vystavení, datum platnosti, smlouva o vývozu, zahraniční dovozce jako beneficiant záruky v případě přímé záruky nebo v případě protizáruky, zahraniční banka jako beneficiant protizáruky a zahraniční dovozce jako příjemce konečné záruky. Dále je nadefinována smlouva o vývozu, datum uzavření a její hodnota, předmět vývozu a platební podmínky. V PS jsou uvedena pojišťovaná rizika, maximální pojistná hodnota záruky, vznik a zánik pojištění, pojistná sazba a výše pojistného. Podobně jako u PS typu F je neméně důležitou částí PS typu Z prohlášení příkazce o uznání závazku pro případ, že řádně nesplní smlouvu o vývozu – tzv. rekurz, podrobně popsany v předchozí kapitole. U PS typu Z je navíc možnost postihu pojistitelem rozšířena i na případ, kdy příkazce v případě neoprávněného čerpání ze záruky dovozcem nezahájil soudní nebo jiné řízení o zaplacení částky ve výši odpovídající neoprávněnému čerpání ze záruky. Tuto povinnost, tj. zahájit nejpozději do 30 kalendářních dnů od výzvy pojistitele soudní nebo jiné řízení proti dovozci v případě „neoprávněného čerpání ze záruky“ má příkazce stanovenou v textu PS.

Před uzavřením PS je pojištěný povinen stejně jako u pojištění typu F prověřit finanční zajištěnost výroby pro smlouvu o vývozu a reálnost a ziskovost kalkulace obchodního případu. PS ukládá i další hlavní povinnosti pojištěného a příkazce, ostatní práva a povinnosti smluvních stran jsou uvedeny ve VPP Z (viz příloha F), na které se PS odvolává.

6. 5. Placení pojistného, vznik a zánik pojištění, pojistné plnění

Placení pojistného: základem pro výpočet pojistného je maximální pojistná hodnota záruky a délka platnosti záruky. Sjednaná výše pojistného již v sobě zahrnuje možné zvýšení nebo snížení pojistného rizika a je neměnná po celou dobu trvání pojištění. Pojistným rizikem se v této souvislosti rozumí klasifikace zemí podle míry exportního úvěrového rizika, resp. zařazení zemí do jednotlivých rizikových kategorií stanovených pojistitelem. Pojistné sazby jsou různé pro jednotlivé typy záruk a tvoří přílohu G této práce.

Vznik a zánik pojištění typu Z: pojištění se sjednává v návaznosti na podmínky záruky. PS je účinná a pojištění vzniká dnem zaplacení pojistného a zaniká, nevyzve-li zahraniční dovozce pojištěného k plnění ze záruky uplynutím doby platnosti záruky nebo zánikem závazku zajištěného zárukou (tj. zánikem smlouvy o vývozu), v případě vzniku pojistné události rozhodnutím pojistitele o pojistném plnění pro poslední pojištěnou část záruky. Zánikem závazku zajištěného zárukou dochází k zániku pojištění pouze v případě oprávněného čerpání ze záruky.

Pojistné plnění: je-li záruka zavolána beneficentem, vznikne pojistná událost uplynutím čekací doby v délce 90 dnů ode dne, kdy pojištěná banka oznámila pojistiteli hrozbu pojistné události. Nastane-li pojistná událost z důvodu neoprávněného čerpání ze záruky, vzniká oprávněné osobě, v souladu s článkem VIII. VPP Z právo na pojistné plnění. Spoluúčast se stanoví ve výši 5 % na čerpané částce. Spoluúčast definují VPP typu Z jako podíl oprávněné osoby (tedy banky pojištěného, který záruky vystavil) na škodách krytých pojištěním vyjádřený v procentech, na který není banka vystavující záruku oprávněna sjednat jiné pojištění. Pro krytí neoprávněného čerpání ze záruky je spoluúčast u všech typů pojišťovaných záruk stejná a činí 5 %. Pro krytí oprávněného čerpání ze záruky je spoluúčast pojištěné banky rozdílná a u jednotlivých typů záruk činí: 10 % u záruky za nabídku, záruky za akontaci a ostatních záruk, 20 % u záruky za řádné provedení smlouvy o vývozu a dalších záruk, které mají charakter záruky za řádné provedení smlouvy o vývozu. Jestliže je riziko oprávněného volání pojišťované záruky vyšší (např. na základě vyhodnocení bonity příkazce, které EGAP provede před rozhodnutím o pojištění), může pojistitel stanovit pro oprávněné čerpání ze záruky vyšší spoluúčast, než je uvedeno výše. Při vzniku pojistné události EGAP pojištěná banka umožní, aby si přednostně použila výnos z realizace zástav či jiných zajišťovacích instrumentů zabezpečujících splnění závazků příkazce podle smlouvy, na jejímž základě byla vystavena záruka, až do výše své spoluúčasti na čerpané částce. Až teprve po uspokojení své spoluúčasti je banka povinna postoupit pojistiteli veškeré zbývající výnosy ze zajištění plnění ze záruky.

Podrobnější informace o pojištění typu Z viz příloha F této práce.

6. 6. Některé společné prvky pojistných smluv typu F a Z

Uzavírání pojistných smluv se řídí právním řádem České republiky, zejména zákonem č. 37/2004 Sb. o pojistné smlouvě. Pokud se ustanovení pojistné smlouvy odchyluje od VPP F nebo VPP Z, je vždy rozhodující znění pojistné smlouvy. Odchýlení od pravidel daných všeobecnými pojistnými podmínkami je možné pouze v případě, jeli odchylka provedena ve prospěch pojištěného, tedy banky. Smluvní strany podpisem PS potvrzují, že se seznámily se zněním příslušných VPP. Dodatky k PS mohou být prováděny pouze písemnou formou.

6. 7. Kategorie MPS – malý a střední podnik

V mnoha případech se v rámci u jednoho vývozního kontraktu (smlouvy o vývozu) pojišťují jak záruky vydané do zahraničí, tak předexportní úvěr na financování výroby pro vývoz, pojišťuje se riziko odstoupení zahraničního dovozce od uzavřené smlouvy o vývozu a konečně je pojištěno i riziko nesplacení exportního úvěru poskytnutého zahraničnímu subjektu na zaplacení exportovaného zařízení. Tato kombinace pojištění se uplatňuje zejména u velkých výrobních celků, jako je výstavba vodních a paroplynových elektráren, oceláren, cementáren, mlýnů apod. Bez pojištění EGAP by prakticky nebylo možné export těchto rozsáhlých investičních celků realizovat. Vedle podpory těchto rozsáhlých exportů je nutné vidět i podporu mnoha drobnějších exportérů, kteří tvoří neméně důležitou složku celkového exportu ČR. Podpora tzv. malých a středních podniků (MSP) patří ke státním prioritám a ve svém pojistném programu ji realizuje i EGAP. Jde v podstatě o zjednodušení procesu pojištění typu F a Z, kde hlavním prvkem tohoto zjednodušení je sjednocení a zrychlení procesu analýzy a vyhodnocení rizikovosti jednotlivých firem patřících do kategorie MPS mezi bankou a EGAP. Další výhodnou je zrychlení a snížení administrativní náročnosti projednávání návrhů pojistných smluv. V případě splnění nastavených parametrů v dohodě uzavřené mezi bankou a EGAP pro pojišťování MPS se lhůty pro vyřízení pojištění v EGAP pohybují ve dnech. Banka je povinna postoupit svoji finanční analýzu EGAP včetně uvedení jeho ratingu. Dle svého ratingu může firma v kategorii MPS počítat s pojistnou angažovaností u EGAP do výše Kč 20 – 30 mil. V současné době se v tomto režimu pojišťování nachází 6 tuzemských bank, z nichž nejvýznamnější jsou ČEB, Česká spořitelna, a.s. a Komerční banka, a.s. Dle definice malého a středního podnikatele podle zákona č. 47/2002 Sb., v platném

znění do MPS patří vývozce, který a) zaměstnává méně než 250 zaměstnanců – tato podmínky musí platit vždy, dále b) jeho aktiva nepřesahují 43 mil. EUR nebo obrát za poslední uzavřené účetní období nepřesahuje 50 mil. EUR (musí platit jedna z těchto dvou podmínek). Pokud je firma majitelsky propojená, musí se sečíst tyto údaje ve všech majetkově spřízněných společnostech, nebo pokud firma vlastní jinou firmu z více než 50 %, tak se musí přičíst též.

Následující tabulka 5 zobrazuje hodnotu poskytnutého pojištění typu F a typu Z v období od roku 1998 do roku 2009.

Tabulka 5: Objem uzavřených smluv typu F a Z v mil. Kč v letech 1998 – 2009

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
celkem	6 587	7 644	9 015	6 150	5 032	7 490	5 696	6 318	9 023	8 037	12 099	16 751
F	6 130	6 390	5 164	3 450	2 200	4 401	2 526	2 641	4 157	4 389	8 825	11 778
Z	457	1 254	3 851	2 700	2 832	3 089	3 170	3 677	4 866	3 648	3 274	4 973

Zdroj: Interní materiály EGAP

7. Zhodnocení činnosti EGAP

Hospodaření firmy je ovlivňováno světovými i tuzemskými makroekonomickými podmínkami, ve kterých působí. Počátek 3. tisíciletí je charakterizován hospodářským růstem. Velký růst zaznamenávaly především tranzitivní ekonomiky. V roce 2003 byl růst v těchto zemích okolo 4%, kdežto v zemích eurozóny pouze 0,4%. Česká ekonomika rostla tempem 2,9%, což představovalo mírný růst. Zvyšoval se i český export, především do zemí EU je jeho podíl vysoký. Rok 2004 přinesl nejrychlejší tempo růstu HDP za posledních 30 let a to 5%. Vysoké tempo vykázaly asijské země (7%), Čína (9%), Latinská Amerika (4,6%) i Afrika (4,4%). ČR dosáhla růstu ekonomiky 4%. Ekonomický vývoj byl ovlivněn vstupem do EU a s tím spojeným odstraněním posledních bariér vzájemného obchodu. I když český export rostl, stále se naše země potýkala s nedostatečným vývozem do zemí mimo EU (Čína, Rusko a další). V roce 2005 celosvětový růst HDP mírně ztratil dynamiku, ale i tak dosáhl hodnoty 3,2%. Světový obchod se na rozdíl od toho vyvíjel dvojnásobnou dynamikou. I česká ekonomika dosáhla svého největšího přírůstku HDP a to 6%, na čemž se především podílel růst zahraničního obchodu a nárůst výdajů domácností na konečnou spotřebu. V roce 2006 došlo k největšímu růstu světového hospodářství od konce 70. let minulého století a to 5,3% HDP. Dynamicky se rozvíjela Čína a Indie, zpomalení naopak dosáhly USA. ČR pokračovalo ve vysokém růstu 6,1%. Také se měnila struktura HDP, jejím hlavním faktorem bylo zvyšování výdajů na konečnou spotřebu a nárůst tvorby hrubého fixního kapitálu a ne již zvyšování exportní výkonnosti ekonomiky, jak tomu bylo doposud. Rok 2007 byl již ve znamení krize amerického hypotečního trhu. Ke konci roku se zpomalil ekonomický růst USA, Japonska a zemí západní Evropy. V roce 2008 se krize prohlubuje. EGAP s využitým znalostí světových trendů se snaží dynamicky reagovat ve snaze zmírnit následky krize a podílí se tvorbě protikrizových opatření. Mezi ně patří např.:

- zvýšení pojistného krytí u vývozních úvěrů a akreditivů z 95 % až na 99 %,
- snížení rizikovosti vývozu, snížení nákladů na zajištění spoluúčasti. Rychlejší vyřizování krátkodobého financování od zahraničních bank,
- zvýšení pojistného krytí u bankovních záruk proti neoprávněnému čerpání na 100 %,

- rychlejší vyřizování bankovních záruk vydávaných v souvislosti se získáním nebo realizací vývozních kontraktů,
- zvýšení pojistného krytí politických rizik u českých investic v zahraničí na 100 %,
- zvýšení pojistné ochrany investorů, např. proti vyvlastnění bez náhrady, nemožnosti transferu výnosů, porušení základních smluv hostitelskou zemí apod.,
- zlevnění pojištění výrobního rizika o 30 až 50 %,
- snížení nákladů vývozců,
- zlevnění pojištění investic při souběhu pojištění úvěru na financování investice a vlastního vkladu investora,
- snížení nákladů investorů,
- zlevnění procedury posuzování vlivu vývozu a investic na životní prostředí,
- snížení nákladů vývozců a investorů o prvotní náklady spojené s expertízou hrazené EGAP,
- zjednodušení režimu pojišťování předexportních úvěrů a záruk pro MSP,
- snížení nákladů malých a středních vývozců,
- podstatné zkrácení doby vyřízení,
- pojištění projektového financování nově vybudovaných výrobních kapacit v zahraničí (modifikace pojištění vývozního odběratelského úvěru),
- krytí rizika splacení úvěru pouze z výnosů projektu. Úvěr může být splácen až po dobu 14 let, a to i v nepravidelných splátkách,
- pojištění úvěrů na financování investic pro developerské projekty v zahraničí (modifikace pojištění úvěru na financování zahraničních investic),

- přizpůsobení podmínek pojištění specifickým potřebám podnikání při výstavbě multifunkčních, obchodních a bytových objektů v zahraničí,
- pojištění úvěru na financování komerční aplikace výsledků vědy a výzkumu určených pro vývoz,
- podpora zavádění výsledků výzkumu a vývoje do výroby a vývozu s vysokou přidanou hodnotou,
- pojištění prospekce zahraničních trhů proti riziku ztrát v důsledku neúspěchu prospekce,
- podpora vývozců, zejména z řad malých a středních podniků, při hledání nových trhů.

Tabulka 6 nabízí číselné vyjádření základních obchodních ukazatelů společností EGAP.

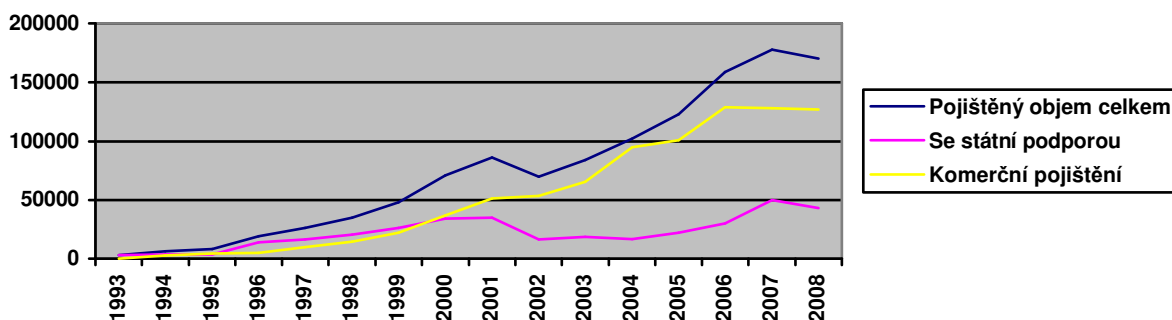
Tabulka 6: Základní ukazatele obchodní činnosti EGAP v mil. Kč v letech 2000 – 2008

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1. Objem nově uzavřených smluv	70 669	86 180	69 847	83 925	102 063	122 869	157962	49 992	43 033
Pojištění se státní podporou	33 775	35 095	16 251	18 693	17 046	22 214	29 883	49 992	43 033
Komerční pojištění	36 894	51 095	53 596	65 232	85 017	100 655	128 079	-	-
2. Předepsané hrubé pojistné	1 074	1 272	452	438	559	563	1217	1 381	905
Pojištění se státní podporou	918	1 091	269	221	281	274	911	1381	905
Komerční pojištění	156	191	183	217	278	289	306	-	-
3. Vyplacená pojistná plnění	633	478	1 035	375	850	713	635	589	298
Pojištění se státní podporou	584	431	869	272	739	603	471	589	298
Komerční pojištění	49	47	166	103	111	110	164	-	-
4. Vymožené pohledávky	99	233	34	33	470	205	62	193	579
Pojištění se státní podporou	90	228	14	14	452	181	39	193	579
Komerční pojištění	9	5	20	19	18	24	23	-	-

Zdroj: Výroční zprávy EGAP + vlastní zpracování

V roce 2007 a 2008 je již vykazováno komerční pojištění dceřinou společností KUP, proto údaje o celkovém objemu vykazují znatelně nižší objem, ale je to dáno samostatným hospodařením dceřiné společnosti.

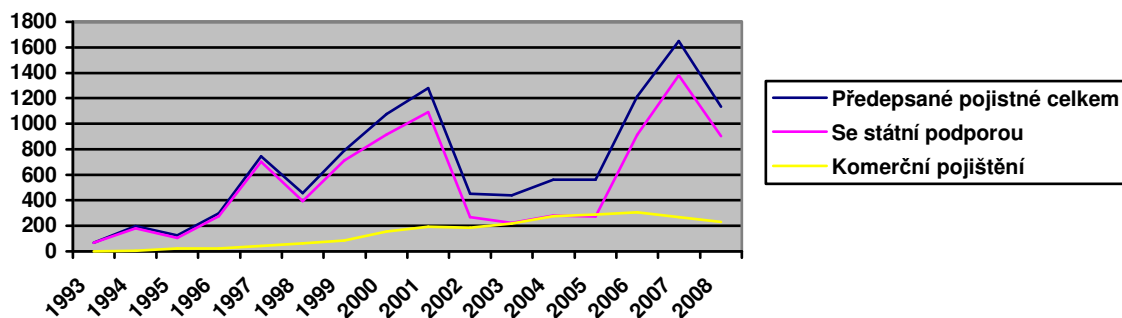
Obrázek 19 vyznačuje rostoucí křivku celkového objemu pojištěných smluv od počátku existence firmy. V následujících grafech (obrázek 19, 20 a 21) je objem uzavřených objemů smluv vykázán dohromady i s komerčním pojištěním KUP.

Obrázek 19: Pojištěný objem v mil. Kč za období 1993 – 2008

Zdroj: Egap v číslech + vlastní zpracování

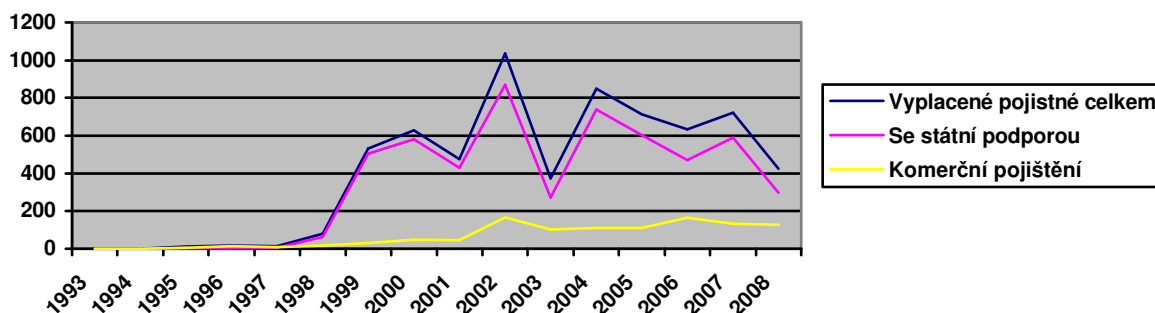
Za celou dobu svého působení, pojistil EGAP se státní podporou vývozní úvěry, bankovní garance a investice v zahraničí za více než 415 mld. Kč. Křivka zobrazující výši předepsaného pojistného s rozlišením na komerční a státem podpořené je na obrázku 20.

Obrázek 20: Předepsané pojistné v mil. Kč za období 1993 – 2008

Zdroj: Egap v číslech + vlastní zpracování

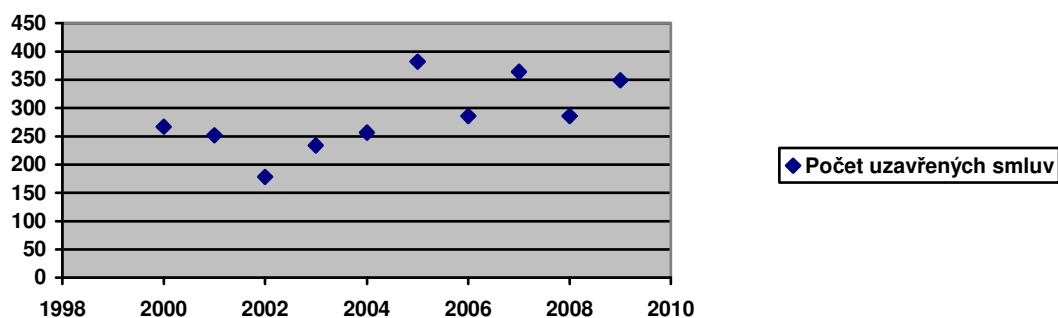
Graf na obrázku 21 ukazuje výši vyplaceného pojistného v mil. Kč za v letech 1993 – 2008.

Obrázek 21: Vyplacené pojistné plnění v mil. Kč za období 1993 – 2008

Zdroj: Egap v číslech + vlastní zpracování

O roku 2000 do roku 2009 EGAP uzavřel 2 855 pojistných smluv. Počty v jednotlivých letech naznačuje graf na obrázku 22.

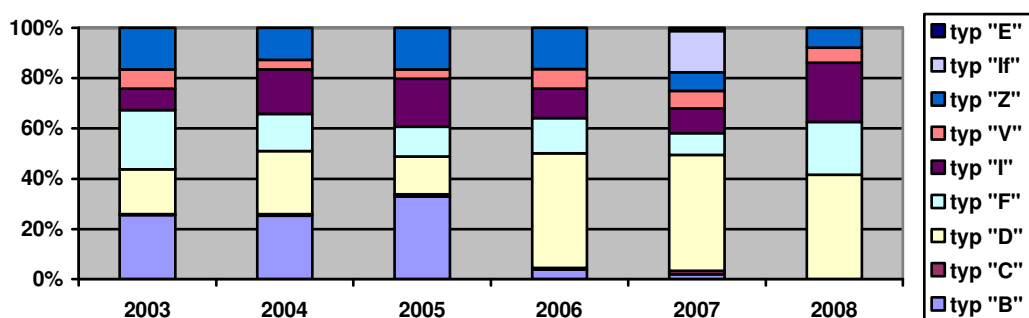

Obrázek 22: Počty uzavřených smluv v letech 2000 – 2009

Zdroj: Výroční zprávy EGAP + vlastní zpracování

Pojištění rozdělené dle typu produktu se během vývoje měnilo potřebami trhu. V roce 2003 připadal největší podíl na pojištění krátkodobých vývozních úvěrů (typ B). Vyrůstal podíl pro krytí odběratelských úvěrů (typ D). Významné projekty pojišťované tímto typem pojištění nalezneme především v oblasti dodávek dopravních prostředků, energetického strojírenství a strojírenství pro využití v lehkém průmyslu např. do Ruské federace (zařízení pro sklářský průmysl, dopravní prostředky), Venezuely (dodávky energetických zařízení), Ázerbajdžánu (dodávky nákladních automobilů), Ukrajiny (stroje, zařízení). U pojištění bankovních záruk (typ Z) je celková hodnota podpořených vývozu několikanásobně vyšší než celková hodnota pojištěných záruk, protože pokrývají pouze 5 – 25% hodnoty kontraktu. Nejvíce uzavřených

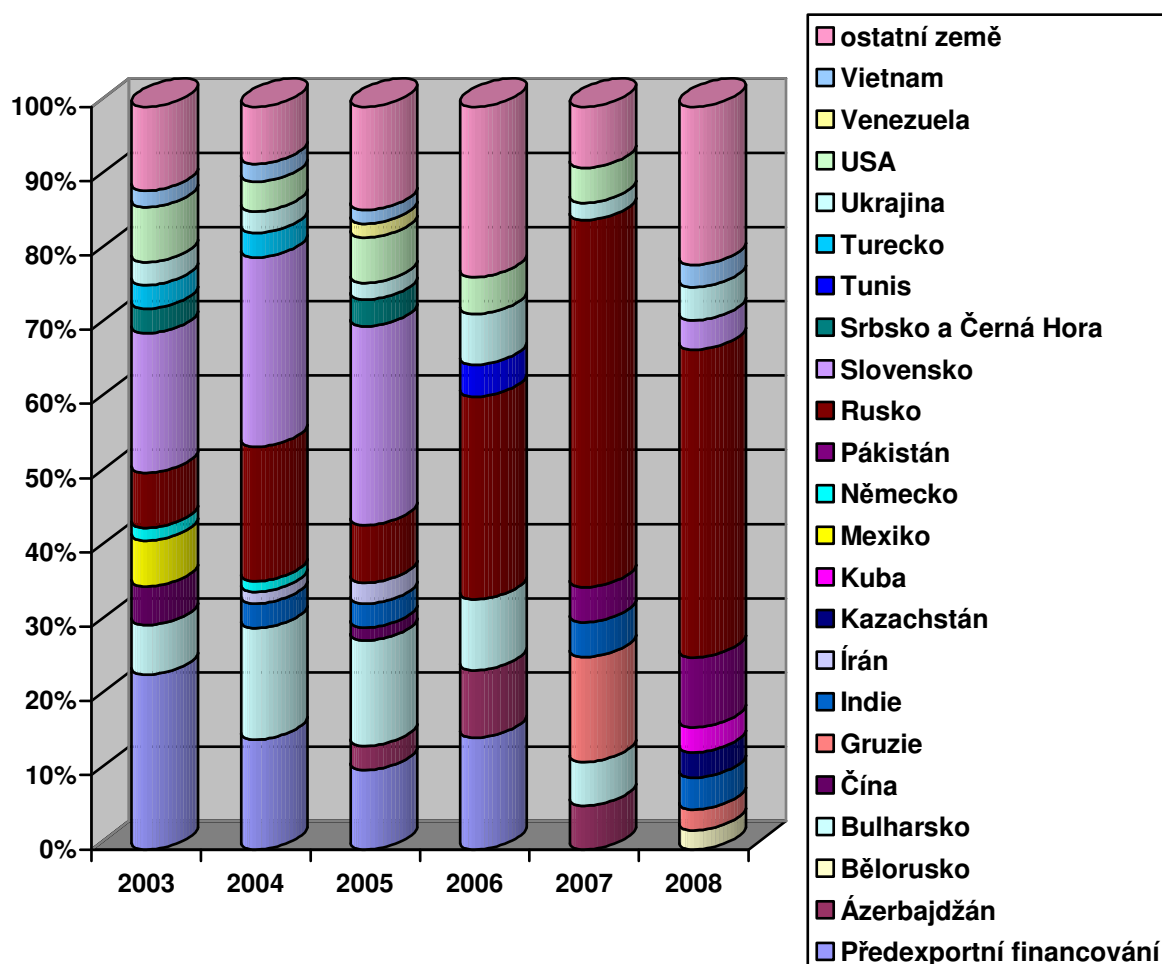
smluv na bankovní záruky směřují do Bulharska, Íráku, USA, Finska, Číny, Německa, Maďarska. Předmětem dodávky jsou dodávky strojírenských celků, dopravních prostředků, zařízení, cukrovaru, rafinérií atd. Investiční pojištění (Typ I) bylo vyžádáno například v Bulharsku (energetika na kaskádu vodních elektráren) a Indii (montáž osobních automobilů). V roce 2006 zaznamenalo dynamický nárůst pojištění typu D a to díky pojištění velkých objemů vývozu do Ruské federace (stroje a zařízení), Ázerbajdžánu (dopravní prostředky, výstavba silnic), Černé Hory (rekonstrukce železniční tratě), Tuniska a na Ukrajinu (sklářské práce). Typ B poklesl zejména v důsledku ukončení pojištění úvěrů souvisejících s vývozem uhlí na Slovensko, protože se přesunulo do komerčního pojištění pojišťovny KUP. Pokračoval rostoucí zájem o pojištění typu I a F. V roce 2007 figuruje v nabídce řada novinek – pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního úvěru Bf, pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního úvěru Cf. (Tyto typy jsou v grafu č. zahrnuty do typů B a C). O nový produkt pojištění úvěru na financování zahraniční investice (typ I) byl velký zájem. Díky němu prorazily české investice např. do Ruska, Gruzie, Číny, Mongolska, Vietnamu. V roce 2008 připadá největší podíl na pojištění D, kterým se pojistily tyto projekty: pojištění dodávek technologií a výstavba paroplynové elektrárny v ruském Kurganu, dodávka technologie pro sklárnu v Novočerkasku v Rostovské oblasti Ruské federace, dále se EGAP podílela na dodávce a montáži zdravotnického zařízení pro VIP privátní klienty ve Almaty v Kazachstánu (tento projekt dostal ocenění „Nejlepší obchod roku 2008“, které vyhlašuje časopis Global Trade Review). V grafu je typ If v roce 2008 znázorněn dohromady s typem I. Procentuální podíly jednotlivých typů produktů v letech 2003 – 2008 vidíme na obrázku 23.

Obrázek 23: Pojistné smlouvy dle typu produktu

Zdroj: Výroční zprávy EGAP + vlastní zpracování

Výše pojištěných smluv podle jednotlivých zemí se v průběhu času měnila. Pojištěných zemí přibývalo. V roce 2003 bylo pojištěných 46 zemí, z čehož plynulo 89% hodnoty pojištění do 12 zemí. Největší objem tvořilo Slovensko. V roce 2004 již bylo zemí 51 (z toho 92% hodnoty směřovalo do 11 zemí). V roce 2005 to bylo 57 zemí (85,7% do 12 zemí). V roce 2006 bylo 87 zemí, poprvé se objevila např. Arménie, Austrálie. Velký nárůst objemu pojištěných smluv byl do Ruské federace. V roce 2007 dominovalo opět Rusko, velký podíl měla také Gruzie a to především díky úvěru na financování investic řady vodních elektráren a energetických distribučních sítí, převzatých firmou ENERGO PRO. Z nových zemí jmenujme např. Angolu, Gruzii, Nový Zéland. V roce 2008 bylo pojištěných zemí 56. Rusko mělo 48%-ní podíl, především díky pojištění dodávek technologií a výstavby paroplynové elektrárny v Kurganu.

Obrázek 24: Pojistná angažovanost jednotlivých zemí

Zdroj: Výroční zprávy EGAP+ vlastní zpracování

Z grafu obrázku 24 je zřejmé, že ruský trh je pro firmy využívající pojištění se státní podporou zcela prioritní a jeho podíl stále vzrůstá. Jedná se především o vývozy v oblasti léků, potravinářských doplňků, obráběcích a tvářecích strojů, sklářských linek až po dodávky velkých investičních celků. V roce 2008 byly pojištěny vývozy i do 5 latinskoamerických zemí. Byla podepsána dohoda o vzájemné spolupráci ve formě Memoranda o vzájemném porozumění s multilaterální finanční institucí CAF (Corporación Andina de Fomento), proto lze očekávat zvýšení účasti na pojištění i těchto zemí.

8. Závěr

Předkládaná diplomová práce si klade za cíl přehledně popsat principy úvěrového pojištění a mezinárodně platná pravidla pojištění exportních úvěrů se státní podporou, jejichž hlavním smyslem je vyloučit nekalou soutěž ve vývozních nabídkách a nastolit rovné podmínky soutěže na trhu. V rámci zemí OECD bylo těchto rovných podmínek dosaženo a v současné době je cílem uplatnit obdobná pravidla pro všechny země tj. i včetně zemí mimo OECD, např. společnými ujednáními členských zemí WTO. Jde o dlouhodobý proces potírání nekalé konkurence, který zasahuje i některé právě se rozvíjející země, např. Brazílii, Čínu, Ruskou federaci a další. Stále více je však přijímán obecný názor nutnosti sjednocení a společného přijímání pravidel pro státní podporu vývozu.

Česká republika ještě před vstupem do OECD řešila uplatnění těchto mezinárodních pravidel v rámci českého exportu právě založením společnosti EGAP. Díky tomuto úsilí se také českým exportérům dostává možnosti využívat standardně uznávané formy státní podpory jejich exportu. Toto úsilí přináší své výhody – český export může být se státní podporou financován za takových podmínek, které jsou konkurenční pro celou skupinu států OECD. Toto opatření umožnilo českým exportérům nabízet úvěry s delší dobou splácení a s výhodnými úrokovými sazbami, které by financující banky nemohly nabídnout bez pojištění úvěru se státní podporou.

Nastíněním základních principů fungování společnosti EGAP a stručným popisem všech typů pojištění jsem se snažila ve své práci přiblížit činnost české úvěrové pojišťovny a zaměřila jsem se na základní charakteristikou dvou typů pojištění, a to pojištění předexportního úvěru a pojištění bankovních záruk vydaných v souvislosti se získáním nebo plněním smlouvy o vývozu. Tyto dva jmenované produkty se týkají výrobní sféry a umožňují exportérům využít jejich obchodní příležitosti.

Společnost EGAP za 18 let své existence potvrdila svoje opodstatnění a jedinečné postavení v České republice, což dokládá i růst poptávky po pojištění se státní podporou. V loňském roce pojistila EGAP rekordních 62 miliard Kč a výhled do budoucnosti napovídá o dalším růstu. Tomuto trendu přispívá i skutečnost, že stále více exportérů hledá své uplatnění i mimo země EU a také mnoho českých subdodavatelů zahraničních firem povýšilo na hlavní

dodavatele. EGAP doposud obdržela dotace ze státního rozpočtu ve výši 5,6 mld. Kč. Tyto prostředky, které slouží především ke splnění požadavků kapitálové přiměřenosti a jsou použity jako vklad do pojistných fondů, umožnily pojistit se státní podporou vývoz českého zboží, služeb a investic v celkové hodnotě přes 415 mld. korun. To znamená, že každá 1 Kč ze státního rozpočtu podpořila 74 krát vyšší hodnotu vývozních úvěrů. A národohospodářský dopad je díky multiplikačnímu efektu pojištění se státní podporou ještě vyšší, neboť pojistka EGAP kryje zpravidla jen část hodnoty vývozního kontraktu. Nabídka a služby společnosti se neustále rozšiřují a umožňují tak pokrýt velkou škálu rizik. EGAP má vybudovaný kvalitní systém pro identifikaci, monitorování, měření a řízení rizika. Neméně důležitou úlohu při poskytování pojištění hraje faktor času. Pro EGAP je velmi důležitá dobrá spolupráce s bankou jako žadatelem o pojištění a vývozcem, který předkládá veškeré potřebné podklady pro pojištění, a to od počátku nejen vzniklého vývozního obchodního případu, ale možná již vznikajícího obchodního případu. Souběžným zpracováváním podkladů financující bankou a společností EGAP může dojít k urychlení celého procesu pojišťování.

Podíl vývozu v ČR je vysoký s přihlédnutím na otevřenost naší ekonomiky, a proto je tvorba příznivých podmínek českým exportérům, která je úzce spjata s existencí společnosti EGAP, cestou k růstu českého hrubého domácího produktu a celé české ekonomiky.

Seznam použité literatury:

1) Přímá citace

[1] DUCHÁČKOVÁ, E. *Pojišťovnictví a pojištění*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. s. 39. ISBN 80-245-0023-X

[2] BOHMAN, L a WAWERKOVÁ, M. *Zákon o pojistné smlouvě*. 2. vyd. Praha: Linde, 2009. s. 22. ISBN 978-80-7201-755-3

[3] *Zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu*

[4] *Exportní strategie ČR pro období 2006 – 2010* [online]. Praha: BusinessInfo, 2005 [cit. 2010-04-15]. Dostupný z WWW: < <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/exportni-strategie-cr-2006-2010/1001404/> >

2) Nepřímá citace

BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. s 106. ISBN 978-80-7431-004-1

BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009.s 13 -115. ISBN 978-80-7431-004-1

BŘICHÁČKOVÁ, V. *Novela zákona o pojišťování a financování vývozu se státní podporou* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2009 [cit. 2010-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument61020.html>

CIPRA, T. *Zajištění a přenos rizik v pojišťovnictví*. 1.vyd. Praha: Grada, 2004. s 9 -11. ISBN 80-247-0838-8

Financování a pojišťování exportu v ČR [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010 [cit.2010-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument70538.html> >

Guiding Principles [online]. Švýcarsko: Bernská unie, 2010 [cit. 2010-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.berneunion.org.uk/guiding-principles.html>>

MACHKOVÁ, H. a ČERNOHLÁVKOVÁ, E. *Mezinárodní obchodní operace*. 4. vyd. Praha: Grada, 2007. s. 165. ISBN 978-80-247-1590-2

Možnosti rozšíření forem státní podpory financování českého exportu [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2009 [cit.2010-04-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument57517.html>>

MRÁČEK, K. Nástroje proexportní politiky státu a podnikatelská sféra [online]. Praha: BusinessInfo, 2008 [cit. 2010-04-16]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/exportni-strategie-cr-2006-2010/1001404>

Opatření proti podplácení v mezinárodním obchodě [online]. Praha: EGAP, 2010 [cit.2010-03-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty-produkt-b/opatreni-proti-podplaceni/index.php>>

PLCHOVÁ, B. aj. *Zahraniční ekonomické vztahy ČR*. 3. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. s. 13 – 15. ISBN 978-80-245-1285-3

Plnění exportní strategie v roce 2008 [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2009 [cit.2010-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument54187.html>>

Plnění exportní strategie v roce 2009 [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010 [cit. 2010-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument68553.html>>

Projekt přípravy Nové Exportní strategie na léta 2011 – 2016 [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010 [cit.2010-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument68553.html>>

Revised Council Recommendation on Common Approaches on the Enviroment and Officially Supported Export Credits [online]: Paříž: OECD, 2005 [cit. 2010-03-10]. Dostupný

z WWW: <

[http://www.oilis.oecd.org/oilis/2005doc.nsf/LinkTo/NT00000BEE/\\$FILE/JT00179362.PDF](http://www.oilis.oecd.org/oilis/2005doc.nsf/LinkTo/NT00000BEE/$FILE/JT00179362.PDF)

Sdělení komise členským státům na základě čl. 93 odst. 1 Smlouvy o ES, kterým se použijí články 92 a 93 Smlouvy na krátkodobé pojištění vývozních úvěrů [online]. Praha: EUR Lex, Přístup k právu EU, 1997 [cit. 2010-03-17]. Dostupný z WWW: <[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:01:31997Y0917\(01\):CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:01:31997Y0917(01):CS:PDF)>

Zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu [online]. Praha: EGAP, 2010 [citace 2010-03-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/o-nas/legislativni-ramec-cinnosti/zakon/index.php>>

3) Odkaz na tištěné monografie

BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009. 151 s. ISBN 978-80-7431-004-1

BÖHM, A. a JANATKA, F. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 204 s. ISBN 80-247-0816-7

TICHÁ, L. *Vnější obchodní vztahy ČR*. 1. vyd. České Budějovice: EF JU, 2007. 167 s., ISBN 978-80-7394-015-7

4) Odkaz na elektronické dokumenty

Klasifikace zemí [online]. Praha: EGAP, 2010 [cit. 2010-03-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/klasifikace-zemi/index.php>>

Pojistné produkty EGAP [online]. Praha: EGAP, 2004 – 2010 [cit. 2010-05-17]. Dostupný z WWW: < <http://www.egap.cz/pojistne-produkty/produkt-z/index.php>>

Profil společnosti EGAP [online]. Praha: EGAP, 2004 – 2008 [cit. 2008-10-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/o-nas/profil-spolecnosti/index.php>>

Ročenka zahraničního obchodu ČR – 2008 [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2009 [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument62829.html>>

Výroční zprávy EGAP 2003 – 2008 [online]. Praha: EGAP, 2004 – 2010 [cit.2010-05-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/vysledky-hospodareni/index.php>>

Zahraníční obchod v letech 1996 – 2010 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010 [citace 2010-02-06]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vzo_cr>

Zákon č. 277/2009 Sb. o pojišťovnictví [online]. Praha: BusinessCentr, 2010 [citace 2010-02-15]. Dostupný z WWW: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/pojistovnictvi-2009-277/>

WWW stránky:

www.berneunion.org

www.ceb.cz

www.czechinvest.cz

www.czechtrade.cz

www.egap.cz

www.kupeg.cz

www.oecd.org

www.worldbank.org

www.wto.cz

Seznam příloh

Příloha A – Základní pojmy úvěrového pojištění	I
Příloha B – Seznam účastnických zemí OECD	V
Příloha C – Seznam členů Bernské unie.....	VII
Příloha D – Seznam členů Pražského klubu	XI
Příloha E – Všeobecné pojistné podmínky F	XIV
Příloha F – Všeobecné pojistné podmínky Z	XIX
Příloha G – Přehled pojistných sazeb F a Z.....	XXIV

Příloha A – Základní pojmy úvěrového pojištění

- **banka investora** = banka, pobočka zahraniční banky nebo finanční instituce, která poskytuje investorovi nebo zahraniční osobě úvěr, související s investicí,
- **banka výrobce** = banka, pobočka zahraniční banky nebo finanční instituce, která poskytuje výrobcí úvěr související s výrobou zboží nebo s poskytováním služeb, určených pro následný vývoz,
- **banka vývozce** = banka, pobočka zahraniční banky nebo finanční instituce, která poskytuje vývozci nebo zahraniční osobě úvěr, související s vývozem,
- **dodavatelský úvěr** = poskytnutí časového odstupu mezi splněním závazku vývozce a povinností dovozce zaplatit vývozci za jeho plnění poskytnuté dovozci vývozcem podle smlouvy o vývozu,
- **dovozce** = zahraniční osoba, která uskutečňuje dovoz z České republiky,
- **financování výroby pro vývoz** = financování výroby zboží a služeb před uskutečněním jejich vývozu,
- **finanční služby související s vývozem** = činnosti vykonávané Českou exportní bankou, a.s., (dále jen „exportní banka“) na základě bankovní licence podle zvláštního zákona, které souvisejí s vývozem,
- **finanční trhy** = domácí a zahraniční peněžní a kapitálové trhy,
- **finanční zdroje** = finanční prostředky získané především vydáním dluhopisů, prodejem dluhopisů nebo na základě smluv o úvěru,
- **hodnota vývozu** = cena sjednaná ve smlouvě o vývozu,
- **investice** = finanční prostředky nebo jiné penězi ocenitelné hodnoty nebo majetková práva vynaložená na dobu nejméně tří let právnickou osobou se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, za účelem

založení, získání nebo zvýšení podílu v právnické osobě se sídlem mimo území České republiky nebo za účelem rozšíření podnikání této právnické osoby,

- **investor** = právnická osoba se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem podle obchodního zákoníku a která vynakládá investici,
- **kapitálový trh** = domácí a zahraniční trhy se splatnosti poskytovaných finančních zdrojů delších než jeden rok,
- **komerční riziko** = riziko nezaplacení pohledávky z vývozního úvěru zahraničním soukromoprávním dlužníkem z důvodu její platební neschopnosti nebo platební nevůle,
- **místní náklady** = výdaje na služby a zboží, které je nutné vynaložit v zemi konečného určení vývozu v souladu se smlouvou o vývozu nebo smlouvou mezi dovozem a zahraniční osobou, buď pro uskutečnění vývozu nebo pro dokončení projektu nebo díla, na kterém se vývozce účastní v souvislosti se smlouvou o vývozu, a které nebudou financovány za výhodnějších podmínek než jsou podmínky, za kterých bude financován vývozní úvěr, přičemž jejich výše nesmí překročit výši hotovostní platby placené dovozcem vývozci v souladu se smlouvou o vývozu,
- **odběratelský úvěr** = úvěr, poskytovaný na financování smlouvy o vývozu podle smlouvy o úvěru, uzavřené mezi bankou, pobočkou zahraniční banky nebo finanční instituce jako věřitelem a dlužníkem,
- **ostatní operace** = operace, související se získáním finančních zdrojů k zabezpečení likvidity exportní banky, včetně zajišťovacích operací,
- **pojistná angažovanost** = souhrn hodnot pojištěných vývozních úvěrových rizik z uzavřených pojistných smluv v nominální výši, včetně úroků a smluvních poplatků, a ze zajišťovací činnosti, snížený o hodnotu rizik, která již zanikla, a hodnot smluv o příslibu pojištění ve výši 50% jejich nominální hodnoty,

- **projektové financování** = poskytnutí úvěru, který je splácen výnosy a příjmy z činnosti zahraniční osoby, zřízené za účelem realizace projektu,
- **přímý úvěr** = úvěr, poskytovaný exportní bankou výrobcí, vývozci, investorovi nebo zahraniční osobě,
- **refinanční úvěr** = úvěr, poskytovaný exportní bankou bance výrobce, bance vývozce nebo bance investora,
- **smlouva o vývozu** = smlouva, uzavřená mezi vývozcem a dovozcem o vývozu zboží nebo služeb, nebo o vývozu zboží a služeb,
- **teritoriální riziko** = riziko nezaplacení pohledávky z vývozního úvěru z důvodu mimořádných a nahodilých událostí v zemi, do níž je vyváženo, nebo v zemi, z níž má být úhrada pohledávky provedena, anebo ve třetí zemi, jako jsou platební nevůle veřejnoprávního dlužníka, rozhodnutí třetí země, zákaz plateb (moratorium), nemožnosti nebo zdržení převodu finančních prostředků, rozhodnutí orgánů v zemi dlužníka, rozhodnutí orgánů v zemi pojistitele nebo pojištěného a okolnosti, představující vyšší moc,
- **tržně nezajistitelné komerční riziko** = komerční riziko, které nelze zajistit na trhu soukromého komerčního úvěrového zajištění za podmínek běžných na mezinárodních trzích,
- **veřejnoprávní dlužník** = osoba pověřená výkonem státní moci nebo veřejné správy, která nemůže být právně prohlášena neschopnou plnit své závazky, ostatní osoby se považují za soukromoprávní dlužníky,
- **výrobce** = fyzická osoba s trvalým pobytem nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem podle obchodního zákoníku a která vyrábí zboží nebo poskytuje služby nebo vyrábí a poskytuje služby určené pro následný vývoz,

- **vývozce** = fyzická osoba s trvalým pobytem nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem podle obchodního zákoníku a uskutečňuje vývoz,
- **vývoz** = dodání zboží nebo poskytnutí služeb nebo dodání zboží a poskytnutí služeb dovozci podle smlouvy o vývozu za účelem užití mimo území České republiky,
- **vývozní úvěr** = dodavatelský úvěr a odběratelský úvěr,
- **zahraniční osoba** = fyzická osoba s trvalým pobytem nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky,
- **zahraniční úvěrová pojišťovna** = zahraniční osoba, která poskytuje pojištění úvěrů s podporou členského státu Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj,
- **zajišťovací operace** = operace směřující k omezení zejména měnových, úrokových a jiných rizik.

Příloha B – Seznam účastnických zemí OECD

1. Austrálie

2. Belgie

3. Česká republika (od roku 1995)

4. Finsko

5. Německo

6. Maďarsko

7. Irsko

8. Japonsko

9. Lucembursko

10. Nizozemí

11. Norsko

12. Portugalsko

13. Španělsko

14. Švýcarsko

15. Velká Británie

16. Rakousko

17. Kanada

18. Dánsko

19. Francie

20. Řecko

21. Island

22. Itálie

23. Korea

24. Mexiko

25. Nový Zéland

26. Polsko

27. Slovensko

28. Švédsko

29. Turecko

30. USA

Příloha C – Seznam členů Bernské unie

1. ASEI Indonesia (Asuransi Ekspor Indonesia)

2. ASHRA Israel (Israel Export Insurance Corp Ltd)

3. ATRADIUS The Netherlands

4. CESCE Spain (Compania Espanola de Seguros de Credito a la Exportacion)

5. CGIC South Africa (Credit Guarantee Insurance Corporation of Africa Ltd)

6. CHARTIS USA (Chartis Global Trade & Political Risk)

7. CHUBB USA (Chubb Political Risk)

8. COFACE France (Compagnie Francaise d'Assurance pour le Commerce Extérieur)

9. COSEC Portugal (Companhia de Seguro de Creditos, S.A.)

10. ECGC India (Export Credit Guarantee Corporation of India Ltd)

11. ECGD UK (Export Credits Guarantee Department)

12. ECICS Singapore

13. ECIC SA South Africa (Export Credit Insurance Corporation of South Africa Ltd)

14. EDC Canada (Export Development Canada)

15. EFIC Australia (Export Finance & Insurance Corporation)

16. EGAP Czech Republic (Export Guaranteed and Insurance Corporation)

17. EH GERMANY (Euler Hermes Kreditversicherungs-AG)

18. EKF Denmark (Eksport Kredit Fonden)

19. EKN Sweden (Exportkreditn Fomnden)

20. EXIMBANKA SR Slovak Republic (Export-Import Bank of the Slovak Republic)

21. EXIM J Jamaica (National Export-Import Bank of Jamaica Limited)

22. FCIA USA (FCIA Management Company Inc)

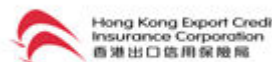
23. FINNVERA Finland (Finnvera Plc)

24. GIEK Norway (Garanti – Instituttet for Eksportkreditt)

25. HKEC Hong Kong (Hong Kong Export Credit Insurance Corporation)

26. HISCOX Bermuda (Hiscox Political Risk)

27. ICIEC Multilateral (The Islamic Corporation for the Insurance of Export Credit and Investment)

28. KEIC Korea (Korea Export Insurance Corporation)

29. KUKE Poland (Export Credit Insurance Corporation)

30. MEHIB Hungary (Hungarian Export Credit Insurance Ltd)

31. MEXIM Malaysia (Export – Import Bank of Malaysia Berhad)

32. MIGA Multilateral (Multilateral Investment Guarantee Agency, World Bank Group)

33. NEXI Japan (Nippon Export and Investment Insurance)

34. OEKB Austria (Oesterreichische Kontrollbank Aktiengesellschaft)

35. ONDD Belgium (Office National du Ducreire/Nationale Delcredere dienst)

36. OPIC USA (Overseas Private Investment Corporation)

37. PWC Germany (PwC Deutsche Revision AG)

38. SACE Italy (Istituto per i Servizi Assicurativi del Credito all'Esportazione)

39. SCBE Brazil (Seguradora Brasileira de Crédito á Exportacao)

40. SERV Switzerland (Swiss Export Risk Insurance)

41. SID Slovenia (Slovene Export Corporation Inc)

42. SINOSURE China (China Export & Credit Insurance Corporation)

43. SLECIC Sri Lanka (Sri Lanka Export Credit Insurance Corporation)

44. SOVEREIGN Bermuda (Sovereign Fisk Insurance Ltd)

45. TEBC Chinese Taipei (Taipei Export – Import Bank of China)

46. THAI EXIMBANK Thailand (Export – Import Bank of Thailand)

47. TURK EXIMBANK Turkey (Export – Import Credit Bank of Turkey)

48. US EXIMBANK USA (Export – Import Bank of the United States)

49. ZURICH USA (Zurich Surety, Credit Export & Political Risk)

Příloha D – Seznam členů Pražského klubu

1. AOFI Serbia (Serbian Export Credit and Insurance Agency)

2. ATI Multilateral (African Trade Insurance Agency)

3. BAEZ Bulgaria (Bulgarian Export Insurance Agency)

4. BECI Botswana (Export Credit and Guarantee Company)

5. DHAMAN Multilateral (The Arab Investment & Export Credit Guarantee Corporation)

6. ECGA O Oman (Export Credit Guarantee Agency of Oman S.A.O.C.)

7. ECGE E Egypt (Export Credit Guarantee Company of Egypt)

8. ECIC SA South Africa (Export Credit Insurance Corporation of South Africa Ltd)

9. ECIE United Arab Emirates (Export Credit Insurance Company of the Emirates)

10. EGAP Czech Republic (Export Guaranteed and Insurance Corporation)

11. EGFI Iran (Export Guarantee Fund of Iran)

12. EXIMBANKA SR Slovak Republic (Export-Import Bank of the Slovak Republic)

13. EXIMGARANT Belarus

14. EXIM R Romania (Eximbank of Romania)

15. HBOR Croatia (Croatian Bank for Reconstruction & Development)

16. ICIEC Multilateral (Islamic Corp for the Insurance of Investment & Export Credit)

17. IGA Bosnia and G`Herzegovina (Investment Guarantee Agency)

18. JLGC Jordan (Jordan Loan Guarantee Corp. Ltd)

19. KECIC Kazakhstan (Kazakhstan State Insurance Corporation for Export Credit & Investments)

20. KREDEX Estonia (Credit & Export Guarantee Fund)

21. KUKE Poland (Export Credit Insurance Corporation)

22. LCI Lebanon (Lebanese Credit Insurance)

23. MBDP Macedoia (Macedonian Bank for Development Promotion)

24. MEHIB Hungary (Hungarian Export Credit Insurance Ltd.)

25. NAIFE Sudan (National Agency for Insurance and Finance of Exports)

26. PHILEXIM Philippines (Trade & Investment Development Corporation of the Philippines)

27. SID Slovenia (Slovine Export Corporation Inc)

28. SEP Saudi Arabia (The Saudi Fund for Development)

29. THAI EXIMBANK Thailand (Export – Import Bank of Thailand)

30. UKREXIMBANK Ukraine (Joint Stock Company the State Export – Import Bank of Ukraine)

31. UZBEKINVEST Uzbekistan (Uzbekinvest National Export – Import Insurance Company)

32. VNESHECONOMBANK Russia (Bank for Development and Foreign Economic Affairs)

Příloha E – Všeobecné pojistné podmínky F

Článek I. Základní ustanovení

1. Tyto Všeobecné pojistné podmínky „F“ (dále jen „pojistné podmínky“) upravují podmínky pojištění pohledávek z úvěru na financování vývoje nebo výroby pro vývoz nebo z úvěru na financování investic do výroby pro vývoz proti riziku nezaplacení v důsledku neschopnosti vývozce splnit podmínky smlouvy o vývozu (dále jen „pojištění“). Pojistné podmínky tvoří součást pojistné smlouvy.

2. Pojištění poskytuje Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. v souladu se zákonem č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

3. V případě, že navazující vývozní úvěr má délku splatnosti do dvou let, lze úvěr na financování výroby pro vývoz poskytnout a čerpat nejvýše do 85 % hodnoty vývozu uvedené ve smlouvě o vývozu. Přesahuje-li délka navazujícího vývozního úvěru dva roky, lze úvěr na financování výroby pro vývoz poskytnout a čerpat nejvýše do 75 % hodnoty vývozu uvedené ve smlouvě o vývozu.

4. Pojistitel si u projektů s potenciálními dopady na životní prostředí vyhrazuje právo vyžadovat předložení zprávy o provedeném ekologickém auditu nebo přímo jeho provedení. V případě negativního výsledku ekologického auditu má pojistitel právo riziko nezaplacení úvěru pro daný projekt podle těchto pojistných podmínek nepojistit.

5. Pokud vývozce nebo osoba jednající za vývozce nebo jménem vývozce při sjednání smlouvy o vývozu porušila ustanovení zvláštního zákona, má pojistitel právo odmítnout pojištění rizika nezaplacení úvěru podle těchto pojistných podmínek.

6. Pojištění lze sjednat pouze v souvislosti s pojištěním pohledávek z vývozního odběratelského nebo dodavatelského úvěru nebo v případě dostatečného zajištění úhrad pohledávek ze smlouvy o vývozu, předem schváleného pojistitelem.

7. Pojištění podle těchto pojistných podmínek se uzavírá jako pojištění škodové.

8. Pro pojištění podle těchto pojistných podmínek se nepoužije ustanovení § 15 odst. 3 až 5, § 22 odst. 2 a 3 a § 24 odst. 2 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů (o pojistné smlouvě).

§ 24 odst. 1 písm. a) zákona o pojistné smlouvě se vztahuje pouze na zodpovězení písemných dotazů pojistníkem, pojištěným nebo oprávněnou osobou.

Článek II. Vymezení pojmů

Pro účely těchto pojistných podmínek a pojistné smlouvy se rozumí:

- a) pojistitelem Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.,
- b) pojištěným banka, popř. jiný subjekt, který uzavřel s dlužníkem smlouvu o úvěru; pokud smlouva o vývozu předpokládá exportní financování spojené s pojištěním vývozních úvěrových rizik sjednaným s pojistitelem, může být pojištěným podle těchto pojistných podmínek pouze banka, která současně poskytuje exportní financování,
- c) pojistníkem osoba, která s pojistitelem uzavřela pojistnou smlouvu,
- d) oprávněnou osobou osoba, které v důsledku pojistné události vznikne právo na pojistné plnění,
- e) dlužníkem vývozce nebo výrobce zboží a/nebo služeb pro vývoz, s nímž pojištěný uzavřel smlouvu o úvěru,
- f) smlouvou o úvěru smlouva uzavřená mezi pojištěným a dlužníkem za účelem poskytnutí předexportního úvěru na výrobu nebo předexportního úvěru na investice,
- g) předexportním úvěrem na výrobu finanční prostředky poskytnuté pojištěným dlužníkovi podle smlouvy o úvěru k financování výroby pro vývoz,
- h) předexportním úvěrem na investice finanční prostředky poskytnuté pojištěným dlužníkovi podle smlouvy o úvěru na financování investic do výroby pro vývoz,

- i) předexportním úvěrem na komercializaci intelektuálního vlastnictví finanční prostředky poskytnuté pojištěným dlužníkovi podle smlouvy o úvěru na financování komercializace intelektuálního vlastnictví pro vývoz,
 - j) úvěrem předexportní úvěr na výrobu nebo předexportní úvěr na investice,
 - k) smlouvou o vývozu smlouva uzavřená mezi vývozcem a dovozcem o vývozu zboží nebo služeb, nebo o vývozu zboží a služeb,
 - l) vývozcem osoba, která uskutečňuje vývoz, a to buď fyzická osoba s trvalým pobytem na území České republiky, nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky, a která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, nebo zahraniční společnost,
 - m) výrobcem osoba, která vyrábí zboží nebo poskytuje služby určené pro následný vývoz, a to buď fyzická osoba s trvalým pobytem na území České republiky, nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky, a která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, nebo zahraniční společnost,
 - n) dovozcem zahraniční osoba uskutečňující dovoz z České republiky podle smlouvy o vývozu,
 - o) vývozem dodání zboží nebo poskytnutí služeb nebo dodání zboží a poskytnutí služeb dovozci podle smlouvy o vývozu za účelem užití mimo území České republiky,
 - p) předmětem intelektuálního vlastnictví výstupy ve formě patentovaných objevů nebo vynálezů, užitných nebo průmyslových vzorů a s nimi související know-how, které jsou výsledkem výzkumné, vývojové nebo projekční práce,
 - q) komercializací intelektuálního vlastnictví vývojové aktivity nutné pro využití intelektuálního vlastnictví v tuzemské výrobě, jejíž alespoň 50% podíl výrobků nebo služeb vývozce následně vyveze za účelem splnění závazků ze smlouvy o vývozu nebo vývojové aktivity nutné pro splnění závazků ze smlouvy o vývozu, jejímž předmětem je prodej intelektuálního vlastnictví nebo poskytnutí licence k předmětu intelektuálního vlastnictví,
 - r) vývozní pohledávkou pohledávka vyplývající ze smlouvy o vývozu;
 - s) zahraniční osobou fyzická osoba, která nemá trvalý pobyt na území České republiky, nebo právnická osoba, která nemá sídlo na území České republiky,
 - t) zahraniční společností právnická osoba se sídlem v zahraničí, kterou právnická osoba se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, ovládá tím, že se na základním kapitálu společnosti přímo či nepřímo podílí z více než 50 % nebo kontroluje nadpoloviční většinu hlasovacích práv spojených s účastí na základním kapitálu společnosti nebo může jmenovat většinu členů představenstva, dozorčí rady nebo správní rady nebo jiného obdobného vedoucího orgánu společnosti,
 - u) spoluúčastí podíl oprávněné osoby na ztrátách krytých pojistnou smlouvou vyjádřený v procentech.
- Článek III. Předmět pojištění
1. Předmětem pojištění jsou pohledávky pojištěného za dlužníkem z úvěru, na úhradu jistiny, úroků z úvěru za každé úrokové období a poplatků vyplývajících ze smlouvy o úvěru a specifikované v pojistné smlouvě (dále jen „pojištěné pohledávky“). Pokud je podle smlouvy o úvěru dlužník povinen vrátit poskytnuté peněžní prostředky formou splátek, považuje se pro účely pojištění každá z těchto splátek za samostatnou pojištěnou pohledávku. Splátkou se v tomto případě rozumí též vznik vývozní pohledávky.
2. Pojištění dále kryje kurzové riziko pohybu měnového kurzu české koruny vůči měně, v níž je dodavatelský úvěr poskytnut, v případě pojištění plnění. (čl. VIII odst. 11).
3. Podle podmínek a v rozsahu stanoveném v pojistné smlouvě jsou předmětem pojištění rovněž náklady pojištěného spojené s financováním pojištěných pohledávek v průběhu

čekací doby („náklady na refinancování“).
§ 160 a násl. zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon
3

4. Není-li v pojistné smlouvě uvedeno jinak, pojištění se nevztahuje na pohledávky na úhradu úroků z prodlení, smluvní pokuty, nároky na náhradu škody a jiné pohledávky a nároky pojištěného vyplývající ze smlouvy o úvěru, které mají sankční povahu.

Smlouva o příslibu pojištění, pojistná smlouva

Článek IV. Smlouva o příslibu pojištění

1. Ve smlouvě o příslibu pojištění se pojistitel zavazuje uzavřít po splnění dohodnutých podmínek a v dohodnuté době pojistnou smlouvu a zabezpečit rezervaci potřebné pojistné kapacity.

2. Žadatel o pojištění je povinen zaplatit za poskytnutí příslibu pojištění poplatek stanovený ve smlouvě o příslibu pojištění.

3. Pojistitel není povinen uzavřít pojistnou smlouvu, došlo – li, podle uvážení pojistitele, k významné změně podmínek a okolností zvyšujících rizikovost pojištění, z nichž pojistitel vycházel při uzavření smlouvy o příslibu pojištění, zejména k výraznému zhoršení finanční situace dlužníka nebo žadatele, nebo k výraznému zhoršení rizikovosti země související s realizací smlouvy o úvěru nebo smlouvy o vývozu.

4. Žadatel je po dobu platnosti smlouvy o příslibu pojištění vázán povinnostmi dle těchto pojistných podmínek obdobně jako pojištěný.

5. Práva a povinnosti smluvních stran ze smlouvy o příslibu pojištění se řídí ustanoveními obchodního zákoníku, zejména pak ustanoveními o smlouvě o uzavření budoucí smlouvy.

Článek V. Pojistná smlouva

1. Pojistná smlouva stanoví mimo obvyklé náležitosti

zejména vznik a zánik pojištění, výši pojistného a spoluúčasti a určení osoby dlužníka.

2. Pojistník je povinen zaplatit sjednané pojistné jednorázově předem, a to v době určené pojistnou smlouvou. Výše pojistného se sjedná v závislosti na rozsahu pojištěného rizika, délce a výši poskytnutého úvěru.

3. Spoluúčast činí nejméně 20 %, nestanoví-li pojistná smlouva jinak. K pokrytí rizika vyplývajících ze stanovené spoluúčasti nesmí být sjednáno jiné pojištění.

4. Vzájemné peněžní závazky mezi pojistitelem a pojistníkem, popřípadě pojištěným jsou splatné v českých korunách, nestanoví-li pojistná smlouva jinak. K přepočtu z jiné měny se pro účely určení výše pojistného použije kurz určený pojistnou smlouvou, jinak kurz České národní banky platný ke dni podpisu smlouvy.

5. Pojistné, poplatek za poskytnutí příslibu pojištění, jakož i jiné

peněžní závazky vůči pojistiteli se hradí na základě faktury vystavené pojistitelem, nestanoví-li pojistná smlouva jinak.

6. V případě odchýlné úpravy v pojistné smlouvě má vždy přednost znění pojistné smlouvy před zněním pojistných podmínek.

Článek VI. Trvání pojištění

1. Pojištění vzniká dnem zaplacení pojistného, pokud pojistná smlouva nestanoví den dřívější, nejdříve však dnem uzavření pojistné smlouvy. Pojistná smlouva může stanovit další podmínky pro vznik pojištění.

2. Kromě případů stanovených v obecně závazných právních předpisech, pojistné smlouvě nebo v ostatních ustanoveních pojistných podmínek, zaniká pojištění též

a) vznikem vývozní pohledávky,

b) rozhodnutím pojistitele o pojistném plnění pro poslední pojištěnou pohledávku,

c) splacením úvěru dlužníkem.

Pojistná událost a pojistné plnění

Článek VII. Pojistná událost

1. Pojistnou událostí je dílčí nebo úplné nesplacení úvěru ve sjednané lhůtě ani v průběhu čekací doby (karenční doba), pokud je stanovena, z důvodu nesplnění podmínek smlouvy o vývozu na straně vývozce nebo výrobce z příčin

uvedených v odstavci 2 (pojistné nebezpečí). Zaplacením se pro účely pojištění podle těchto pojistných podmínek rozumí také vznik vývozních pohledávek.

2. Nesplněním podmínek smlouvy o vývozu se rozumí neschopnost vývozce plnit smlouvu o vývozu nebo neschopnost výrobce vyrobit zboží a/nebo poskytnout služby určené pro následný vývoz.

3. V případě nesplnění podmínek smlouvy o vývozu vznikne pojistná událost po uplynutí čekací doby v trvání tří měsíců ode dne, kdy pojištěný oznámí pojistiteli existenci příčiny podle odstavce 2 doručením vyplněného formuláře pojistitele Oznámení o hrozbě pojistné události. Pojistitel může jednostranným prohlášením čekací dobu zkrátit.

Článek VIII Pojistné plnění

1. Pojistiteli vznikne povinnost poskytnout pojistné plnění vznikem pojistné události.

2. Pojistitel neposkytne pojistné plnění, pokud výše neuhrazené pojištěné pohledávky nepřesáhne částku dvě stě tisíc korun českých, nestanoví-li pojistná smlouva jinak.

3. Pojistiteli nevznikne povinnost poskytnout pojistné plnění, pokud pojištěný doručí pojistiteli Oznámení o hrozbě pojistné události později než šest měsíců ode dne vzniku prodlení dlužníka. V případě, že pojištěný s předchozím písemným souhlasem pojistitele prodlouží dlužníkovi dobu splatnosti pojištěné pohledávky, považuje se pro účely podání Oznámení o hrozbě pojistné události za rozhodný nově sjednaný termín splatnosti.

4. Pojistitel je povinen bez zbytečného odkladu poté, kdy obdrží Oznámení o hrozbě pojistné události zahájit šetření nutné k potvrzení nároku pojištěného a k zjištění rozsahu povinnosti pojistitele plnit. Pojistitel ukončí šetření, bude-li to možné nebo nedohodnou-li se strany jinak, do jednoho měsíce ode dne vzniku pojistné události. Výsledky šetření uvede pojistitel v Rozhodnutí o pojistném plnění.

5. Pro účely šetření pojistné události a zjištění výše neuhrazené části úvěru je pojištěný povinen doložit pojistiteli příslušnými doklady, listinami a jinými důkazy pro pojistitele rozumně uspokojivými veškeré skutečnosti rozhodné pro vznik a výši jeho nároku na výplatu pojistného plnění, zejména vznik pojistné události a důvod jejího vzniku, výši neuhrazené pojištěné pohledávky, doklady o zaplacení pojistného. Pojištěný je dále povinen předložit platnou pojistnou smlouvu spolu s veškerými dalšími doklady a údaji, které si pojistitel vyžádá.

6. Pojistitel si vyhrazuje právo ověřit si pravdivost a přesnost předložených dokladů a všech pojištěným uváděných údajů a informací, které pojistitel považuje pro účely šetření za významné či nutné.

7. Pro účely zjištění výše neuhrazené části úvěru se jako základ stanoví neuhrazená částka pojištěné pohledávky ke dni rozhodnutí o pojistném plnění snížená o veškerá plnění přijatá pojištěným na úhradu nebo ke krytí škody z neuhrazené části úvěru před dnem rozhodnutí o pojistném plnění, pokud tato plnění přímo nesnižují neuhrazenou částku pojištěné pohledávky. Předmětem pojistného krytí není ušlý zisk pojištěného. Za přijaté plnění se považuje také vznik vývozní pohledávky.

8. Výše neuhrazené části úvěru podle odstavce 7 tohoto článku se snižuje o výši vzájemných započitatelných pohledávek dlužníka a pojištěného, jejichž oprávněnost pojištěný uznal anebo které byly dlužníkovi pravomocně přiznány v soudním či rozhodčím řízení, nestanoví-li pojistná smlouva jinak.

9. Pojistné plnění se stanoví ve výši neuhrazené části úvěru stanovené podle odstavce 7 tohoto článku a snížené podle odstavce 8 tohoto článku a dále snížené o výši sjednané spoluúčasti pojištěného.

10. Nebylo-li mezi pojištěným a pojistitelem dohodnuto jinak, při stanovení výše a data výplaty pojistného plnění vychází pojistitel vždy z původního data splatnosti jednotlivých splátek úvěru. Pokud pojištěný na základě příslušného

4

ustanovení smlouvy o úvěru a z důvodu prodlení dlužníka učiní úvěr nebo jeho část předčasně splatnou (akcelerace úvěru), nebo pokud se stane z jiného důvodu předčasně splatným, nejsou tyto změny vůči pojistiteli účinné a při stanovení výše a data výplaty pojistného plnění k nim pojistitel nepřihlíží.

11. Pojistné plnění se poskytuje v české měně. Vzhledem k čl. III.

odst. 2 se pro přepočet z jiné měny použije kurz České národní banky platný ke dni rozhodnutí o pojistném plnění.

12. Pojistné plnění je splatné do patnácti dnů od data rozhodnutí o pojistném plnění.

Článek IX. Výluky z pojištění, odmítnutí a snížení pojistného plnění

1. Pojistiteli nevzniká povinnost poskytnout pojistné plnění:

a) pokud dojde bez předchozího písemného souhlasu pojistitele k převodu práv vyplývajících ze smlouvy o úvěru na třetí osobu,

b) jestliže bez předchozího písemného souhlasu pojistitele se za trvání pojištění stanou pojištěný a vývozce nebo výrobce ekonomicky nebo personálně spojenými osobami, kdy jedna osoba se podílí přímo nebo nepřímo na vedení, kontrole nebo základním kapitálu druhé osoby; účastí na základním kapitálu se rozumí držení akcií nebo podílů představujících nejméně 10 % základního kapitálu příslušné osoby,

c) v případě sporu mezi pojištěným a dlužníkem o plnění smlouvy o úvěru nebo o oprávněnosti pojištěné pohledávky, a to až do okamžiku pravomocného rozhodnutí sporu ve prospěch pojištěného; pojistitel rozhodne o vyplacení zálohy na pojistné plnění nebo pojistného plnění, pokud posoudí spor jako neoprávněný, a to do 30 dnů od žádosti pojištěného,

d) byla-li pojištěná pohledávka popřena insolvenčním správcem a nebyla jím dodatečně uznána nebo popřena pojištěná pohledávka nebyla uznána rozhodnutím soudu,

e) pokud k pojistné události došlo v důsledku:

- svévolného rozhodnutí pojištěného bez objektivních ekonomických důvodů, jehož vědomým přímým důsledkem je znemožnění dlužníkoví splnit smlouvu o vývozu nebo vede k neplnění úvěrové smlouvy,
- neoprávněného zrušení smlouvy o vývozu ze strany dovozce nebo neoprávněného odmítnutí plnění vývozce dovozcem,

- události kryté pojištěním z navazujícího vývozního úvěru, vztahující se ke smlouvě o vývozu,

- události kryté pojištěním podle Všeobecných pojistných podmínek „V“ pro pojištění proti riziku ztrát v důsledku nemožnosti vývozce splnit smluvní závazky ze smlouvy o vývozu (pojištění výrobního rizika).

2. Pojistitel má právo odmítnout pojistné plnění:

a) pokud oprávněná osoba uvede při uplatňování práva na pojistné plnění vědomě nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje týkající se rozsahu pojistné události nebo podstatné údaje týkající se této události zamlčí,

b) v dalších případech stanovených zákonem o pojistné smlouvě.

3. Pojistitel má právo snížit v odpovídajícím rozsahu pojistné plnění, pokud byla pojistná událost přímo či nepřímo způsobena:

a) pojištěným nebo osobou jednající za něj nebo jeho jménem, zejména porušením podmínek smlouvy o úvěru nebo porušením právních předpisů platných v zemi dlužníka,

b) aplikací jakéhokoli ustanovení smlouvy o úvěru nebo související dokumentace uzavřené nebo vystavené pojištěným, které omezuje práva pojištěného nebo možnost jejich uplatnění a vymáhání,

c) následnou dohodou mezi pojištěným a dlužníkem po datu uzavření smlouvy o úvěru, která zabraňuje, zdržuje nebo omezuje úhradu pojištěné pohledávky,

d) pokud pojištěný porušil povinnosti vůči pojistiteli stanovené v pojistné smlouvě, pojistných podmínkách a příslušných ustanovení obecně závazných právních předpisů týkajících se pojištění a toto porušení mělo podstatný vliv na vznik pojistné události, její průběh nebo na zvětšení rozsahu jejích následků anebo na zjištění

nebo určení výše pojistného plnění,

e) v dalších případech stanovených zákonem.

Článek X. Převod práv

1. Současně s částečnou nebo úplnou výplatou pojistného plnění je pojistitel oprávněn požadovat, aby na něho pojištěný převedl, postoupil anebo mu jinak přenechal způsobem účinným vůči dlužníkovi peněžní nároky vůči dlužníkovi. Pojištěný je povinen na žádost pojistitele s tímto současně převést, postoupit anebo jinak přenechat všechna práva s těmito nároky spojená, zejména práva ze záruk nebo jiných forem zajištění.

2. Pojištěný je bez ohledu na postoupení nároků vždy povinen umožnit pojistiteli vymáhat plnění z pojištěné pohledávky vůči dlužníkovi. Za tím účelem je pojištěný povinen bez zbytečného odkladu předat pojistiteli veškeré dokumenty vztahující se k pojištěné pohledávce a poskytnout pojistiteli potřebnou součinnost.

3. Z důvodů účelnosti vymáhání pojištěných pohledávek nebo zjednodušení právního postupu vůči dlužníkovi může pojistitel pověřit pojištěného nebo jím určenou osobu vymáháním pojištěných pohledávek vůči dlužníkovi, popř. osobám poskytujícím zajištění pojištěné pohledávky nebo příslušných peněžních nároků. Pojistitel se zavazuje uhradit pojištěnému účelně vynaložené náklady na vymáhání pojištěné pohledávky, a to na základě jejich řádného vyúčtování a doložení ze strany pojištěného.

4. Plnění poskytnutá dlužníkem nebo třetí osobou na úhradu pojištěné pohledávky poté, co pojistitel poskytl pojistné plnění, náleží pojistiteli a pojištěný je povinen o těchto plněních pojistitele neprodleně informovat a postoupit tato plnění pojistiteli do pěti dnů od jejich obdržení.

5. Pokud nebudou z důvodů účelnosti vymáhání pojištěné pohledávky převedena dle odst. 1 práva pojištěného na pojistitele smlouvou o postoupení pojištěné pohledávky, uzavřou pojištěný a pojistitel smlouvu o úpravě práv a povinností, v níž upraví vzájemná práva a povinnosti při vymáhání pojištěné pohledávky.

Práva a povinnosti účastníků pojištění

Článek XI. Práva a povinnosti pojištěného

1. Pojištěný má právo:

a) na pojistné plnění vznikem pojistné události, je-li současně oprávněnou osobou,

b) s předchozím písemným souhlasem pojistitele postoupit pojištěné pohledávky na třetí osobu, zřídít zástavní právo k pojištěným pohledávkám nebo tyto pohledávky jiným způsobem zatížit,

c) požadovat, aby pojistitel provedl náležitě šetření nutné ke zjištění rozsahu povinnosti pojistitele plnit, uvedl výsledky šetření v Rozhodnutí o pojistném plnění a seznámil pojištěného s jeho obsahem,

d) na výplatu pojistného plnění ve lhůtě patnácti dnů od data rozhodnutí o pojistném plnění.

2. Pojištěný je povinen:

a) postupovat při sjednávání smlouvy o úvěru s náležitou péčí, obezřetností při zohlednění mezinárodních obchodních zvyklostí, zejména dbát na přesnou a právně závaznou identifikaci smluvních subjektů, sjednat vhodnou doložku o volbě rozhodného práva a upravit způsob řešení sporů,

b) stanovit v návaznosti na podmínky smlouvy o vývozu harmonogram čerpání úvěru s ohledem na rozložení finančních potřeb dlužníka v jednotlivých etapách výrobního cyklu a přesně specifikovat objemy a účel každého čerpání,

c) otevřít samostatný účet, který bude sloužit pro realizaci veškerých platebních operací souvisejících s financováním výroby pro vývoz, resp. investice do výroby pro vývoz,

d) podmínit čerpání úvěru tím, že dlužník doloží účelovost čerpání dané částky úvěru, vést dokladovou evidenci

5

účelovosti čerpání úvěru a učinit všechna potřebná opatření k vyloučení možnosti, že by dlužník čerpal úvěr pro jiný než stanovený účel,

e) nepoužít jakékoli ustanovení smlouvy o úvěru nebo související dokumentace, které omezuje práva pojištěného nebo možnost jejich uplatnění a vymáhání,

f) neuzavřít následnou dohodu s dlužníkem po datu uzavření smlouvy o úvěru, která zabraňuje, zdržuje nebo omezuje úhradu pojištěné pohledávky,

g) zabezpečit řádně svá práva vůči dlužníkovi, jeho ručitelům a třetím osobám a dbát, aby smlouva o úvěru nebo jiná ujednání s dlužníkem nebo třetí osobou neomezovala případné nároky pojistitele nebo neztížila jejich uplatnění,

h) poskytovat pojistiteli přesné a pravdivé informace o své ekonomické situaci, finančním a právním stavu a všechny informace, které mu jsou mu známy o ekonomické situaci, finančním a právním stavu dlužníka, a to i bez vyzvání pojistitele,

i) neprodleně informovat pojistitele o všech okolnostech, které jsou pojištěnému známy a které mohou vést ke vzniku pojištěné události nebo zvýšení jejího rozsahu nebo mohou ovlivnit závazky pojistitele plynoucí z pojištěné smlouvy,

j) jsou-li náklady související s pojištěnou smlouvou přenášeny na dlužníka, je nutné, aby byla dodržena podmínka uhradit tyto náklady jednorázově předem a nezahrnovat je do čerpání ze smlouvy o úvěru,

k) majetkově se podílet na pojištěném riziku v rozsahu sjednané spoluúčasti a nesjednat na spolučást další pojištění,

l) zaslat dlužníkovi v případě nezaplacení pojištěné pohledávky nejpozději do pěti pracovních dnů ode dne splatnosti písemnou upomínku a o nezaplacení pojištěné pohledávky bez odkladu informovat pojistitele,

m) vykonávat samostatně nebo po dohodě s pojistitelem všechna účelná opatření k zamezení vzniku pojištěné události nebo zvětšení jejího rozsahu, zejména včas a řádně uplatnit své nároky a důsledně vymáhat splatné pojištěné pohledávky; pojištěný je odpovědný za snížení dobytnosti či právní vymahatelnosti pojištěných pohledávek z důvodu jejich pozdního uplatnění u soudu nebo u jiného příslušného orgánu,

n) koordinovat s pojistitelem postup za účelem odvrácení hrozby pojištěné události nebo zmírnění jejích následků a činit veškeré kroky vůči dlužníkovi nebo třetí osobě s předchozím souhlasem pojistitele; pokud pojistitel ve lhůtě 10 pracovních dnů od obdržení žádosti pojištěného nesdělí pojištěnému své vyjádření k navrženému postupu nebo se s pojištěným nedohodne na jiné lhůtě, ve které mu své vyjádření poskytne, má se za to, že s navrženým postupem vyjádřil souhlas,

o) uzavřít současně s výplatou pojistného plnění na návrh pojistitele smlouvu o postoupení pojištěné pohledávky, za niž pojistitel poskytne pojištění plnění, nebo v souladu s článkem X. uzavřít smlouvu o úpravě práv a povinností,

p) umožnit pojistiteli uplatnění nároků, zejména nároků na náhradu škody, náležejících pojištěnému,

q) vrátit pojistiteli již vyplacené pojištění plnění, pokud pojištěný znemožnil uplatnění práv postoupených pojistiteli nebo jejichž postoupení pojistitel odmítl nebo neumožnil pojistiteli jejich řádné uplatnění nebo ztížil dobytnost pojištěných pohledávek, za něž pojistitel vyplatil pojištění plnění,

r) vrátit pojistiteli již vyplacené pojištění plnění, pokud bylo poskytnuto na základě neúplných nebo nepravdivých informací nebo bez skutečného nároku na výplatu pojistného plnění nebo tento dodatečně pominul nebo vyšlo najevo, že došlo k okolnostem podle článku IX.,

s) v případě insolvenčního řízení řádně a včas do něho přihlásit pojištěné pohledávky,

t) ověřit reálnost a ziskovost kalkulace nákladů na realizaci smlouvy o vývozu a zajištění dostatečného rozsahu zdrojů na financování výroby pro vývoz, resp. financování investice do výroby pro vývoz; či toto ověření smluvně zajišťovat u třetí osoby, jejíž výběr schválil pojistitel; další podrobnosti stanoví pojištěná smlouva; v případě že pojištěný zajišťuje tuto povinnost u třetí osoby, je povinen smluvně zabezpečit odpovědnost této třetí osoby za řádné splnění její povinnosti.

Článek XII. Povinnosti dlužníka

1. Dlužník je povinen čerpat úvěr v souladu s úvěrovou smlouvou pouze pro financování výroby pro vývoz, resp. investic do výroby pro vývoz.

2. Dlužník je povinen poskytovat pojistiteli veškerou součinnost a informace týkající se smlouvy o vývozu a informovat pojistitele bez zbytečného odkladu o vzniku všech vývozních pohledávek a o všech požadavcích dovozce na změny smlouvy o vývozu, které by mohly mít vliv na předmět pojištěné smlouvy.

3. Dlužník je povinen v odpovídajícím rozsahu sjednat pojištění průmyslových rizik kryjících zejména živelná rizika, odpovědnost za škodu, škodu způsobenou přerušením provozu a ušlý zisk.

Článek XIII. Práva a povinnosti pojistitele

1. Pojistitel má zejména právo:

- na pojištění za celou dobu trvání pojištění,
- požadovat od pojištěného předložení smlouvy o úvěru a smlouvy o vývozu včetně jejích změn a dodatků a související dokumentace; pojistitel přitom neodpovídá za obsah a formu těchto smluv a dokumentů,
- ověřit si pravdivost a přesnost předložených dokladů a všech pojištěným uváděných údajů a informací při respektování obecně závazných předpisů o bankovním a obchodním tajemství,
- požadovat na pojištěném řádné uplatnění nároků vůči dlužníkovi nebo třetím osobám,
- sjednat s pojištěným, nezávisle na převzetí neuhrazené pojištěné pohledávky po výplatě pojistného plnění, následný postup při vymáhání a inkasu pojištěné pohledávky,
- uplatnit vůči pojištěnému nárok na vrácení vyplaceného pojistného plnění nebo na náhradu škody v případě, že pojištění plnění bylo poskytnuto na základě nepravdivých informací nebo bez skutečného nároku na výplatu pojistného plnění nebo tento dodatečně pominul.

2. Pojistitel je povinen:

- na základě oznámení o hrozbě pojištěné události provést náležité šetření spojené se zjištěním vzniku, příčiny a rozsahu pojištěné události a projednat je s pojištěným,
- uvést výsledky šetření v Rozhodnutí o pojistném plnění a seznámit pojištěného s jeho obsahem,
- vyplatit přiznané pojištění plnění ve lhůtě 15 dnů od data rozhodnutí o pojistném plnění,
- s náležitou péčí uchovávat dokumenty svěřené a poskytnuté pojistiteli.

Článek XIV. Pojištění pohledávek z předexportního úvěru na investice

1. Pojistitel rozhoduje o pojištění pohledávek z předexportního úvěru na investice na základě žádosti pojištěného, a to po posouzení ekonomické situace dlužníka a vývozního případu, prokázání schopnosti dlužníka splnit závazky ze smlouvy (smluv) o vývozu a prokázání návratnosti investice pojistiteli.

2. Předexportní úvěr na investice může být poskytnut, je-li uzavřenými smlouvami o vývozu zabezpečeno splácení alespoň 75 % předexportního úvěru na investice a současně je splněna podmínka, že alespoň 75 % veškeré produkce dlužníka je určeno na export.

3. V případě pojištění pohledávek z předexportního úvěru na investice je pojištěný mimo povinností uvedených v ostatních ustanoveních těchto pojistných podmínek (s výjimkou čl. XV.) dále povinen:

- před poskytnutím úvěru potvrdit, že dlužník má splácení úvěru zabezpečeno: buď smlouvami o vývozu,

6 z nichž vývozní pohledávky vzniknou nejpozději do splatnosti předexportního úvěru na investice alespoň ve výši 75% hodnoty úvěru, nebo zajištěno jiným pro pojištěného a pojistitele akceptovatelným způsobem,

- před poskytnutím úvěru potvrdit, že výroba pro vývoz umožní dostatečnou tvorbu zdrojů potřebných pro splácení úvěru na financování investice do výroby pro vývoz,
- ověřit, zda pohledávky z předexportního úvěru na investice jsou zabezpečeny dalšími smlouvami, jejichž realizace bude znamenat pro dlužníka takovou tvorbu

zdrojů, aby spolu s předexportním úvěrem na investice byly zabezpečeny finanční zdroje na běžný provoz společnosti, d) poskytnout pojistiteli další jím vyžádané podklady pro analýzu.

4. V případě pojištění pohledávek z předexportního úvěru na investice je dlužník mimo povinností uvedených v ostatních ustanoveních těchto pojistných podmínek dále povinen:

a) zajistit, aby v dostatečném předstihu, po celou dobu pojištění podle těchto pojistných podmínek, měl sjednáno návazné pojištění vývozních pohledávek,

b) předložit pojištěnému a pojistiteli business plán, plán likvidity, plánované výkazy pro období trvání úvěru, jakož i další podklady, které si pojistitel vyžádá,

c) mít splácení předexportního úvěru na investice zabezpečeno buď smlouvami o vývozu, z nichž vývozní pohledávky vzniknou nejpozději do splatnosti předexportního úvěru na investice alespoň ve výši 75% hodnoty úvěru, nebo jiným pro pojištěného a pojistitele akceptovatelným způsobem zajištěno,

d) zajistit, aby výroba pro vývoz umožnila dostatečnou tvorbu zdrojů potřebných pro splácení předexportního úvěru na investice,

e) poskytnout pojistiteli další jím vyžádané podklady pro analýzu.

Článek XV. Pojištění pohledávek z předexportního úvěru na komercializaci intelektuálního vlastnictví

1. Pojistitel rozhoduje o pojištění pohledávek z předexportního úvěru na komercializaci intelektuálního vlastnictví na základě žádosti pojištěného, a to po posouzení ekonomické situace dlužníka a vývozního případu a prokázání dostatečné návratnosti výdajů na komercializaci intelektuálního vlastnictví z příjmů z vývozu technologie.

2. Předexportní úvěr na komercializaci intelektuálního vlastnictví může být poskytnut, je-li uzavřena smlouvou o vývozu zabezpečeno splacení předexportního úvěru na komercializaci intelektuálního vlastnictví nebo jiným pro pojištěného a pojistitele akceptovatelným způsobem.

3. V případě pojištění pohledávek z předexportního úvěru na komercializaci intelektuálního vlastnictví je pojištěný mimo povinností uvedených v ostatních ustanoveních těchto pojistných podmínek (s výjimkou čl. XIV.) dále povinen:

a) před poskytnutím úvěru prokázat, že dlužník je držitelem práv k intelektuálnímu vlastnictví např. výpisem z příslušného rejstříku průmyslových práv, a to i v zemi konečného určení vývozu,

b) před poskytnutím úvěru potvrdit, že dlužník má splácení úvěru zabezpečeno buď smlouvou o vývozu, ze které vývozní pohledávky vzniknou nejpozději do splatnosti předexportního úvěru na komercializaci intelektuálního vlastnictví nebo jiným pro pojištěného a pojistitele akceptovatelným způsobem,

c) před poskytnutím úvěru si vyžádat expertní vyjádření nebo posudek předpokládaného aplikačního využití intelektuálního vlastnictví,

d) před poskytnutím úvěru si vyžádat odborný posudek na rozsah práv k intelektuálnímu vlastnictví,

e) před poskytnutím úvěru potvrdit, že komercializace intelektuálního vlastnictví pro vývoz umožní dostatečnou tvorbu zdrojů potřebných pro splácení úvěru na komercializaci intelektuálního vlastnictví,

f) ověřit, zda pohledávky pojištěného z předexportního úvěru na komercializaci intelektuálního vlastnictví jsou zabezpečeny smlouvami, jejichž realizace bude znamenat pro dlužníka takovou tvorbu zdrojů, aby spolu s vlastními zdroji dlužníka a poskytnutým předexportním úvěrem na komercializaci intelektuálního vlastnictví byly zabezpečeny dostatečné finanční zdroje na běžný provoz podniku dlužníka,

g) poskytnout pojistiteli jím vyžádané podklady pro analýzu.

4. V případě pojištění pohledávek z předexportního úvěru na komercializaci intelektuálního vlastnictví je dlužník mimo povinností uvedených v ostatních ustanoveních těchto

pojistných podmínek (s výjimkou čl. XIV.) dále povinen:

a) Zajistit řádnou právní ochranu předmětu intelektuálního vlastnictví, a to i v zemi konečného určení vývozu,

b) zajistit, aby v dostatečném předstihu a po celou dobu pojištění podle těchto pojistných podmínek měl sjednáno návazné pojištění vývozních pohledávek nebo jinak zcela zabezpečeno inkaso z využití intelektuálního vlastnictví,

c) předložit pojištěnému a pojistiteli business plán, plán likvidity, plánované výkazy pro období trvání úvěru, jakož i další podklady, které si pojistitel vyžádá,

d) mít splácení úvěru zabezpečeno buď smlouvami o vývozu, z nichž vývozní pohledávky vzniknou nejpozději do splatnosti předexportního úvěru na komercializaci intelektuálního vlastnictví nebo jiným pro pojištěného a pojistitele akceptovatelným způsobem,

e) zajistit, aby komercializace intelektuálního vlastnictví pro vývoz umožnila dostatečnou tvorbu zdrojů potřebných pro splácení předexportního úvěru na komercializaci intelektuálního vlastnictví,

f) poskytnout pojistiteli jím vyžádané podklady pro analýzu.

Článek XVI. Závěrečná ustanovení

1. Vztahy neupravené pojistnou smlouvou nebo pojistnými podmínkami se řídí příslušnými ustanoveními zákona o pojistné smlouvě a občanského zákoníku.

2. Rozhodným je znění pojistných podmínek a pojistné smlouvy v jazyce českém.

3. Pojistitel je oprávněn vypovědět pojistnou smlouvu, jestliže:

a) pojištěnému byla odňata bankovní licence, byla na něho uvalena nucená správa, soud rozhodne o úpadku pojištěného nebo zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku pojištěného,

b) tak stanoví pojistná smlouva,

c) tak stanoví zákon o pojistné smlouvě, občanský zákoník nebo další právní předpisy.

4. Výpověď musí být písemná. Výpovědní doba počíná běžet dnem doručení výpovědi druhé straně a činí 6 týdnů, nestanoví-li zákon jinak.

5. Stane-li se některé ustanovení pojistných podmínek nebo pojistné smlouvy v důsledku změny právních předpisů, a to i jen z části, neúčinným nebo neaplikovatelným, nečiní toto neplatnými nebo neúčinnými zbývající ustanovení.

6. Informace, které si smluvní strany v jakékoli formě v souvislosti s uzavřením pojistné smlouvy a plněním povinností z ní vyplývajících navzájem poskytly, jsou důvěrné. Strana, které byly tyto informace poskytnuty, je bez souhlasu druhé strany nesmí poskytnout třetí osobě a ani je použít pro jiný účel, než pro který byly poskytnuty, nestanoví-li zákon jinak (např. zákon o pojišťovnictví apod.).

7. Nedohodnou-li se smluvní strany v pojistné smlouvě jinak, budou případné spory vzniklé mezi nimi z právních vztahů založených touto pojistnou smlouvou nebo v souvislosti s ní (včetně otázek platnosti nebo neplatnosti pojistné smlouvy), jež se nepodaří v přiměřené době vyřešit smírnou cestou, s vyloučením pravomoci obecných soudů rozhodovány s konečnou platností v rozhodčím řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR v Praze podle jeho Řádu třemi rozhodci ustanovenými podle tohoto Řádu. Strany se zavazují splnit všechny povinnosti uložené jim v rozhodčím nálezů ve lhůtách v něm uvedených.

8. Pojištění podle těchto pojistných podmínek se řídí právním řádem České republiky.

Průloha F – Všeobecné pojistné podmínky Z

Článek I. Základní ustanovení

1. Tyto Všeobecné pojistné podmínky „Z“ (dále jen „pojistné podmínky“) upravují podmínky pojištění bankovních záruk vystavených v souvislosti s podmínkami získání nebo plnění smlouvy o vývozu (dále jen „pojištění“). Pojistné podmínky tvoří nedílnou součást smlouvy.

2. Pojištění poskytuje Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. v souladu se zákonem č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

3. Pojistitel má právo odmítnout pojištění záruky za řádné provedení smlouvy o vývozu v případě, že příkazce nebo osoba jednající jménem příkazce při sjednání smlouvy o vývozu porušil ustanovení zvláštního zákona¹.

4. Pojištění podle těchto pojistných podmínek se uzavírá jako pojištění škodové.

5. Pro pojištění podle těchto pojistných podmínek se nepoužije ustanovení § 15 odst. 3 až 5, § 22 odst. 2 a 3 a § 24 odst. 2 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů (o pojistné smlouvě). § 24 odst. 1 písm. a) zákona o pojistné smlouvě se vztahuje pouze na zodpovězení písemných dotazů pojistníkem, pojištěným nebo oprávněnou osobou.

Článek II. Vymezení pojmů

Pro účely pojistných podmínek a pojistné smlouvy se rozumí:

- a) pojistitelem Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.,
- b) pojištěným banka vystavující bankovní záruku za závazky příkazce (ručitel),
- c) pojistníkem osoba, která s pojistitelem uzavřela pojistnou smlouvu,
- d) oprávněnou osobou osoba, které v důsledku pojistné události vznikne právo na pojistné plnění,
- e) příkazcem vývozce, za kterého pojištěný vystavuje záruku,
- f) beneficiem zahraniční osoba, v jejíž prospěch je záruka vystavena (zpravidla dovozce nebo vývozce), nebo osoba, kterou beneficiem pověřil výkonem svých práv vyplývajících ze záruky (zpravidla banka nebo jiná finanční instituce),
- g) dovozcem zahraniční osoba, která uskutečňuje nebo bude uskutečňovat dovoz z České republiky,
- h) zárukou bankovní záruka za splnění předmětného závazku příkazce souvisejícího s vývozem, která vzniká písemným prohlášením pojištěného v záruční listině, že uspokojí beneficianta do výše určité peněžní částky podle obsahu a podmínek záruční listiny; zárukou je ve smyslu pojistných podmínek i záruka nepřímá. Pojištění podle pojistných podmínek se vztahuje na následující záruky:
 - i. Záruka za nabídku (vadium) „bid bond“, „provisional guarantee“
Závazek pojištěného uhradit za příkazce stanovenou částku v případě, že příkazce neuzavře smlouvu o vývozu, resp. nesplní podmínky nabídky, která byla v soutěži vybrána (přijata).
 - ii. Akontační záruka „advance payment bond“, „advance payment guarantee“
Závazek pojištěného, že v případě, kdy příkazce nesplní podmínky smlouvy o vývozu především z hlediska objemových parametrů, vrátí beneficiantovi platbu, které tento poskytl příkazci jako akontaci (platbu předem).
 - iii. Záruka za řádné provedení smlouvy o vývozu „kauční záruka“, „performance bond“
Závazek pojištěného uhradit za příkazce stanovenou částku v případě, že příkazce nesplní podmínky smlouvy o vývozu, především z hlediska termínu dodávek, kvality a výkonových parametrů. Ručení se zpravidla vztahuje na období do kvalitativní přejímky, resp. může být i celou dobu platnosti technické záruky za zařízení.

iv. Jiný druh záruky

Předmětem pojištění může být i jiný druh záruky vystavené pojištěným za závazky příkazce vůči beneficiantovi, související s plněním povinností příkazce podle smlouvy o vývozu, stanoví-li tak pojistná smlouva.

i) smlouvou o vývozu smlouva uzavřená mezi příkazcem a dovozcem, za jejíž plnění vystavuje pojištěný záruku; tato smlouva musí upravit zejména přechod práv, platební podmínky, příp. způsob financování,

j) vývozem dodání zboží nebo poskytnutí služeb nebo dodání zboží a poskytnutí služeb podle smlouvy o vývozu za účelem užití mimo území České republiky,

k) vývozcem osoba, která uskutečňuje vývoz, a to buď fyzická osoba s trvalým pobytem na území České republiky nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky, a která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, nebo zahraniční společnost,

l) zahraniční osobou fyzická osoba, která nemá trvalý pobyt na území České republiky, nebo právnická osoba, která nemá sídlo na území České republiky,

m) zahraniční společností právnická osoba se sídlem v zahraničí, kterou právnická osoba se sídlem na území České republiky, která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, ovládá tím, že se na základním kapitálu společnosti přímo či nepřímo podílí z více než 50 % nebo kontroluje nadpoloviční většinu hlasovacích práv spojených s účastí na základním kapitálu společnosti nebo může jmenovat většinu členů představenstva, dozorčí rady nebo správní rady nebo jiného obdobného vedoucího orgánu společnosti

n) spoluúčastí podíl oprávněné osoby na škodách krytých pojištěním vyjádřený v procentech, na který není pojištěný oprávněn sjednat jiné pojištění.

Článek III. Předmět pojištění

1. Předmětem pojištění je bankovní záruka vystavená v souvislosti s podmínkami získání nebo plnění smlouvy o vývozu. Pojištění kryje riziko neoprávněného čerpání ze záruky a fakultativně též riziko oprávněného čerpání ze záruky. O pojištění proti oprávněnému čerpání ze záruky rozhodne pojistitel na základě posouzení vývozního případu a prokázaných schopností příkazce splnit závazky vyplývající ze smlouvy o vývozu nebo z podmínek soutěže. V případě částečného čerpání ze záruky je pojištěno každé toto částečné čerpání až do celkové výše záruky.

2. Pojištění dále kryje kurzové riziko pohybu měnového kurzu české koruny vůči měně, v níž je dodavatelský úvěr poskytnut, v případě pojištění plnění (článek VIII. odst. 12).

3. Podle podmínek a v rozsahu stanoveném v pojistné smlouvě jsou předmětem pojištění rovněž náklady pojištěného spojené s uplatněním nároku z pojištěné záruky v průběhu čekací doby („náklady na refinancování“).

4. Podmínkami pojištění jsou zejména:

a) jednoznačná povinnost příkazce zajistit beneficiantovi poskytnutí záruky podle podmínek smlouvy o vývozu nebo podmínek soutěže,

b) hodnota vystavené záruky nepřesahuje procentní podíl z kupní ceny obvyklý pro jednotlivé typy záruk podle mezinárodních obchodních zvyklostí,

c) záruka není v rozporu s mezinárodními obchodními zvyklostmi; pokud se záruka odvolává na jednotlivá pravidla pro záruky, vydaná Mezinárodní obchodní komorou pro jednotlivé typy záruk, nesmí být s nimi v rozporu.

4. Pojistná hodnota nezahrnuje výdaje za vystavení záruky, výdaje související s navazujícím vývozním úvěrem nebo s jiným pojištěním nebo financováním (např. pojistné za pojištění navazujícího vývozního úvěru, bankovní a jiné poplatky), nestanoví-li pojistná smlouva jinak.

¹ § 160 a násl. zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Smlouva o příslibu pojištění, pojistná smlouva

Článek IV. Smlouva o příslibu pojištění

1. Ve smlouvě o příslibu pojištění se pojistitel zavazuje uzavřít po splnění dohodnutých podmínek a v dohodnuté době pojistnou smlouvu a zabezpečit rezervaci potřebné pojistné kapacity.
 2. Žadatel o pojištění je povinen zaplatit poplatek za poskytnutí příslibu pojištění stanovený ve smlouvě o příslibu pojištění.
 3. Pojistitel není povinen uzavřít pojistnou smlouvu, došlo – li, podle uvážení pojistitele, k významné změně podmínek a okolností zvyšujících rizikovost pojištění, z nichž pojistitel vycházel při uzavření smlouvy o příslibu pojištění, zejména k výraznému zhoršení finanční situace žadatele, příkazce nebo beneficianta, k výrazným změnám podmínek smlouvy o vývozu nebo podmínek soutěže během doby platnosti smlouvy o příslibu pojištění nebo k výraznému zhoršení rizikovosti země nebo teritoria souvisejících s plněním smlouvy o vývozu.
 4. Žadatel je po dobu platnosti smlouvy o příslibu pojištění vázán povinnostmi podle pojistných podmínek obdobně jako pojištěný.
 5. Práva a povinnosti smluvních stran ze smlouvy o příslibu pojištění se řídí ustanoveními obchodního zákoníku, zejména pak ustanoveními o smlouvě o uzavření budoucí smlouvy.
- ### Článek V. Pojistná smlouva
1. Pojistná smlouva stanoví mimo obvyklé náležitosti zejména počátek a zánik pojištění v návaznosti na podmínky záruky, soutěže a smlouvy o vývozu, výši pojistného a spoluúčasti pojištěného a určení osoby beneficianta.
 2. Pojistná smlouva musí být podepsána pojistitelem, pojištěným a příkazcem a je závazná pro všechny smluvní strany. Příkazce svým podpisem uznává svá práva a povinnosti a bere na vědomí možnost postihu v případě, že zaviní čerpání záruky ve smyslu článku XII.
 3. Nestanoví-li pojistná smlouva jinak, je pojistník povinen zaplatit sjednané pojistné jednorázově, a to v době určené pojistnou smlouvou. Výše pojistného se sjedná v závislosti na rozsahu pojištěného rizika, ohodnocení charakteru a rizikovosti beneficianta a příkazce, hodnocení rizikovosti země nebo teritoria souvisejících s plněním smlouvy o vývozu, podmínek soutěže, druhu záruky a výši spoluúčasti. Sjednaná výše pojistného již v sobě zahrnuje možné zvýšení nebo snížení pojistného rizika a je neměnná po celou dobu trvání pojištění. Pojistným rizikem se v této souvislosti rozumí klasifikace zemí podle míry exportního úvěrového rizika, resp. zařazení zemí do jednotlivých rizikových kategorií stanovených pojistitelem.
 4. Vzájemné peněžní závazky mezi pojistitelem a pojištěným jsou splatné v českých korunách, nestanoví-li pojistná smlouva jinak. K přepočtu z jiné měny pro účely určení výše pojistného se použije kurz sjednaný v pojistné smlouvě, jinak kurz České národní banky platný v den uzavření pojistné smlouvy.
 5. Pojistné, poplatek za poskytnutí příslibu pojištění, jakož i jiné peněžní závazky se hradí na základě faktury vystavené pojistitelem, nestanoví-li pojistná smlouva jinak.
 6. V případě odchylné úpravy v pojistné smlouvě má vždy přednost znění pojistné smlouvy před zněním pojistných podmínek.

Článek VI. Trvání pojištění

1. Pojištění vzniká dnem zaplacení pojistného, pokud pojistná smlouva nestanoví den dřívější, nejdříve však dnem uzavření pojistné smlouvy. Pojistná smlouva může stanovit v návaznosti na podmínky záruky další podmínky pro vznik pojištění.
2. Kromě případů stanovených v obecně závazných právních předpisech, v pojistné smlouvě nebo v ostatních ustanoveních pojistných podmínek, zaniká pojištění též uplynutím doby platnosti záruky uvedené v záruční listině, zánikem závazku zajištěného zárukou anebo, pokud nastane pojistná událost, rozhodnutím pojistitele o pojistném plnění pro poslední pojištěnou část záruky.

Pojistná událost a pojistné plnění

Článek VII. Pojistná událost

1. Příčinami pojistné události jsou neoprávněné čerpání ze záruky a oprávněné čerpání ze záruky, je-li v pojistné smlouvě sjednáno.
 2. Neoprávněným čerpáním ze záruky se rozumí:
 - a) neoprávněné čerpání ze záruky beneficiantem, aniž by příkazce porušil svoje povinnosti vyplývající ze smlouvy o vývozu nebo z podmínek soutěže,
 - b) teritoriální (politická) a jiná nekomerční rizika, která vyplývají z politických a hospodářských událostí a opatření v zemi sídla beneficianta, resp. ve třetí zemi, která z hlediska příkazce a beneficianta mají povahu vyšší moci, a která způsobila neoprávněné čerpání ze záruky. Jde o takové čerpání záruky, ke kterému došlo v důsledku některé z následujících příčin:
 - i. politické události v zemi sídla beneficianta jako je válka, občanská válka, revoluce, povstání, občanské nepokoje, stávka atd.,
 - ii. administrativní rozhodnutí orgánů státu beneficianta,
 - iii. administrativní a politická opatření ve třetích zemích, jejichž prostřednictvím se realizuje smlouva o vývozu, resp. soutěž,
 - iv. jakékoliv opatření nebo rozhodnutí vlády země pojistitele nebo pojistníka, popřípadě pojištěného, včetně opatření a rozhodnutí Evropského společenství za podmínky, pokud je země pojistníka, popřípadě pojištěného členským státem Evropské unie, týkající se obchodu mezi členským státem a třetími zeměmi, pokud jeho účinky nejsou kryty jiným způsobem příslušnou vládou,
 - v. přírodní katastrofa, v jejímž důsledku došlo ke znemožnění splnění smlouvy o vývozu nebo podmínek soutěže.
 3. Oprávněným čerpáním ze záruky je čerpání z důvodu nesplnění podmínek smlouvy o vývozu, resp. soutěže příkazcem. Z pojištění proti oprávněnému čerpání ze záruky je vyloučeno čerpání ze záruky v důsledku:
 - a) svévolného rozhodnutí pojištěného bez objektivních ekonomických důvodů, jehož vědomým přímým důsledkem je, že příkazce nesplnil smlouvu o vývozu nebo nesplnil podmínky soutěže,
 - b) věcných nebo právních vad pojištěné záruky, zaviněných pojištěným.
 4. Pojistná událost vznikne uplynutím čekací doby v trvání 90 dnů ode dne doručení oznámení pojistiteli o existenci příčiny pojistné události podle odstavce 2 a 3 na formuláři pojistitele Oznámení o hrozbě pojistné události.
 5. V průběhu čekací doby je pojištěný povinen podniknout veškerá účelná opatření k tomu, aby dosáhl zaplacení své pojištěné pohledávky od příkazce, resp. vrácení nevyužitě záruky od beneficianta.
 6. Pojistitel může jednostranným prohlášením čekací dobu zkrátit.
- ### Článek VIII. Pojistné plnění
1. Pojistiteli vznikne povinnost poskytnout pojistné plnění vznikem pojistné události.
 2. Pojistitel neposkytne pojistné plnění, pokud výše čerpané pojištěné záruky nepřesáhne částku padesát tisíc korun českých, nestanoví-li pojistná smlouva jinak.
 3. Pojistiteli nevznikne povinnost poskytnout pojistné plnění, pokud pojištěný doručí pojistiteli Oznámení o hrozbě

4

pojistné události později, než šest měsíců ode dne čerpání ze záruky z příčin podle článku VII. odst. 2 nebo 3.

4. Pojistitel je povinen bez zbytečného odkladu poté, kdy obdrží Oznámení o hrozbě pojistné události, zahájit šetření nutné k potvrzení nároku pojištěného a k zjištění rozsahu povinnosti pojistitele plnit. Pojistitel ukončí šetření, bude-li to možné nebo nedohodnou-li se strany jinak, do jednoho měsíce ode dne vzniku pojistné

události. Výsledky šetření uvede pojistitel v Rozhodnutí o pojistném plnění.

5. Pro účely šetření pojistné události a zjištění výše čerpané částky je pojištěný povinen doložit pojistiteli příslušnými doklady, listinami a jinými důkazy pro pojistitele rozumně uspokojivými veškeré skutečnosti rozhodné pro vznik a výši jeho nároku na výplatu pojistného plnění, zejména vznik pojistné události a důvod jejího vzniku, výši čerpání ze záruky, doklady o zaplacení pojistného. Pojištěný je dále povinen předložit platnou pojistnou smlouvu nebo pojistku spolu s veškerými dalšími doklady a údaji, které si pojistitel vyžádá. V případě pojistné události z titulu oprávněného čerpání ze záruky je pojištěný také povinen prokázat platnost smlouvy o vývozu v okamžiku čerpání z pojištěné záruky, resp. v případě pojištění záruky za nabídku prokázat, že příkazce nesplnil podmínky nabídky.

6. Pojistitel si vyhrazuje právo ověřit si pravdivost a přesnost předložených dokladů a všech pojištěným uváděných údajů a informací, které pojistitel považuje pro účely šetření za významné či nutné.

7. Pro účely zjištění výše pojistného plnění se jako základ stanoví částka, která byla čerpána beneficiem z pojištěné záruky snížená o veškerá plnění přijatá pojištěným na úhradu nebo ke krytí čerpané částky před dnem rozhodnutí o pojistném plnění, pokud tato plnění přímo nesnižují částku čerpanou ze záruky. Předmětem pojistného krytí není ušlý zisk pojištěného.

8. Čerpání ze záruky ve výši podle odstavce 7 tohoto článku se snižuje o výši vzájemných započitatelných pohledávek beneficianta a pojištěného, jejichž oprávněnost pojištěný uznal anebo které byly beneficiantovi pravomocně přiznány v soudním či rozhodčím řízení, nestanoví-li pojistná smlouva jinak.

9. Pojistné plnění se stanoví ve výši čerpání ze záruky stanovené podle odstavce 7 tohoto článku a snížené podle odstavce 8 tohoto článku a dále snížené o výši sjednané spoluúčasti pojištěného.

10. Nestanoví-li pojistná smlouva jinak, činí spoluúčast:

- a) nejméně 5 % v případech neoprávněného čerpání záruky,
- b) nejméně 10 % v případě oprávněného čerpání u záruky za nabídku, akontační záruky a jiného druhu záruky, pokud nemá charakter záruky za řádné provedení smlouvy o vývozu,
- c) nejméně 20 % u oprávněného čerpání ze záruky za řádné provedení smlouvy o vývozu.

11. Pokud se po výplatě pojistného plnění prokáže skutečnost zakládající jinou příčinu vzniku pojistné události v souladu s článkem VII. odst. 2 nebo 3, než která vedla k přiznání nároku na pojistné plnění, dojde mezi pojištěným a pojistitelem k vyrovnání příslušné spoluúčasti, pokud tato skutečnost nezakládá nárok pojistitele na vrácení pojistného plnění v souladu s článkem XIII. odst. 1 písm. f).

12. Pojistné plnění se poskytuje v české měně. Vzhledem k čl. III. odst. 2 se pro přepočet z jiné měny použije kurz České národní banky platný ke dni rozhodnutí o pojistném plnění.

13. Pojistné plnění je splatné do patnácti dnů od data rozhodnutí o pojistném plnění.

Článek IX. Výluky z pojištění, odmítnutí a snížení pojistného plnění

1. Pojistiteli nevzniká povinnost poskytnout pojistné plnění (výluky z pojištění):

- a) pokud dojde bez předchozího písemného souhlasu pojistitele k převodu práv vyplývajících ze záruky na třetí osobu,
- b) jestliže bez předchozího písemného souhlasu pojistitele se za trvání pojištění stanou pojištěný a příkazce ekonomicky nebo personálně propojenými osobami, kdy jedna osoba se podílí přímo nebo nepřímo na vedení, kontrole nebo základním kapitálu druhé osoby. Účastí na základním kapitálu se rozumí držení akcií nebo podílu představujících nejméně 10 % základního jmění příslušné osoby.

2. Pojistitel má právo odmítnout pojistné plnění:

- a) pokud oprávněná osoba uvede při uplatňování práva na pojistné plnění vědomě nepravdivé nebo hrubě

zkreslené údaje týkající se rozsahu pojistné události nebo podstatné údaje týkající se této události zamlčí,

b) v dalších případech stanovených zákonem o pojistné smlouvě.

3. Pojistitel má právo snížit v odpovídajícím rozsahu pojistné plnění, pokud bylo čerpání ze záruky přímo či nepřímo způsobeno:

- a) pojištěným nebo jeho zástupci, zejména porušením podmínek záruky nebo porušením právních předpisů platných v zemi beneficianta nebo v zemi, jejímž prostřednictvím byla (popřípadě měla být) provedena platba,
- b) aplikací jakéhokoli ustanovení záruky nebo související dokumentace uzavřené nebo vystavené pojištěným, které omezuje práva pojištěného nebo možnost jejich uplatnění a vymáhání,
- c) následnou dohodou mezi pojištěným a beneficiem po datu vystavení záruky, která rozšiřuje čerpání ze záruky,
- d) pokud pojištěný porušil povinnosti vůči pojistiteli stanovené v pojistné smlouvě, pojistných podmínkách a příslušných ustanoveních obecně závazných právních předpisů týkajících se pojištění a toto porušení mělo podstatný vliv na vznik pojistné události, její průběh nebo na zvětšení rozsahu jejích následků anebo na zjištění nebo určení výše pojistného plnění,
- e) v dalších případech stanovených zákonem o pojistné smlouvě.

Článek X. Převod práv

1. Současně s částečnou nebo úplnou výplatou pojistného plnění je pojistitel oprávněn požadovat, aby na něho pojištěný převedl, postoupil anebo mu jinak přenechal způsobem účinným vůči příkazci a/nebo beneficiantovi peněžní nároky vůči příkazci a/nebo beneficiantovi. Pojištěný je povinen na žádost pojistitele s tímto současně převést, postoupit anebo jinak přenechat všechna práva s těmito nároky spojená, zejména práva ze záruk nebo jiných forem zajištění.

2. Pojištěný je bez ohledu na postoupení nároků povinen umožnit pojistiteli vymáhat pojištěné pohledávky z čerpané záruky. Za tím účelem je pojištěný povinen bez zbytečného odkladu předat pojistiteli veškeré dokumenty vztahující se k záruce a poskytnout pojistiteli potřebnou součinnost.

3. Z důvodů účelnosti vymáhání pojištěné pohledávky nebo zjednodušení právního postupu může pojistitel pověřit pojištěného nebo jím určenou osobu vymáháním pojištěných pohledávek z čerpané záruky. Pojistitel se zavazuje uhradit pojištěnému účelně vynaložené náklady na vymáhání pojištěné pohledávky, a to na základě jejich řádného vyúčtování a doložení ze strany pojištěného.

4. Plnění poskytnutá příkazcem, beneficiem nebo třetí osobou na úhradu pojištěné pohledávky poté, co pojistitel poskytl pojistné plnění, náleží pojistiteli a pojištěný je povinen o těchto plněních pojistitele neprodleně informovat a postoupit tato plnění pojistiteli do pěti dnů od jejich obdržení.

5. Pokud nebudou z důvodů účelnosti vymáhání pojištěné pohledávky převedena dle odst. 1 práva pojištěného na pojistitele smlouvou o postoupení pohledávky, uzavřou pojištěný a pojistitel smlouvu o úpravě práv a povinností, v níž upraví vzájemná práva a povinnosti při vymáhání pojištěné pohledávky.

5

Práva a povinnosti účastníků pojištění

Článek XI. Práva a povinnosti pojištěného

1. Pojištěný má právo:

- a) na pojistné plnění vznikem pojistné události, je-li současně oprávněnou osobou,
- b) s předchozím písemným souhlasem pojistitele postoupit pojištěné pohledávky na třetí osobu, zřídit zástavní právo k pojištěným pohledávkám nebo tyto pojištěné pohledávky jiným způsobem zatížit,

c) požadovat, aby pojistitel provedl náležité šetření nutné ke zjištění rozsahu povinnosti pojistitele plnit, uveď výsledky šetření v Rozhodnutí o pojistném plnění a seznámil pojištěného s jeho obsahem,
d) na výplatu pojistného plnění ve lhůtě patnácti dnů od data rozhodnutí o pojistném plnění.

2. Pojištěný je povinen:

a) postupovat při vystavení záruky s náležitou péčí a obezřetností a při zohlednění mezinárodních pravidel pro záruky,
b) sjednat s příkazcem, za účelem kontroly plnění smlouvy o vývozu, resp. plnění podmínek soutěže, způsob předkládání příslušných dokladů, které tyto skutečnosti dokumentují; pojistitel přitom neodpovídá za obsah a formu těchto smluv a dokumentů,
c) při pojištění oprávněného čerpání ze záruky, pokud se záruční listina odvolává na Jednotná pravidla pro záruky vyplatitelné na požádání, publikace č. 458 vydaná Mezinárodní obchodní komorou v Paříži, uvést v záruční listině jako podmínku čerpání záruky povinnost beneficianta předložit písemné prohlášení o důvodu čerpání záruky, v případě záruky za nabídku prohlášení beneficianta, že příkazce neuzavřel smlouvu o vývozu, resp. nesplnil podmínky nabídky, která byla v soutěži vybrána; další podrobnosti mohou být upraveny v pojistné smlouvě,
d) při pojištění proti riziku oprávněného čerpání ze záruky, na kterou se nevztahuje písm. c), oznámit ve spolupráci s příkazcem důvod čerpání ze záruky a prokázat, že smlouva o vývozu byla v okamžiku čerpání ze záruky platná, resp. v případě pojištění záruky za nabídku prokázat, že příkazce nesplnil podmínky nabídky,
e) informovat pojistitele bez zbytečného odkladu o všech požadavcích beneficianta na změny záruky, o kterých se pojištěný dozví, které by mohly mít vliv na její čerpání,
f) poskytovat pojistiteli pravdivé a přesné informace o své ekonomické situaci, finančním a právním stavu a všechny informace, které mu jsou mu známy o ekonomické situaci, finančním a právním stavu příkazce, a to i bez vyzvání pojistitele,
g) vydat záruku odpovídající podmínkám smlouvy o vývozu, resp. soutěže,
h) neprodleně informovat pojistitele o všech okolnostech, které jsou pojištěnému známy a které mohou vést ke vzniku pojistné události nebo zvýšení jejího rozsahu nebo mohou ovlivnit závazky pojistitele plynoucí z pojistné smlouvy,
i) nesjednat na spoluúčast další pojištění,
j) bez zbytečného odkladu, nejpozději do 5 pracovních dnů od zjištění, oznámit pojistiteli písemně vznik hrozby pojistné události a následně předat zprávu o příčinách, okolnostech a rozsahu skutečné nebo hrozící pojistné události,
k) koordinovat s pojistitelem postup za účelem odvrácení hrozby pojistné události nebo zmírnění jejích následků a činit veškeré kroky vůči beneficiantovi nebo příkazci s předchozím souhlasem pojistitele; pokud pojistitel ve lhůtě 10 pracovních dnů od obdržení žádosti pojištěného nesdělí pojištěnému své vyjádření k navrženému postupu nebo se s pojištěným nedohodne na jiné lhůtě, ve které mu své vyjádření poskytne, má se za to, že s navrženým postupem vyjádřil souhlas,
l) ověřit reálnost a ziskovost kalkulace nákladů na realizaci smlouvy o vývozu a zajištění dostatečného rozsahu zdrojů na financování výroby pro vývoz, případně ověřit i další rizika spojená s realizací smlouvy o vývozu, pokud si to pojistitel vyžádá; tato ověření může pojištěný smluvně zajistit u třetí osoby, jejíž výběr schválil pojistitel; další podrobnosti stanoví pojistná smlouva; v případě že pojištěný zajišť tuto povinnost u třetí osoby, je povinen smluvně zabezpečit odpovědnost této třetí osoby za řádné splnění její povinnosti,
m) při pojištění akontační záruky kontrolovat účelovost čerpání a využití akontace příkazcem,
n) uzavřít současně s výplatou pojistného plnění na návrh pojistitele smlouvu o postoupení pohledávky, za niž pojistitel poskytne pojistné plnění, nebo v souladu s článkem X. uzavřít smlouvu o úpravě práv a povinností,

o) vrátit pojistiteli již vyplacené pojistné plnění, pokud pojištěný znemožnil uplatnění práv postoupených pojistiteli nebo jejichž postoupení pojistiteli odmítl nebo znemožnil pojistiteli jejich řádné uplatnění nebo ztížil dobytost pojištěných pohledávek, za něž pojistitel vyplatil pojistné plnění,
p) vrátit pojistiteli pojistné plnění, pokud bylo vyplaceno, aniž pojištěnému vznikl nárok na výplatu pojistného plnění nebo tento nárok dodatečně pominul,
q) vrátit pojistiteli vyplacené pojistné plnění a náhradu škody, která mu vznikla v případě, že plnění bylo poskytnuto na základě neúplných anebo nepravdivých informací nebo vyšlo najevo, že došlo k okolnostem podle článku IX.

3. Bez předchozího písemného souhlasu pojistitele pojištěný nesmí:

a) dohodnout s beneficiem změnu podmínek záruky,
b) postoupit nároky plynoucí z pojistné smlouvy třetí osobě.

Článek XII. Povinnosti příkazce

1. Příkazce je povinen poskytovat pojistiteli veškerou součinnost a informace ve věci pojištěné záruky a smlouvy o vývozu, v souvislosti s níž je záruka vystavena a informovat pojistitele bez zbytečného odkladu o všech požadavcích beneficianta na změny smlouvy o vývozu, které by mohly mít vliv na čerpání z pojištěné záruky.

2. V případě čerpání záruky beneficiem je příkazce povinen:

a) poskytnout pojistiteli stanovisko k důvodům a oprávněnosti čerpání záruky a doložit jej na vyžádání pojistitele příslušnou dokumentací,
b) v případě neoprávněného čerpání záruky provádět podle pokynů pojistitele veškeré kroky vůči beneficiantovi, příp. třetí osobě, která čerpání záruky svým rozhodnutím způsobila, vedoucí k zpětnému vymození čerpané částky,
c) na žádost pojistitele podniknout vůči beneficiantovi právní kroky vedoucí k prokázání neoprávněnosti čerpání záruky a povinnosti beneficianta vrátit čerpanou částku.

3. V případě oprávněného čerpání záruky se příkazce zavazuje uhradit pojištěnému veškeré plnění ze záruky poskytnuté pojištěným a náklady, které pojištěnému vznikly v souvislosti s čerpáním záruky beneficiem.

4. Po vyplacení pojistného plnění pojištěnému v případě oprávněného čerpání záruky může pojistitel uplatnit vůči příkazci nebo jeho právnímu nástupci nárok na náhradu škody (dále jen „Postih“) způsobenou příkazcem nebo osobou, na niž převedl práva a povinnosti ze smlouvy o vývozu. Právo pojistitele na postih příkazce se řídí rekurzním prohlášením příkazce a příslušnými ustanoveními obecně závazných právních předpisů.

5. Postih se uplatní, zejména:

a) při nedodržení podmínek soutěže nebo neuzavření smlouvy o vývozu, přestože nabídka byla v soutěži úspěšná,
b) při chybné technické a finanční koncepci smlouvy o vývozu, chybném ocenění nákladů spojených s jeho realizací,
c) při porušení podmínek smlouvy o vývozu ze strany příkazce, zejména nedodržením dodací lhůty, druhu, množství a kvality vyváženého zboží nebo služeb, nedodržením výkonových parametrů dodaného výrobku nebo zařízení, nesplněním podmínek záruky za dodané výrobky,

6

d) při přijetí takových podmínek smlouvy o vývozu, které se výrazně odchyľují od mezinárodních obchodních zvyklostí a znamenají mimořádné omezení práva příkazce v případě pojistné události (např. nezvyklý postih, neopodstatněná možnost odstoupení od smlouvy o vývozu ze strany beneficianta apod.),
e) u pojištění záruky za řádné provedení smlouvy o vývozu při porušení norem a zvyklostí mezinárodního práva týkajících se podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích, kterými je

Česká republika vázáná, zaviněním příkazce nebo osoby jednající jménem příkazce při sjednání smlouvy o vývozu, f) v případě neoprávněného čerpání záruky beneficiem, nepodá-li příkazce návrh na zahájení soudního nebo jiného řízení proti beneficiem o zaplacení částky ve výši odpovídající neoprávněnému čerpání ze záruky, g) pokud příkazce, v rámci své povinnosti poskytnout součinnost pojištěnému při jeho plnění povinností podle čl. XI. odst. 2 písm. d) a VIII. odst. 5 pojistných podmínek, neoznámí důvody čerpání ze záruky a nesdělí další informace nezbytné pro prokázání, že smlouva o vývozu byla v okamžiku čerpání ze záruky platná, resp. v případě pojištění záruky za nabídku neoznámí, že příkazce nesplnil podmínky nabídky, nebo pokud jsou tyto příkazcem poskytnuté informace nepravdivé.

6. Ustanovení o postihu příkazce žádným způsobem neomezují práva vůči příkazci, která na pojistitele přešla nebo mu byla převedena pojištěným v souvislosti s výplatou pojistného plnění.

Článek XIII. Práva a povinnosti pojistitele

1. Pojistitel má zejména právo:

- a) na pojistné za dobu trvání pojištění,
- b) sjednat s příkazcem, za účelem kontroly plnění smlouvy o vývozu, resp. plnění podmínek soutěže, způsob předkládání příslušných dokladů, které tyto skutečnosti dokumentují; pojistitel přitom neodpovídá za obsah a formu těchto smluv a dokumentů,
- c) ověřit si pravdivost a přesnost předložených dokladů a všech pojištěným uvedených údajů a informací při respektování obecně závazných předpisů o bankovním a obchodním tajemství,
- d) požadovat na pojištěném řádné uplatnění nároků vůči beneficiem, příkazci nebo třetím osobám,
- e) požadovat po příkazci řádné uplatnění nároků vůči beneficiem nebo třetím osobám,
- f) uplatnit vůči pojištěnému nárok na vrácení vyplaceného pojistného plnění nebo na náhradu škody v případě, že pojistné plnění bylo poskytnuto na základě nepravdivých informací nebo bez skutečného nároku na výplatu pojistného plnění nebo tento dodatečně pominul,
- g) uplatnit vůči pojištěnému nárok na vrácení vyplaceného pojistného plnění a náhradu škody, která pojistiteli vznikla v případě, že plnění bylo poskytnuto na základě neúplných anebo nepravdivých informací nebo vyšlo najevo, že došlo k okolnostem dle článku IX.

2. Pojistitel je povinen:

- a) na základě Oznámení o hrozbě pojistné události provést náležité šetření spojené se zjištěním vzniku, příčiny a rozsahu pojistné události a projednat je s pojištěným,
- b) uvést výsledky šetření v Rozhodnutí o pojistném plnění a seznámit pojištěného s jeho obsahem,
- c) vyplátit přiznané pojistné plnění ve lhůtě 15 dnů od data rozhodnutí o pojistném plnění,
- d) s náležitou péčí uchovávat dokumenty svěřené a poskytnuté pojistiteli.

Článek XIV. Závěrečná ustanovení

1. Vztahy neupravené pojistnou smlouvou nebo pojistnými podmínkami se řídí příslušnými ustanoveními zákona o pojistné smlouvě a občanského zákoníku.

2. Rozhodné znění pojistných podmínek a pojistné smlouvy je v jazyce českém.

3. Pojistitel je oprávněn vypovědět pojistnou smlouvu, jestliže:

- a) pojištěnému byla odňata bankovní licence, byla na něho uvalena nucená správa, soud rozhodne o úpadku pojištěného nebo zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku pojištěného,
- b) tak stanoví pojistná smlouva,
- c) tak stanoví zákon o pojistné smlouvě, občanský zákoník nebo další právní předpisy.

4. Výpověď musí být písemná. Výpovědní doba počíná běžet dnem doručení výpovědi druhé straně a činí 6 týdnů, nestanoví-li zákon jinak.

5. Stane-li se některé ustanovení pojistných podmínek nebo pojistné smlouvy, v důsledku změny právních předpisů, a to i jen z části, neúčinným nebo neaplikovatelným, nečiní toto neplatnými nebo neúčinnými zbývající ustanovení.

6. Informace, které si smluvní strany v jakékoli formě v souvislosti s uzavřením pojistné smlouvy a plněním povinností z ní vyplývajících navzájem poskytly, jsou důvěrné. Strana, které byly tyto informace poskytnuty, je bez souhlasu druhé strany nesmí poskytnout třetí osobě a ani je použít pro jiný účel, než pro který byly poskytnuty, nestanoví-li zákon jinak (např. zákon o pojišťovnictví apod.).

7. Nedohodnou-li se smluvní strany v pojistné smlouvě jinak, budou případné spory vzniklé mezi nimi z právních vztahů založených touto pojistnou smlouvou nebo v souvislosti s ní (včetně otázek platnosti nebo neplatnosti pojistné smlouvy), jež se nepodaří v přiměřené době vyřešit smírnou cestou, s vyloučením pravomoci obecných soudů rozhodovány v rozhodčím řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR podle jeho Řádu třemi rozhodci ustanovenými podle tohoto Řádu. Strany se zavazují splnit všechny povinnosti uložené jim v rozhodčím nálezu ve lhůtách v něm stanovených.

8. Pojištění podle pojistných podmínek se řídí právním řádem České republiky.

z např. Úmluva o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích (Sdělení MZV ČR č. 25/2000 Sbírky mezinárodních smluv)

Příloha G – Přehled pojistných sazeb F a Z

Tabulka 1: Přehled pojistných sazeb typu F

Délka úvěru v měsících	Pojistná sazba v % z hodnoty jistiny	Délka úvěru v měsících	Pojistná sazba v % z hodnoty jistiny
2	0,38	32	1,34
4	0,45	34	1,39
6	0,53	36	1,44
8	0,60	38	1,49
10	0,68	40	1,54
12	0,75	42	1,60
14	0,81	44	1,65
16	0,88	46	1,70
18	0,94	48	1,75
20	1,00	50	1,80
22	1,06	52	1,86
24	1,13	54	1,91
26	1,18	56	1,96
28	1,23	58	2,03
30	1,29	60	2,08

Tabulka 2: Neoprávněné čerpání

Pojistné sazby a pojistné krytí pro pojištění záruk za nabídku

Délka záruky (měsíce)	Kategorie zemí						
	1	2	3	4	5	6	7
	krytí	krytí	krytí	krytí	krytí	krytí	krytí
	95%	95%	95%	95%	95%	95%	95%
2	0,029	0,041	0,061	0,088	0,125	0,163	0,213
4	0,038	0,050	0,075	0,110	0,158	0,204	0,265
6	0,044	0,059	0,090	0,131	0,189	0,244	0,320
8	0,053	0,070	0,105	0,154	0,218	0,288	0,373
10	0,059	0,079	0,119	0,175	0,250	0,329	0,428
12	0,066	0,088	0,134	0,198	0,283	0,369	0,480

Tabulka 3: Neoprávněné čerpání**Pojistné sazby a pojistné krytí pro pojištění záruk za dobré provedení kontraktu****Pojistné sazby a pojistné krytí pro pojištění akontačních záruk a jiných záruk**

Délka záruky (měsíce)	Kategorie zemí						
	1	2	3	4	5	6	7
	krytí	krytí	krytí	krytí	krytí	krytí	krytí
	95%	95%	95%	95%	95%	95%	95%
2	0,13	0,18	0,26	0,38	0,54	0,70	0,91
4	0,16	0,21	0,33	0,48	0,68	0,88	1,14
6	0,19	0,25	0,39	0,56	0,81	1,05	1,38
8	0,23	0,30	0,45	0,66	0,94	1,24	1,60
10	0,25	0,34	0,51	0,75	1,08	1,41	1,84
12	0,29	0,38	0,58	0,85	1,21	1,59	2,06
14	0,31	0,41	0,64	0,94	1,34	1,75	2,28
16	0,34	0,46	0,70	1,03	1,46	1,91	2,50
18	0,38	0,50	0,76	1,11	1,59	2,09	2,71
20	0,40	0,54	0,83	1,20	1,71	2,25	2,93
22	0,43	0,59	0,89	1,29	1,84	2,41	3,15
24	0,45	0,63	0,95	1,38	1,96	2,58	3,36
26	0,46	0,66	1,00	1,46	2,08	2,71	3,46
28	0,48	0,69	1,06	1,54	2,18	2,84	3,58
30	0,50	0,73	1,11	1,63	2,29	2,98	3,68
32	0,51	0,75	1,18	1,70	2,40	3,10	3,78
34	0,53	0,79	1,23	1,79	2,50	3,24	3,88
36	0,54	0,83	1,29	1,86	2,61	3,38	3,99
38	0,55	0,85	1,34	1,95	2,73	3,50	4,09
40	0,56	0,89	1,39	2,03	2,83	3,64	4,19
42	0,59	0,91	1,45	2,11	2,94	3,76	4,29
44	0,60	0,95	1,50	2,19	3,05	3,90	4,40
46	0,61	0,98	1,56	2,28	3,15	4,03	4,50
48	0,63	1,01	1,61	2,35	3,26	4,16	4,60
50	0,64	1,05	1,68	2,44	3,38	4,30	4,86
52	0,65	1,08	1,73	2,51	3,48	4,43	5,13
54	0,66	1,11	1,79	2,60	3,59	4,56	5,39
56	0,68	1,14	1,84	2,69	3,70	4,69	5,64
58	0,69	1,18	1,90	2,76	3,80	4,83	5,90
60	0,70	1,20	1,95	2,85	3,91	4,95	6,16

Tabulka 4: Neoprávněné i oprávněné čerpání
Pojistné sazby a pojistné krytí pro pojištění záruk za nabídku

Délka záruky (měsíce)	Kategorie zemí						
	1	2	3	4	5	6	7
	krytí	krytí	krytí	krytí	krytí	krytí	krytí
	90%	90%	90%	90%	90%	90%	90%
2	0,23	0,24	0,26	0,29	0,33	0,36	0,41
4	0,28	0,29	0,31	0,35	0,40	0,44	0,50
6	0,34	0,35	0,38	0,43	0,48	0,54	0,61
8	0,38	0,40	0,43	0,48	0,54	0,61	0,70
10	0,44	0,45	0,50	0,55	0,63	0,70	0,80
12	0,48	0,50	0,55	0,61	0,70	0,79	0,89

